Poštnina plačana v gotovini.

Leto XX., št. 256 Ljubljana, petek 3. novembra 1939 Cena 2 Din

Uprav ništvo: Ljubljana, Knaflje va 5 — Telefon štev. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje, Kocenova ulica 2. Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 11.842, Praga číslo 78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno 25 din. Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor, Grajski trg štev. 7, telefon štev. 2455; Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon štev. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Ekspoze Molotova

Ekspoze predsednika in zunanjega ministra sovjetske vlade Molotova je napravil po svetu zelo velik vtis. To ni čudno saj je z izbruhom vojne silno narasla vrednost nevtralnih velesil, zlasti obeh najbližjih. Italije in Rusije, tako da postaja čim dalje bolj važno, kako in kaj mislita Rim ali Moskva o sodobnih mednarodnih problemih.

Pozornost je sprožilo že nenadno sklicanje vrhovnega sveta sovjetskih socialističnih republik, to je nekakega vseruskega parlamenta. Bilo je to izredno zasedanje in sklicano tako na naglo, da poslanci iz oddaljenih predelov niti pravočasno dospeti niso mogli. Da bi bila tolika naglica potrebna samo zato, da delegati Zapadne Ukrajine in Zapadne Bele Rusije slovesno deklarirajo svoj pristop v Sovjetsko unijo, se zdi pač mnogo premalo utemeljeno Podoba je, da so tu odločali drugi razlogi. Kateri, je seveda teže reči, a zdi se, da odsevajo do neke mere iz samega ekspozeja Molotova, dasi niso nikjer posebej označeni v takem specialnem svojstvu.

Mora se priznati, da je bil govor Molotova izredno konkreten, gotovo bolj kakor se običajno pričakuje od diplomatskih ekspozejev in vsekakor mnogo bolj od izjav, kakršne so doslej navadno prihajale iz Moskve. O njem se sicer ne more reči, da bi bil vse povedal, kar so pričakovali tu ali tam vendar pa je manj zamolčal, nego je med diplomati navada V nekaterih stvareh je bil naravnost brutalno jasen.

Kaj bi bilo v izvajanjih Molotova najvažnejše, ni lahko reči, vrh tega pa je to jako zavisno od stališča, s katerega kdo na govor gleda, in od tega, kaj so kje od njega pričakovali. V celoti je za sedanjo trenutno situacijo morda najbolj važen ponovni poudarek, da hoče ostati Sovjetska unija tudi še nadalje nevtralna. Nobeni odstavki v govoru ne izražajo namere, da bi se hotela Rusija udeležiti vojne. Molotov je nasprotno podčrtal njeno voljo, da si ohrani svobodne roke in da to svojo neodvisno politiko nadaljuje dosledno v duhu nevtralnosti. Čeprav je danes vrednost takih izjav zelo relativna, je vendar umljivo, da so v Londonu in Parizu z njimi zadovoljni in da jih zapadni komentarji označujejo za najbolj pozitivni del ekspozeja.

Toda tudi v Berlinu so zadovoljni, kakor kažejo komentarji nemškega časopisja. Molotov ni štedil z očitki na naslov Velike Britanije in Francije, zoper versajski mir in njegove tvorbe, pa zoper obliko in načela britanske blokadne vojne itd. Celo zoper Ameriko se je obrnil jako ostro, zamerjajoč ji vmešavanje v finsko-ruski spor na podoben način, kakor so z nemške strani zavračali britanske proteste zoper njihov postopek napram Češkoslovaški, Avstriji in Poljski. Na drugi strani pa Molotov o nobeni državi ni govoril tako simpatično kakor o Nemčiji in je ponovno podčrtal novo prijateljstvo z njo. Zato imajo tudi nemški listi prav, če označujejo njegov govor kot izraz moralne solidarnosti Moskve in Berlina.

Pomembno in poučno je stališče, s katerega je Molotov obravnaval Poljsko. Njemu je Poljska samo umetna tvorba versajske mirovne pogodbe, ki je živela od tlačenja narodnih manjšin. Nobene besede o poljskem narodu, o njegovi nacionalni eksistenci ter njenem odnošaju do lastne državnosti, ne glede na to, da je Versaj stvoril samo Poljsko v narodnih mejah, pa da je priključek beloruskih in ukrajinskih teritorijev dosegla Varšava sama v borbi z Rusijo. Narodni princip v načelnem pogledu igra očividno v konceptu Molotova malo vlogo; tako vsaj odseva iz njegovega ekspozeja. Oni, ki grajajo, da Češkoslovaška sploh ni omenjena v ekspozeju, se potemtakem nahajajo na neaktualni poti.

Enako važno je poglavje, ki se tiče konstatacije, da se je v Evropi v zadnjih mesecih stvoril povsem nov položaj, zaradi katerega so stare formule povsem izgubile svojo vrednost. V tej zvezi je sicer Molotov manj jasen, temveč le zelo na splošno naglaša propad starih formul ter potrebo, da se prilagodimo novemu stanju. Posebej je podčrtaval, da sta izraza »napad« in »napadač« dobila sedaj povsem nov smisel. Zelo se zdi, da je prav v tem jedro nove ruske politike, ona formula, na kateri so zasnovane nove ruske osvojitve in pa zahteve napram Finski in Turčiji. Z uvedbo te formule v temelje mednarodnih odnošajev pa nastopa zares »nova doba« za manjše države, ki jih je usoda postavila v sosedstvo velikih...

Konkretno pomembni sta poglavji, v katerih je Molotov izrekel stališče sovjetske vlade do Finske in Turčije. Poročila pravijo, da je ta odstavek v Helsinkih učinkoval kakor bomba. Saj je porazno delovalo že deistvo, da je Molotov objavil ruske zahteve do Finske, označujoč jih izrecno kot minimalne. Da jih je izrekel javno, brez predhodnega dogovora s Finsko, si tolmačijo kot dokaz, da so se zdela dosedanja pogajanja za Moskvo prepočasna, hkrati pa tudi, da ni mogoče pričakovati sovjetskih popuščanj. Kakor hitro velika država, kakršna je Sovjetska Rusija, javno deklarira svoje zahteve napram majhni sosedi, postavi v igro svoj prestiž in situacija se je za partnerja s tem bistveno poslabšala; o dejanskih pogajanjih bo poslej pač komaj še mogoče govoriti. V Helsinkih se očividno povsem dobro zavedajo položaja, zato je tamkaj zavladalo najresnejše razpoloženje. Pri tem je Molotov določno poveda, da želi imeti nekaj desetin kilometrov finskega ozemlja pri Leningradu, vojaška oporišča na finskih tleh in otoke v Finskem zalivu, pa eventualno sodelovanje pri utrditvi Alandskih otokov Kot vzorec medsebojnih odnošajev je izrecno navedel primer paktov z baltiškimi državami.

Veliko pozornost je vzbudil tudi odstavek glede Turčije. Toda ne toliko zaradi sklenjene pogodbe z zapadnima velesilama, marveč, kakor proseva iz besed Molotova, predvsem radi določbe, da bi mogle tuje vojne ladje skozi morske ožine. Ako vzamemo v račun, da je Molotov v uvodni del ekspozeja postavil poglavje o novi formuli napada, pa ga uvrstimo ob stran obžalovanjem glede morskih ožin, dobimo vtis, da bodo poslej ožine predstavljale čim dalje bolj konkretno rusko »obrambno« formulo.

Z govorom Molotova je ruska zunanja politika v prav krepki meri pokazala svoje pravo lice. Ni pa s tem pokazala tudi svojih ciljev, ker je seveda jasno, da nanizane zahteve niso same sebi namen in torej daleč ne končni cilj.

Napetost med Finsko in Rusijo

Finska delegacija, ki se je včerai vrnila v Moskvo, je ves dan zaman skušala priti v stike z vodilnimi ruskimi državniki

Moskva, 2. novembra. j. Finska delegacija, v kateri so poleg zunanjega ministra Paasikivija še finančni minister Tane, šef protokola ter nekdanji finski poslanik v Moskvi Sakinaisen, je danes ob 10. prispela v Moskvo. Na kolodvoru so jo sprejeli šef protokola ruskega zunanjega ministrstva Darkov, šef baltiškega oddelka v zunanjem ministrstvu Basjukov ter poslaniki vseh skandinavskih držav.

Kmalu po prihodu je bila finska delegacija v brezžičnih stikih z zunanjim ministrstvom v Helsinkih. Kolikor je bilo mogoče zvedeti v dobro poučenih diplomatskih krogih, so se nanašali razgovori na nekatera nova navodila, ki jih je delegacija dobila za nadaljnja pogajanja v Kremlju in ki so bila potrebna glede na ekspoze ruskega komisarja za zunanje zadeve Molotova.

V tukajšnjih političnih krogih sodijo, da je sobotni govor ministra Molotova ustvaril povsem jasno bazo za sedanja pogajanja med Finsko in Sovjetsko Rusijo V njem je bila Finsk. v vljudnih besedah pozvana **da trezno razmisli sedanji položaj ter pristane na upravičene ruske zahteve. Zamena za otoke, ki jih potrebuje Rusija pred vrati Leningrada, je bila Finski tako široki rudno odmerjena v Kareliji, da od te strani ne more biti s finske strani nikakih pomislekov** in je težko umljivo da bi zaradi take zamenjave, ki nikakor ne posega v suverenost Finske, mogel trpeti potek sedanjih pogajanj, ki jih je ruska vlada pripravila z velikim optimizmom in dobro voljo.

Razočarana delegacija

Moskva, 2. nov. br. Finska delegacija je danes popoldne poskušala priti v stik s komisariatom za zunanje zadeve, njena prizadevanja pa so ostala zaman. V zunanjem komisariatu so dr. Paasikiviju izjavili, da sta Molotov in Stalin na seji sovjetskega vrhovnega sveta in da zaradi tega nimata časa za razgovore s Finci. V diplomatskih krogih je učinkovala ta vest pesimistično.

Helsinki, 2. nov. d. (Reuter) Sklep o odhodu finske delegacije v Moskvo je bil sprejet šele v noči od torka na sredo po celonočni seji finske vlade, ki je najprej sklenila odgoditev potovanja finske delegacije. Čim pa je finska vlada dobila informacije o ekspozeju Molotova, je naročila svojim delegatom, da naj takoj odpotujejo v Moskvo.

Finsko zunanje ministrstvo je objavilo naslednji komunike:

Sovjetska vlada je izrazila svojo željo da razpravlja s finsko vlado o vprašanjih ki jih je omenil ruski komisar za zunanje zadeve Molotov v svojem ekspozeju na seji sovjetskega vrhovnega sveta **Objava ruskega stališča v trenutku, ko so finski delegati ravno zapustili Helsinke, da bi izročili Molotovu finski odgovor, je ustvarila popolnoma novo situacijo. Pogajanja so bila doseda zaupnega značaja in se je Finska trudila, da pripomore k ureditvi vprašanj kljub vsem težkočam, ki so rezultat finske nevtralnostne politike. Finska vlada želi upoštevati ruska prizadevanja za zavarovanje Leningrada, ne da bi pri tem spravljala v nevarnost lastno varnost.**

Splošen odpor proti ruskim zahtevam

Helsinki, 2. nov. z. Ruske zahteve so, čim je javnost zvedela zanje iz govora Molotova, naletele na silen odpor. Splošno ugotavljajo, da so presegle vsako pričakovanje in da **bodo Finci svojo neodvisnost branili, ako bo treba, tudi z orožjem.**

Kar se tiče nekaj malih otokov v Finskem zalivu, bi ne bilo težko priti do sporazuma. Tudi premaknitev finske meje na področju med Ladoškim jezerom in Finskim zalivom za nekaj kilometrov proti severozapadu, bi za Finsko ne pomenila baš nesprejemljive žrtve, če bi Rusija dejansko pristala na korekturo meje v Kareliji Finski v prilog. **Odločno pa Finska odklanja sleherno rusko zahtevo, da bi se sklenila kakšna pogodba o vzajemni vojaški pomoči, ki bi dejansko popolnoma okrnila finsko nevtralnost, kateri se Finci pod nobenim pogojem nočejo odreči.**

V takih okoliščinah se bodo sedaj v Moskvi nadaljevala finsko-ruska pogajanja Finska delegacija bo imela zelo težaven položaj. Morda ji bodo Rusi stavili celo nove zahteve.

»Svenska Dagbladed« pripominja v svojem komentarju o obnovi pogajanj, da bi vsak finsko-ruski pakt o vzajemni pomoči dejansko pomenil konec finske samostojnosti, a hkratu bi bila prizadeta tudi Švedska. Rusi so že ponovno pokazali, da imajo mnogo interesa na tem, da se popravijo tudi ruske meje ob Severnem ledenem morju. Finska obal je tam zelo kratka in zato bi mogli Rusi staviti kakšne primerne zahteve, ki bi bile v skladu z njihovimi interesi le nasproti Norveški.

Diktatorska pooblastila generala Mannerheima

Helsinki, 2. nov. d. Imenovanje generala Mannerheima za generalisima finske vojske, kakor tudi izredna pooblastila, s katerimi dobi v primeru oboroženega spopada takorekoč diktatorsko oblast, dokazujejo vso resnost položaja.

Švedi o položaju

Stockholm, 2. nov. br. Stockholmski listi danes podrobno razpravljajo o ruskih zahtevah nasproti Finski in soglasno ugotavljajo, **da Finska ne bo mogla pristati na demilitarizacijo ozemlja med Lodoškim jezerom in Viipuriem, niti na odstop katerega koli še tako malega finskega ozemlja na področju vzdolž vsega Finskega zaliva od Hangkoja do Vamelsaua. Kakšni ingerenci na vprašanja, ki se tičejo Alandskih otokov, se bo morala Rusija docela odreči, če noče zadeti neposredno švedskih interesov.** Švedi bi v nobenem primeru ne mogli pristati na kaj takega, ker so ti otoki komaj 20 morskih milj oddaljeni od Stockholma.

Obsedno stanje v Holandiji

V primeru potrebe bo izzvano tudi poplavljenje ozemlja v prvem obrambnem pasu — Pokrajina okrog Utrechta že poplavljena

Amsterdam, 2. nov d. (Havas) Predsednik nizozemskega ministrskega sveta Edger je izjavil, **da bo v nekaterih obmejnih nizozemskih pokrajinah proglašeno obsedno stanje, ako bi se izkazalo, da je to potrebno.** Taki ukrepi so bili odrejeni tudi l. 1914. in so bili v veljavi do l. 1918.

V Amsterdamu naglašajo, da ni nobenega vzroka za bojazen, da bi bila neodvisnost države ogrožena. Da se prouči varnostni mehanizem, bodo izzvane delne poplave ob črti, ki predstavlja prvi nizozemski obrambni pas. Ta črta gre od meje skozi center Nizozemske do Amersforda. Obstoji možnost, da bodo poplavljena velika ozemlja, da se tako za dolgo časa ustavi morebitni napad, ker se na ozemlju, ki bi ostalo popolnoma pod vodo, motorizirane edinice nikakor ne bi mogle uveljaviti. Razen teh »vodnih črt« razpolaga Nizozemska še z močnimi utrdbami, ki jih vrh tega še dan za dnem izpopolnjujejo.

Od početka vojne je voda v prekopih znatno narasla in dosegla že bregove, kar bi samo olajšalo pospešeno umetno poplavljenje ozemlja, ki je v načrtih narodne obrambe.

Amsterdam, 2. novembra br. (Havas) **Holanska vlada je takoj po snočnji izjavi ministrskega predsednika proglasila obsedno stanje, ki samo za tri pokrajine ne velja. V občinah, ki jih navaja dekret o proglasitvi obsednega stanja, prevzamejo vojaška oblastva upravo v svoje roke in lahko izdajo tudi naknadne ukrepe.** Civilna oblastva postanejo samo izvršilni organi za izvedbo teh ukrepov. Okoliščina, da se obsedno stanje, ki ga je parlament izglasoval, razširi na večino države, je jasen dokaz, da je Holandska trdno odločena braniti svojo neodvisnost.

Vladni ukrepi v obmejnih in obalnih pokrajinah so izzvali v političnih krogih veliko pozornost. Vlada je izdala davi glede na razne govorice komunike, v katerem pravi, da je treba smatrati njene ukrepe zgolj za strogo obrambne odredbe. Deloma se te odredbe nanašajo tudi na vohune, ki jih je pričelo v zadnjem času na nizozemskem ozemlju kar mrgoleti.

Kolikor je bilo mogoče zvedeti, je prizadetih po obsednem stanju okrog 500 manjših mest in vasi. Vsa večja mesta so izvzeta. Najstrožji ukrepi so bili izdani v obmejni pokrajini okrog Utrechta, a tudi to mesto je od njih izvzeto. Obsedno stanje je bilo izvedeno tudi na vseh otokih, med njimi tudi na otoku Anelandu, ki leži na skrajnem severozapadnem koncu Nizozemske. **Pokrajino okrog Utrechta je sedaj vojaštvo umetno poplavilo, da bi tako onemogočilo tudi vsak nenadni vpad preko tega ozemlja** v osrčje Nizozemske. Tovarne v obmejnih krajih so bile pozvane, naj se preselijo v notranjost države.

Prehranbena oskrba

Amsterdam, 2. novembra. AA. (DNB) Minister za narodno gospodarstvo Stremberger je govoril včeraj po radiu o razdelitvi življenskih potrebščin v Holandiji. Sporočil je, da bo ustanovljen osrednji svet za preskrbo prebivalstva z življenskimi potrebščinami, da bi se na ta način zboljšala razpodelitev.

Rusija izstopi iz DN?

London, 2. nov AA. (Havas). Na sovjetskem veleposlaništvu ne potrjujejo vesti iz Ženeve, po katerih naj bi se bila Rusija odločila, da se umakne iz Društva narodov, ter izjavljajo, da bi bil predsednik Društva narodov Majski, sovjetski veleposlanik v Londonu, obveščen o kakšnem sklepu če bi bil v resnici sklenjen.

Japonska in Kitajska

Tokio, 2. nov. br Posebna vladna komisija za proučitev kitajskih problemov je danes zaključila svoje delo. Že na osnovi njenih dosedanjih elaboratov se je japonska vlada odločila za ustanovitev centralne kitajske vlade pod vodstvom znanega kitajskega politika Vangčingveja. Sedaj so bili v okviru te komisije sprejeti novi sklepi. V kratkem bo imela vlada sejo, na kateri bo te sklepe potrdila. O njihovi vsebini podrobno ni bilo mogoče ničesar zvedeti, zatrjujejo pa, da bo Japonska odločno nadaljevala svojo ekskluzivistično politiko na Kitajskem ter še nadalje odrivala tuje sile od gospodarske eksploatacije kitajskih pokrajin, ki so sedaj pod njeno oblastjo.

Varnostni ukrepi na Švedskem

Stockholm, 2. nov. o. Včeraj zvečer so se pričele na Švedskem vaje z zatemnjevanjem. Vaje so nadaljevali tudi danes in se bodo nadaljevale jutri.

Chamberlainovo tedensko poročilo o položaju

Države vsega angleškega imperija tekmujejo v podporah in pomoči Angliji v sedanji vojni

London, 2. nov. j. Za današnjo sejo spodnje zbornice je vladalo v vseh političnih krogih veliko zanimanje. Predsednik vlade **Chamberlain** je poročal o vojaških in političnih dogodkih preteklega tedna. Zaradi tega je bilo umljivo, da so politični krogi s posebnim zanimanjem pričakovali njegovih izjav o govoru, ki ga je imel pred par dnevi predsednik sveta komisarjev Molotov o trenotno najbolj perečih mednarodnih vprašanjih.

Položaj na bojiščih

Chamberlain se je v svojem govoru najprvo dotaknil vojaškega položaja. Dejal je, **da so se vojaška dejanja na francosko-nemški meji omejila na krajevne podvige in na posamezne, docela slučajne topniške dvoboje.** Na bojišču je pritisnila izredno huda zima. Navzlic temu nadaljujejo angleške ekspedicijske sile s svojim utrjevalnim delom in so svoj obrambni sektor izpopolnile. Pri tej priliki ne smemo pozabiti svojih številnih garnizij v prekomorskih deželah. Čeprav so dokaj oddaljene od bojnega prizorišča in brez tistega notranjega pogona, ki ga povzroča neposredna bližina bojišča, so vendarle ohranile svojo dosedanjo vojaško rutino in visoko pojmovanje svoje dolžnosti, ki ni nikakor popustilo.

Na pomorskem bojišču v preteklem tednu ni bilo posebnih dogodkov. Zgodilo se ni ničesar, kar bi moglo omajati naše zaupanje in našo sposobnost, da bomo na kraju obvladali podmornice. **Potopili smo tudi ta teden več sovražnih podmornic, izgubili pa tudi nekaj svojih trgovskih ladij.**

V prejšnjem tednu smo imeli več spopadov z nemškimi letalskimi silami. Zgodilo se je to deloma med našimi pozvedovalnimi poleti, ali pa tedaj, ko so sovražna letala napadla našo spremljavo in naše trgovske ladje. Naša letala, kakor tudi naše ladje, niso imeli pri teh spopadih nobene škode, po drugi strani pa je sovražnik utrpel nekaj izgub. Tudi ti boji so potrdili naše čvrsto prepričanje, ki ga gojimo o kakovosti naših letalcev in letalstva ter o njegovih moštvih. Posebno posrečen in uspešen je bil polet naših letalcev v severozapadno Nemčijo ves prejšnji teden. Pri tej priliki so naša letala zbrala izdatne in važne posnetke, in sicer z višine manj kakor 200 čevljev. Zgodilo se je to navzlic ostrim sovražnim napadom in hudim obstreljevanjem s strani protiletalskih topov.

Anglija in izjave Molotova

Chamberlain je nato prešel na politična vprašanja in se je najprej **dotaknil zadnjega Molotovljevega govora, ki je povzročil, kakor poročajo, precejšnje razočaranje v Berlinu. Angleška vlada je z zanimanjem proučila definicijo ciljev, ki jih zasleduje sovjetska vlada. Chamberlain je v tej zvezi opozoril na govor, ki ga je imel Molotov dne 31. maja, in v katerem je tedaj naglašal, da hoče Rusija »delati za mir in preprečiti razvoj, ki bi vodil k napadu«. Kar se tiče Velike Britanije, je svoje vojne cilje že docela jasno opredelila.** Angleška vlada je prepričana, da jih pozdravlja ogromna večina narodov vsega sveta.

Enotnost imperija

Zadnje dni smo doživeli, je nadaljeval Chamberlain, nove dokaze o enotnosti vsega našega imperija. Iz Kanade, Avstralije, Nove Zelandije in iz Južnoafriške unije so prispeli k nam člani tamošnjih vlad in odposlanci. Potovali so tisoče in tisoče milj daleč, da bi prišli v osebne stike z ministri naše dežele in da bi se z njimi posvetovali o nadaljnjem skupnem delu. S temi zastopniki smo že stopili v stike in se z njimi posvetujemo. Gre za to, da koordiniramo njihovo sodelovanje za naš skupni cilj. Njihova navzočnost nam bo omogočila, da proučimo načrte njihovih vlad. Prepričani smo, da bodo vlade dominionov in Indije potom teh zastopnikov dobile pravilen vpogled v naše načrte. Prav tako pričakujemo, da bodo te vlade sodelovale po teh svojih zastopnikih pri skupnih vprašanjih in jih skušale rešiti s primernimi sredstvi.

Prav tako vzpodbudni so dokazi o navdušenem sodelovanju, ki smo jih prejeli z ostalih strani našega imperija, iz naših kolonij in iz Burme. Velika Britanija svojih kolonij ni gnala v vojno proti njihovi volji. Vsi ti narodi najraznovrstnejši plemen se dobro zavedajo, da je napad na Veliko Britanijo hkratu napad na njihovo svobodo in na njihovo blagostanje, ki ga uživajo pod angleško vladavino.

Pomoč angleških kolonij bo v začetku vojne v glavnem gospodarskega značaja in bodo kolonije dobavljale surovine in živila. Prijavilo pa se je v vojaško službo tudi izredno veliko število prebivalcev v kolonijah. Vlada Nj. Veličanstva bo uporabila delovno silo kolonialnega imperija na čim bolj učinkovit način. V ta namen sestavlja sedaj zelo dalekosežne načrte. Ponudbe prostovoljcev iz vseh krajev našega imperija so daleč preko sile vse naše neposredne potrebe. Kakor smo že nedavno naznanili, morejo odslej angleški državljani naših kolonij in naših protektoratov vstopiti v našo vojsko pod enakimi pogoji, kakor angleški državljani Velike Britanije. Vse to dokazuje, kako prešinja narode našega imperija ista volja svobodnega sodelovanja in brezpogojnega žrtvovanja za našo plemenito stvar.

Razprava

Chamberlainov govor je zbornica sprejela s splošnim pritrjevanjem. Vodja delavske stranke **Attlee** je pozdravil navzočnost dominionskih ministrov in zastopnikov Indije v Veliki Britaniji. Z njimi se moramo, je dejal Attlee, porazgovoriti ne le o sedanjih vojnih vprašanjih. Posvetovati se bomo morali tudi o bodočem miru in o bodoči ureditvi sveta.

Liberalni voditelj **Sinclair** je pozdravil Chamberlainovo tedensko poročilo, vendar je pri tej priliki izrazil željo, naj bi v prihodnje predsednik angleške vlade dal spodnji zbornici po možnosti podrobnejše podatke.

Ojačenje prijateljstva med Italijo in Grčijo

London, 2. novembra. AA. (Reuter). Danes sta bili med Grčijo in Italijo izmenjani noti o ojačenju prijateljskih zvez med obema državama. Tekst not bo objavljen jutri.

Kardinal Hlond o trpljenju Poljske

London, 2. novembra. AA. (Reuter). Poljski primas kardinal msgr. Hlond je poslal irskemu primasu pismo, v katerem pravi: Poljska trpi neizrekljivo stisko, ki je tako strašna, da zasenči vse, kar je pretrpela v 150 letih suženjstva, ki se je končalo l. 1918.

Izjave Molotova niso izpremenile položaja

Splošno mnenje je, da je Molotov v želji, da ustreže Nemčiji in da bi obenem Rusija ohranila svojo nevtralnost, zašel ponovno v protislovja

Berlin, 2. nov. AA. (DNB) Današnji jutrnjiki se bavijo z govorom sovjetskega komisarja za zunanje zadeve, pri čemer se opirajo na verodostojno besedilo govora, s katerim sedaj razpolagajo. »Völkischer Beobachter« pravi med drugim: Veliki govor Molotova o zunanji politiki pred vrhovnim svetom se odlikuje po izredno odkritem stališču, ki ga je zavzel Molotov do vseh vprašanj. Molotov govori kar misli. Ne daje praznih obljub političnim prijateljem Rusije, prav tako pa tudi resno opozarja tiste, ki so se skušali poslužiti insinuacij. Molotov precizira rusko stališče, in navaja vse, kar se sovjetski vladi zdi pametno in potrebno v interesu Rusije in ohranitve miru v vzhodni Evropi.

»Berliner Lokal-Anzeiger« poudarja, da je ena izmed največjih držav na svetu na usta Molotova precizirala stališče do važnih problemov. Res je, ti problemi so mnogoštevilni in nastopajo v raznih vidikih za razne države Toda v tej vojni, ki jo je izzvala Velika Britanija, je en bistven problem, ki se tiče vseh narodov. namreč ta, ali se bo vnela nova svetovna vojna zato da se še nadalje ohrani nered na svetu, ki ga je organiziral Versailles Rusija je sporočila svoje mnenje. ki je zelo jasno. Odgovorne osebnosti v Londonu in Parizu ne morejo nemo iti preko tega.

Rim molči

Rim, 2. nov. AA (Stefani) Današnji jutranjiki ne prinašajo še nobenih komentarjev o govoru Molotova Listi so prinesli le obsežne izvlečke iz govora Prav tako tudi ne komentirajo govora predsednika turške republike Ismeta Inenija.

Vtis v Angliji in Franciji

London, 2. nov. AA (Reuter). Današnji »Times« komentira govor sovjetskega komisarja za zunanje zadeve Molotova v svojem uvodniku in pravi med drugim, da je najvažnejši moment v tem govoru izjava, da ostane Rusija tudi nadalje nevtralna. List misli, da bo to nekje ustvarilo razočaranje. Sicer pa misli pisec članka, da ta govor ne bo imel posebnega vpliva na nadaljnji razvoj mednarodnega položaja. Govor Molotova je ponekod poln protislovja. Tako Molotov na dveh mestih svojega govora popolnoma različno razlaga pobude za sovjetsko intervencijo na Poljskem. Na enem mestu pravi, da je Rusija želela pokončati tvorbo versajske pogodbe, ki se ji zdi nepravična, na drugem mestu pa pravi, da je rdeča armada vkorakala na Poljsko šele tedaj, ko je ta država že dejansko razpadla, zato da zavaruje svoje rojake. Prav tako je Molotov sam s seboj v protislovju v svojih obtožbah proti Angliji, ki ji na enem mestu očita, da vodi ideološko vojno, na drugem mestu ji pa podtika imperialistične cilje. To dvoje, pravi list, se očitno ne da spraviti v sklad.

Pariz, 2. nov. AA (Havas) Večina današnjih jutrnikov komentira predsnočnji govor sovjetskega komisarja za zunanje zadeve Molotova. »Figaro« primerja govor Molotova z dne 31 maja in predsnočnji govor. Meseca maja, pravi list, je sovjetski komisar za zunanje zadeve obsodil Monakovo, oktobra pa ni rekel niti besede o Poljski. Če sta se Francija in Velika Britanija grdo vedli septembra leta 1938 pravi dalje list, ko se nista vojaško uprli nemškim grožnjam Češkoslovaški, bi se še grše vedli, če bi pristali na uničenje Poljske.

Leon Blum primerja v »Populairu« Ribbentropov govor v Gdansku in zadnji govor Molotova, ter vidi v obeh mnogo podobnosti. Blum pravi, da po besedah Molotova Nemčija ni napadalka, da Nemčija želi mir in da zavezniki vodijo vojno iz sebičnih interesov. »Petit Journal« takisto vidi podobnost med tezami, ki jih zastopata nemški zunanji minister in ruski komisar za zunanje zadeve, in sorodnost med Hitlerjevo in Stalinovo politiko.

»Oeuvre« zavrača očitke, da Francija vodi imperialistično politiko in pravi, da niti Francija niti Velika Britanija ne zahtevata ničesar od nikogar. Sicer pa je Molotov jasno dal na znanje, da bo Rusija ohranila svobodne roke.

Reakcija v Ameriki

Washington 2. nov. j. V vsej ameriški javnosti je vzbudil veliko nejevoljo oni del Molotovljevega govora, v katerem ruski zunanji minister kritizira prizadevanje predsednika Roosevelta, da bi se na miren način uredil sedanji spor med Rusijo in Finsko. V političnih krogih opozarjajo v tej zvezi na mirovno poslanico, ki jo je pred 6 meseci Roosevelt naslovil na Hitlerja in Musolinija in v kateri roti oba državnika, naj zastavita vse svoje sile, da se prepreči grozeči vojni spopad v Evropi. Kalinin je takrat čestital Rooseveltu. Sedanja mirovna poslanica ameriškega prezidenta, ki je sestavljena v presenetljivo sličnih besedah kakor je bila ona, naslovljena v Berlin in Rim, pa je bila zdaj na nerazumljiv način deležna ostre kritike ruskega zunanjega ministra Molotova.

Demokratski poslanik Mack Ormack je danes v reprezentančni zbornici stavil predlog, naj bi Zedinjene države v znak protesta proti kritiki, ki jo je izrekel ruski zunanji minister Molotov o prizadevanju Roosevelta za mirno poravnavo spora s Finsko, odpoklicale ameriškega poslanika v Moskvi Steinhardta. Ormackov predlog je reprezentančna zbornica pozdravila z velikim aplavzom.

Moskva, 2. novembra. AA. (Reuter) Tukajšnji ameriški diplomatski krogi so nejevoljni zaradi napadov na Roosevelta v govoru Molotova. V teh krogih izjavljajo, da je neutemeljeno in neumestno primerjanje sovjetsko-finskega razmerja z razmerjem med Zedinjenimi državami in Kubo ali Filipini.

Odmev v Turčiji

London 2. novembra AA. (Reuter). Iz Carigrada poročajo: Turški listi še niso v celoti objavili onega dela govora Molotova, ki se nanaša na Turčijo, toda turški politiki so zelo neugodno sprejeli izjave Molotova o rusko-turškem razmerju. V zvezi s tem primerjajo prijateljsko popisovanje razmerja do Rusije, kakor ga je navajal predsednik turške republike Ismet Ineni in neprijazne pripombe Molotova. Tukajšnji krogi pravijo, da so Turki že zdavnaj potrdili svojo lojalnost do Rusije in da so vsi dvomi o tem neutemeljeni.

Nezaupljivost na Japonskem

Tokio, 2. nov. j. Molotovljev govor, zlasti one dele, kjer govori ruski zunanji minister o odnošajih z Japonsko, je sprejela javnost z veliko rezerviranostjo. V političnih krogih sodijo, da so izvajanja Molotova zelo razveseljiva glede na nadaljnji razvoj odnošajev med obema državama, da se pa mora pred vsakimi novimi pogajanji z Rusijo zelo skrbno proučiti teren glede na iskrenost ruskih predlogov, zlasti, kadar je v računu Kitajska.

Ribbentrop pojde tretjič v Moskvo?

Amsterdam, 2. nov. o. Po vesteh, ki so prispele semkaj iz poučenega vira, namerava nemški zunanji minister Ribbentrop tretjič odpotovati v Moskvo, in sicer ob koncu novembra Trdijo, da bo povod njegovega potovanja poslednji govor Molotova ki je zelo razočaral nemško vlado, zaradi česar bo Ribbentrop ponovno skušal pregovoriti vlado v Moskvi, naj bi opustila svoje rezervirano zadržanje.

Nemški sunek odgoden?

Na francoskem bojišču še vedno samo akcije izvidniških oddelkov in ponekod topovsko streljanje

Pariz, 2 nov. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je izdalo davi naslednje 119. vojno poročilo:

Na fronti je noč potekla v splošnem mirno.

Nemško vojno poročilo

Berlin 2. nov. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo davi naslednje vojno poročilo:

Le na nekaterih točkah zapadne fronte je bilo nekoliko topniškega streljanja.

Živahnejše gibanje na fronti

Pariz, 2 nov. d. V vseh odsekih je delavnost znatno živahnejša nego pretekle dni, bodisi glede izvidniških podjetij bodisi glede topovskega obstreljevanja ali zračnih poletov. Zboljšanje vremena je delavnost na obeh straneh pospeševalo. Izvidnice, ki so imele naloge, ugotoviti točne položaje sovražnika, so bile zlasti mnogoštevilne na vzhodu Mozele pri Saarbrückenu vzdolž reke Blies. Nekoliko Nemcev je bilo ujetih, dočim je enega Francoza pogrešajo. Topništvo je zaradi poljšega pregleda ozemlja lahko z uspehom obstreljevalo sovražnika. Z nemške strani je stopilo v akcijo težko topništvo, ki je streljalo v zaledje preko naših črt v dolžavo kakih 10 km po vsej fronti, toda to obstreljevanje ni imelo uspeha.

Letalska delavnost je bila znatna: 7 francoskih letalskih izvidnic je letelo globoko nad nemško zaledje istotoliko izvidniških poletov je napravilo tudi nemško letalstvo. V ostalem je to primer, da so Nemci napravili tako dolge polete nad našim ozemljem. Eno nemško letalo je bilo zbito.

Noč sledeča temu delavnemu dnevu je bila zelo mirna. Iz tega se da zaključiti le to da imajo Nemci namen pregledati, kaj se godi za francoskimi bojnimi črtami. Pojavile so se vesti da so se Nemci odločili za odgoditev velike ofenzive, ki bi se morala pričeti že ta teden.

Hitler ne bo nikdar kapituliral

Gdansk, 2. nov. d. (DNB). Nemški državni notranji minister dr. Frick je imel tu govor, ki je v njem med drugim izjavil:

Nemčija brani s svojimi armadami, ki so najmočnejše na svetu, svojo čast svoje meje in svoje življenjske pravice. Vsa Nemčija je ponosna na to, kar je bilo izvršeno Poljska je strta. Nemčija je dokazala v tej vojni svojo moč. toda Velika Britanija je zavrnila roko, katero ji je nudil kancelar Hitler z namenom, da se sklene mir. Mi imamo hvala bogu svojega vodjo, ki je pooseblјenost nemškega naroda. Firer in Nemčija sta eno in isto. Poslednji tedni so dokazali, kolko je redna nemška oborožena sila. Firer ma železno voljo in je sklenil, da nikar ne kapitulira. Nemški narod se ne boji nobenih žrtev in mu nikdo ne bo mogel iztrgati zmage.

Daladier - Gamelin

Pariz, 2. novembra. AA. (Havas) Ministrski predsednik Daladier je imel danes konferenco z generalisimom Gamelinom. Zatem je sprejel predsednika stalne delegacije parlamentarnih skupin Leona Baretija, ki ga je pri tej priliki obvestil o raznih vprašanjih o katerih so govorili na prvi seji stalne delegacije parlamentarnih skupin.

Hitlerjevi posveti z diplomati

Berlin, 2. nov. o. V soboto bo imel kancelar Hitler važna posvetovanja z nemškimi diplomatskimi zastopniki v inozemstvu Nemški poslanik v Rimu Mackensen je že prispel v Berlin nemški poslanik v Moskvi Schulenburg pa bo prispel jutri. Papen, ki bi se imel že pred nekaj dnevi vrniti v Ankaro, bo ostal do konca tedna v Berlinu.

Nemški jurišni oddelki

Pariz, 2. nov. AA. (Havas). Opazilo se je, da nemške čete zadnje dni čedalje bolj uporabljajo pri svojih ogledniških nastopih naskakovalne oddelke. O položaju na bojišču se lahko reče, da je ostal še dalje miren in da je včeraj bilo le nekaj manjših prask čisto krajevnega značaja. Nemški naskakovalni oddelki so v glavnem sestavljeni iz mladeničev od 18 do 19 let. To so mladi narodni socialisti, sicer hrabri mladeniči, toda brez vsake vojaške skušnje. Ponoči ni bilo skoro nobenih operacij le čez dan je bilo nekaj manjših spopadov vzhodno od reke Blies. V bližini Vorbacha je bil nekoliko hujši topniški boj.

Dominijonska konferenca v Londonu

London, 2. novembra. br. Kakor poroča to današnji listi, se je vršila včeraj popoldne v ministrskem predsedstvu prva konferenca zastopnikov Velike Britanije Kanade, Južne Afrike, Avstralije, Nove Zelandije in Indije Konference so se udeležili tudi ministrski predsednik Chamberlain ter še drugi člani vlade.

Poljska vojska v Franciji bo imela 12 divizij

Pariz, 2. nov. d. Poljski zunanji minister Zaleski je izjavil v nekem razgovoru, da bo imela poljska emigrantska vlada do spomladi 12 divizij, ki se bodo borile na francoski fronti. Dosedaj se je prijavilo v poljsko vojsko v Franciji okoli 500.000 Poljakov. Prva divizija je že formirana in sposobna za borbo.

Avstralija bo kupila 500 letal v Ameriki

Sydney, 2. nov AA. (Reuter) Predsednik avstralske vlade je po včerajšnji seji vojnega kabineta izjavil, da bo vlada razširila avstralski program o naročilih ambi. Med drugim bo kupila 500 letal tipa Lockheed. Zedinjenih državah bo kontingent novejših letal, kakor tudi ogenj vojnih ladij takoj pregnali. Hidroplan je vrgel dve bombi ki pa sta zgrešili svoj cilj.

Volitve v Švici

Bern, 2 nov. br. Danes so bili objavljeni definitivni rezultati nedeljskih volitev v zvezni svet. Po teh podatkih so dosegli radikalni demokrati 50 mandatov (prej 43), katoliški konservativci 44 (prej 42), socialisti 45, disidentski socialisti 4, pokret kmetov, delavcev in uradnikov 21, liberalni demokrati 6, in neodvisna stranka 9 mandatov. Komunisti so izgubili oba mandata, ki so ju imeli doslej v zveznem svetu tako da so iz njega popolnoma izpadli. Najmočnejša frakcija v svetu je tedaj radikalno-demokratska, ki je bila prej na drugem mestu.

V ostalem pa se položaj v švicarskem zveznem parlamentu ni v ničemer spremenil.

Koloman Daranyi †

Budimpešta, 2 nov d Predsednik madžarskega parlamenta, bivši ministrski predsednik Koloman Daranyi je včeraj popoldne na kliniki tukajšnjega Rdečega križa, kjer se je že dalje časa lečil, umrl.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Sovjetski vrhovni svet

Vključitev bivšega poljskega ukrajinskega in beloruskega ozemlja v področje Sovjetske unije

Moskva, 2. nov. br. Izredno zasedanje vrhovnega sovjeta se je danes popoldne nadaljevalo. Na dnevnem redu je bilo poročilo posebne pooblaščene komisije zapadnobeloruskega narodnega predstavništva, v katerem so bili podani in utemeljeni sklepi tega predstavništva, ter razprava o zakonskem načrtu, po katerem naj bi se ozemlje zapadne Bele Rusije vključilo v področje Zveze sovjetskih socialističnih republik ter priključilo k beloruski republiki.

Že snoči je vrhovni sovjet razpravljal o enakem poročilu in zakonskem načrtu zapadnoukrajinskega narodnega predstavništva Zakonski načrt. ki je bil glede zapadne Ukrajine soglasno sprejet na predlog podpredsednika vrhovnega sovjeta Višinskega določa:

1. Sprejmejo se predlogi zapadnoukrajinskega narodnega predstavništva, po katerih se ozemlje zapadne Ukrajine vključi v področje Zveze sovjetskih socialističnih republik in po pristanku vrhovnega sovjeta ukrajinske republike priključi ozemlju te republike.

2. Predsedstvo sovjetskega vrhovnega sveta določi dan in druge podrobnosti za volitev članov vrhovnega sveta z zapadnoukrajinskega ozemlja.

3. Vrhovni sovjet ukrajinske republike se pozove, naj čimprej prouči in sprejme priključitev zapadnoukrajinskega ozemlja k tej republiki.

4. Ukrajinski vrhovni sovjet naj čimprej pripravi primerne predloge glede nove razmejitve med zapadnima deloma ukrajinske in beloruske republike.

Varnost plovbe v spremstvu vojnih ladij

V spremstvu zavezniških vojnih ladij je plulo doslej že 2.500 trgovskih ladij, potopljene pa so bile samo tri

London, 2. nov. br. Mornariško ministrstvo je davi objavilo zanimive podatke **o varnosti plovbe v spremstvu zavezniških vojnih ladij. Doslej je plulo v njihovem spremstvu po raznih morjih že 2.500 zavezniških trgovskih ladij. Le 8 jih je bilo potopljenih in še od teh 5 v času, ko se še niso priključile skupinam tovornih parnikov, ki so pluli v spremstvu angleških rušilcev.** Glede na to ugotavlja ministrstvo, da so bili pod zaščito angleškega in francoskega pomorskega orožja potopljeni od sovražnih ladij trije trgovski parniki.

Ponesrečen nemški napad na trgovske ladje

London, 2 nov. d. (Reuter) Admiraliteta in letalsko ministrstvo sporočata, da so britanske letalske sile v torek zjutraj zapazile sovražne letalske edinice nad obalo Norfolka Po kratki in žilavi borbi se je sovražnik umaknil v vzhodni smeri Malo kasneje se je pojavil nemški hidroplan, ki je skušal napasti skupino trgovskih ladij, ki so plule v spremstvu vojnih ladij severno od kraja, kjer je prišlo zjutraj do prvega spopada Nemški hidroplan so angleška letala, kakor tudi ogenj vojnih ladij takoj pregnali. Hidroplan je vrgel dve bombi ki pa sta zgrešili svoj cilj.

Prostovoljna potopitev nemške petrolejske ladje

London, 2. nov br. V bližini Karibijskih otokov je neka angleška križarka že pred dnevi ustavila nemško petrolejsko ladjo »Emil Friedrich«. Ko so Nemci opazili sovražno vojno ladjo, so takoj pripravili vse za potopitev svojega parnika ter so se nato umaknili v rešilne čolne. Dejansko so nemško petrolejsko ladjo zagrnili valovi, še preden so se je mogli Angleži polastiti.

Pri otoku Madeiri napaden angleški parnik

Gibraltar, 2. nov. br. Neka nemška podmornica je 240 milj zapadno Madeire napadla angleški tovorni parnik »Agby«. Ladji je s spretnim manevriranjem uspelo ubežati napadalki, čeprav jo je zasledovala, kakšnih 20 milj. Kmalu nato je prihitel neki angleški rušilec. Podmornica se je medtem že potopila, tako da je ni bilo mogoče več izslediti.

Usoda „City of Flinta“

Kodanj, 2. nov. j. Iz zanesljivega vira, ki je blizu mornariškim krogom, pročajo, da Nemci zaplenjene ameriške ladje »City of Flint« ne bodo uničili, ampak jo bodo do nadaljnjega internirali v kakem nemškem pristanišču. Posadko ladje bodo prav tako odvedli v Nemčijo.

Rusija kupuje nemške trgovske ladje

Kodanj, 2. nov. d. (Reuter). Tukajšnji dnevnik »Politiken« objavlja vest svojega berlinskega dopisnika, da je ruska vlada privolila v nakup vseh nemških trgovskih parnikov, ki so se od pričetka vojne zatekli v ruske luke.

Izselitev nemških manjšin

V Italiji bo izvršen prenos nemške imovine potom kompenzacij v Avstriji in Sudetih

London, 2. novembra. AA. (Reuter) Diplomatski urednik »Daily Heralda« pojasnjuje nemški načrt o preseljevanju nemških manjšin iz držav vzhodne Evrope. Ta načrt — pravi diplomatski urednik lista — je zelo prostaški, strog in neizprosen. Nemške manjšine iz vseh držav vzhodne Evrope, od Estonije do Rumunije, se morajo preseliti v svojo domovino. Oni, ki so že nemški državljani, so dobili ukaz, oni, ki pripadajo nemškemu plemenu in govore nemški jezik, pa so izpostavljeni pritisku da bi se vrnili v domovino. Oni zapuščajo svojo zemljo, svoje domove, svoj posel, svoj denar in vse, kar imajo Vsega tega se bodo polastile vlade onih držav, ki jih morajo ti Nemci zapustiti. Nemška vlada bo na ta način dobila velike rezerve, ker bodo Nemčiji v nadomestilo za to dodobavili življenjske potrebščine in surovine. Kar pa se tiče prebivalcev, ki nimajo lastnega ognjišča bodo dobili v nadomestilo zemljo v poljskem koridorju in v Poznanju, namestili pa jih bodo po tovarnah in podjetjih, ki so pripadala Židom. Ta načrt je v veljavi že na Estonskem in Letonskem Pod pritiskom Berlina in Moskve sta vladi teh dveh držav podpisali v tem smislu sporazum Toda načrt se ne zadovoljuje samo s tem. **Izvajali ga bodo tudi za prebivalstvo nemškega plemena na Madžarskem, v Jugoslaviji in Rumuniji, kakor to napoveduje diplomatski urednik manjšinskega lista nemškega lista na Madžarskem »Die Donau«, ki smatra, da je dolžnost vseh Nemcev, da se izselijo v Nemčijo, da bi dali nemški vladi nov vir proizvodnje«.** »Daily Herald« pripominja, da mislijo narodni socialisti iti še dalje pri izvajanju tega sistema kolonizacije. Nemška vlada je predlagala sovjetski vladi, naj prevzame več tisoč čeških specialistov kot plačilo za sovjetske surovine. Rusiji so specialisti potrebni. Nemčija se hoče iznebiti Čehov, katerih premoženje bo na ta način mogla zapleniti, njihove hiše pa prodati Nemcem.

Prenos nemške imovine iz Južne Tirolske

Rim, 2. novembra. AA. (Stefani) Prenos imovine Nemcev iz Južne Tirolske bo izvršen na osnovi nedavnega sporazuma po posebnem tečaju 4.50 lir za eno nemško marko Izvršen bo večinoma potom kompenzacij za imovino Italijanov v Avstriji, sudetskih pokrajinah in Memelu. Ostali del bo pokrit z realizacijo italijanske imovine na starem ozemlju Nemčiji.

Izselitev Nemcev iz Estonske

Talin, 2. nov. br. Čeprav je bil že dosežen z Nemčijo sporazum o izselitvi Nemcev iz Estonske ter v zvezi s tem o ureditvi vseh finančnih, gospodarskih in tehniških vprašanj, so vendar ostala neurejena še nekatera vprašanja. Zaradi njih je prispela danes v Talin nova delegacija nemške vlade, ki se bo takoj pričela pogajati z zastopniki Estonske, za dokončno ureditev vseh problemov, ki so se pojavili v zvezi z repatriacijo Nemcev iz Estonske.

Dr. Gavro Manojlović umrl

Zagreb, 2. nov. o. Snoči je v Zagrebu umrl v 83. letu starosti dr. Gavro Manojlović član Jugoslovenske akademije znanosti in umetnosti, bivši njen dolgoletni predsednik, kakor tudi dolgoletni profesor splošne zgodovine starega veka na zagrebški univerzi. Pokojni dr. Gavro Manojlović je bil imenovan za univerzitetnega profesorja l. 1902. V akademiji je bil tajnik od leta 1909. do leta 1919., predsednik akademije pa je bil od l. 1924 do 1933. Njegova zasluga je ustanovitev umetniškega razreda v zagrebški akademiji, kakor tudi zgraditev novega stanovanjskega poslopja akademije. Prav tako je njegova zasluga restavriranje Strossmayerjeve galerije slik. Izdal je mnogo znanstvenih del s področja zgodovine. Pred vojno se je dr. Manojlović mnogo udejstvoval tudi v političnem življenju kot član hrvatsko-srbske koalicije.

Čehi na potu v Azijo

Šibenik, 2. nov. o. Snoči je odplul iz šibeniške luke na Japonsko italijanski parnik »Portelazzo« z 8 vagoni pohištva. S parnikom je odpotovalo tudi 18 češkoslovaških državljanov, ki so namenjeni v Singapur in Batavijo kot nameščenci novo osnovanih podružnic tvrdke Bate.

Sprejemi pri ministru dr. Budisavljeviću

Beograd, 2. novembra. AA. Danes dopoldne je minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Srdjan Budisavljević sprejel v svojem kabinetu dr. Alberta Kramerja, ministra v p., nekoliko za tem pa beograjskega odvetnika dr. Ivana Ribarja. Dalje je dr. Budisavljević sprejel zastopstvo društva Merkur pod vodstvom dr. Bojanića in komisarja SUZOR-ja iz Zagreba Juraja Gasparca.

Nogometna tekma Gradjanski—BSK

Zagreb, 2. novembra. o. Po odgoditvi prvenstvenih tekem v hrvatski, slovenski in srbski ligi, bosta dve zanimivi tekmi in sicer med Gradjanskim in BSK, ki se že dolgo nista sestala. Prva tekma bo 1. decembra v Beogradu, druga pa 3. decembra v Zagrebu.

Vremenska napoved

Zemunska: Na severni polovici države se bo ohladilo. Prevladovalo bo oblačno in megleno vreme z dežjem. Sneg utegne padati po planinah v sredini države in v zapadnih krajih. V primorju in na severnem delu delno jasno.

Turčija hoče imeti za Rusijo odprta vrata

Govor predsednika turške republike o priliki otvoritve parlamentarnega zasedanja

Carigrad, 2. nov. Ismet Ineni, ki je otvoril zasedanje parlamenta v Ankari, je včeraj govoril o pogodbi z Anglijo in Francijo ter se pri tej priliki dotaknil tudi nedavnih pogajanj z Rusijo, ki so se končala brezuspešno. Dejal je med drugim:

Z našo staro prijateljico Rusijo smo hoteli stopiti še v tesnejše zveze. Mislili smo na še boljši sporazum in zato smo storili vse potrebno, da bi dosegli ta namen. Kljub naši dobri volji nismo dosegli pozitivnega rezultata toda naše prijateljstvo s Sovjetsko unijo ima tako trdne temelje, da jih tudi današnji neugodni pogoji mednarodnega življenja ne morejo pokvariti. Kakor v preteklosti, tako bomo tudi v bodoče zasledovali z iskrenim interesom razvoj prijateljskih odnošajev med Turčijo in Rusijo.

Te zmerne besede značijo, da Turčija kljub zadnjemu govoru Molotova ni hotela porušiti vseh mostov in si je hotela ohraniti odprto pot za nova pogajanja z Rusijo. Govor predsednika republike je javnost sprejela z nekim olajšanjem in politični krogi mislijo, da je s tem premagana nevarnost kake nevšečne turško-ruske polemike.

Mrtve častili, žive opomnili...

Ljubljana, 2. nov.

Ljubljana se je na dan mrtvih oblekla v črno, pozabila na svoje vsakdanje opravke in skrbi ter se vsa posvetila spominu svojih rajnih. Že v zgodnjih jutrnjih urah so romali ljudje s šopki, venci in svečami na kolodvor, odkoder so jih odnašali vlaki v vse smeri izven Ljubljane, na oddaljena pokopališča kjer leže pokopani njihovi dragi, tramvaji pa so nabito polni ves dopoldan in popoldan vozili proti pokopališčem, zlasti proti Sv. Križu, kamor se je zgrnila skoraj vsa Ljubljana. Pokopališče se je izpremenilo v pravi vrt; majhne pravokotne grede so bile vse v rožah, vse pokopališče je bilo ena sama bela krizantema ... Ljubljančani, ki tako vneto častijo svoje rajne, niso pustili nobenega groba brez venca.

Ko se je ob 13. uri začela žalna svečanost pred velikim križem, je bilo pokopališče že polno ljudi. Nepretrgana procesija je romala iz mesta proti Sv. križu in se razhajala med grobovi. Veliki križ je bil ves v svečah, ki so gorele v spomin žrtev onkraj meja, društvo »Tabor« pa je počastilo njihov spomin z lepim vencem. Združeni pevski zbori Hubadove župe so zapeli pod vodstvom Venturinija žalostinke in ko je duhovnik opravljal molitve, je preletelo preko pokopališča letalo in spustilo venec na grobove.

Pred kostnico žrtev vojne

Obakraj dveh dolgih vrst grobov pred kostnico so gorele sveče. Stotine grobov leži tu in tisoče Ljubljančanov se je prišlo poklonit spominu teh, ki so dali svoje življenje na oltar domovine. Tu se je ob 16. uri vršila pretresljiva žalna svečanost za padlimi vojaki. Udeležili so se je zastopniki organizacij in oblasti, na levi se je zvrstila častna četa, na desni pa vojaška godba in pevci. Prihiteli so zastopniki vojnih dobrovoljcev ter združenj rezervnih oficirjev, vojnih invalidov, rezervnih podoficirjev, bojevnikov in koroških borcev. Divizionarja je zastopal podp. Pavlić, župana prof. Kranjc, rektorja univerze pa univ. prof. dr. Fabian, zastopane pa so bile tudi razne vojaške edinice in orožništvo.

Vojaška godba je zaigrala žalostinko, ki je marsikomu izvabila solze v oči. Združeni pevski zbori so nato zapeli Adamičevo »V snegu«, »Poljana toži« in Prelovčevo »Oj Doberdob«. V pretresljivem nagovoru, se je nato vojni kurat Maračič spominjal padlih vojakov. Duhovščina je opravila molitve, v počastitev mrtvih je zagrmela salva. Spet je zaigrala vojaška godba žalostinko, častna četa je pozdravila v kostnici zbrane pozemske ostanke vojakov. Nemo so prisostvovali tisoči Ljubljančanov žalni svečanosti in strmeli na kostnico, na spomenik vojaka in dva visoko plapolajoča plamena v žarah.

Na Taboru in na Navju

Sokol I. je tudi letos priredil na Taboru prisrčno žalno svečanost v spomin pokojnih bratov in sester, ki so se v 32 letih preselili v večnost. V žalno okrašeni dvorani je zaigrala godba Sokola I. pod vodstvom br. Švajgerja z njegovim koralom »Duši padlega borca«, član društvene uprave br. Stane Flegar pa je v spominskem nagovoru slavil dela in zasluge umrlih bratov. Njihov spomin so zbrani počastili z enominutnim molkom. Žalno svečanost je zaključila godba s koralom »Zbor menihov« iz opere »Dalibor«.

Navje, preprost, a okusno urejen park, v katerem počivajo naši najbolj zaslužni možje, je bilo ves dan obiskano. Dijaki 3. državne gimn. so prinesli cvetja in prižgali na grobovih sveče, pa tudi Preporodovci so prinesli vence in sveče ter tako počastili spomin velikih mož.

Maribor, 2. novembra

Do 15.000 in še več Mariborčanov je bilo včeraj na grobeh pokojnih svojcev na pobreških pokopališčih in na starem mestnem pokopališču. Mestni avtobusi so brezhibno prevažali obiskovalce grobov. Nedvomno so prilike časa vplivale na ljudi, da so letos s prav posebno nežnostjo in toplim občutkom pietete okrasili grobove rajnkih svojcev z jesenskim cvetjem ter jih razsvetlili z lučkami in svečkami. Pred vhodom na pokopališča so požrtvovalne gospe nabirale prispevke za dobrodelne namene. Mariborčani in okoličani so se rade volje odzvali blagemu namenu. Na vseh pokopališčih je bilo že v dopoldanskih urah živahno vrvenje. Podoba je, da si prizadevajo ljudje v zadnjih letih, da že dopoldne opravijo svojo pietetno dolžnost na grobovih svojcev, ker je popoldan na vseh pokopališčih velika gneča.

Lepo so uspele posamezne pietetne počastitve. Pred 10. uro dop. je gasilska godba svirala žalostinke ob skupnem grobu v vojni umrlih vojakov potem pa na grobeh posameznih zaslužnih pok. članov. Maistrovi borci so se zbrali ob 10. uri dop. pri grobu velikega generala R. Maistra, na katerega so položili krasen venec v narodnih trobojnicah. Potem so šli k spomeniku v koroških bojih padlih borcev v vojašnici vojvode Mišića. Tudi tukaj so položili lep venec. Ob 11. uri dop. je bila pietetna svečanost na grobu prvega slovenskega novinarja A. Tomšiča na starem mestnem pokopališču. Grob je bil posut z rožami in štirimi venci, med drugim z vencem »Jutra« in »Slov. naroda«, ki ga je položil na grob upravnik S. Reja, potem z vencem, kluba marib. novinarjev in z vencem prve dekliške meščanske šole. Pevci »Jadrana-Nanosa« so ubrano zapeli pod vodstvom prof. U. Vrabca pretresljivi žalostinki in sicer Prelovčevo »Poslednje slovo« in Bortnjanskega »So svjatimi upokoj«. Toplo občutene besede sta spregovorila novinar Jaroslav Dolar in g. Franjo Pirc, ki si mnogo prizadeva za grob prvega slovenskega novinarja.

Popoldne so pevci združenih mariborskih pevskih zborov pod vodstvom dirigenta Ipavčeve pevske župe g. Albina *Horvata* zapeli najprej pri kapelici na mestnem pokopališču Prelovčevo »Poslednje slovo«, potem pri skupnem grobu v svetovni vojni umrlih vojakov »Doberdob«, na magdalenskem pokopališču spet Prelovčevo »Poslednje slovo.«

Zastopstva posameznih nacionalnih in drugih društev so obiskala grobove zaslužnih pok. članov, med drugim tudi sokolske delegacije v krojih. Mariborčani pa niso počastili samo spomina pok. svojcev, ampak so se poklonili tudi na grobovih zaslužnih mož, ki so se borili za osvobojenje in razvoj Maribora, tako na grobeh generala R. Maistra, carzanskega junaka dr. Lj. Pivka, narodnega borca dr. Fr. Rosine, narodnega mecena dr. P. Turnerja, prvega slovenskega novinarja A. Tomšiča itd. Posuli so jih s cvetjem in prižgali svečke, tudi improviziran grob narodnih žrtev za kapelico. Mnogo ljudi je bilo ves dan tudi na grobu nesrečnega Avgustina Kelnariča. Napis »Obtožujem« je vzbujal splošno pozornost. Lepo okrašen je bil tudi grob Gorupove in Dolničarja, obeh nesrečnih žrtev zverinskega dvojnega umora pri Sv. Bolfenku na Pohorju.

Popoldne so bile običajne procesije na posamezna pokopališča. V mraku so neštete svečke in lučke razsvetljevale poslednja domovališča ljubljenih rajnkih, ki so znova izpričale globok občutek pietete Mariborčanov do pokojnih svojcev ter zaslužnih mož.

Celje, 2. novembra

Na praznik Vseh svetih se je udeležilo članstvo celjske organizacije Legije koroških borcev ob 8. zjutraj službe božje v opatijski cerkvi za padle in umrle koroške borce. Službi božji je prisostvovalo tudi mnogo drugega občinstva. Po službi božji so krenili koroški borci na dvorišče vojašnice kralja Petra pred spomenik padlim koroškim junakom. Tam je bila lepa žalna svečanost. Po govoru in položitvi venca je oddal vod vojakov tri častne salve. Ves dan so romale velike množice prebivalstva na celjska pokopališča k lepo okrašenim grobovom svojih dragih. Na okoliško in na mestno pokopališče so tudi ves dan vozili mestni avtobusi. Ob 15. so zapeli združeni moški zbori Celjskega pevskega društva, »Oljke« in »Celjskega zvona« na okoliškem pokopališču tri žalostinke, ob 15.30 pa je tam pel moški zbor »Vzajemnosti«. Pevski odsek gabrske gasilske čete je pel ob 15. na bolniškem pokopališču, pozneje pa na vojaškem oddelku mestnega pokopališča, ki ga je dala občina, kakor vsako leto, primerno urediti. Ob 16. je opravil opat g. Jurak ob prisotnosti oficirjev in številnega občinstva na vojaškem oddelku mestnega pokopališča molitve. Po nagovoru opata g. Juraka je zaigrala vojaška godba žalostinko. Vod vojaštva je oddal tri častne salve, nato pa so združeni moški zbori zapeli »Oj, Doberdob«. Zatem so združeni moški zbori zapeli še pri križu na mestnem pokopališču dve žalostinki.

Po kongresu invalidov

Vojne žrtve so in ostanejo složne

Ljubljana, 2. novembra.

Združenje vojnih invalidov kraljevine Jugoslavije je imelo, kakor znano, svoj letošnji kongres v prvi polovici prejšnjega meseca v Zagrebu. Na tem kongresu, ki je bil trinajsti po vrstnem redu, so člani s področja hrvatske banovine skupno organizacijo zapustili ter se osamosvojili v organizaciji vojnih invalidov, vdov in sirot, ki ima svoj sedež v Zagrebu.

Glasilo oblastnega odbora vojnih invalidov v Ljubljani »Vojni invalid« je v svoji včerajšnji številki obširno poročalo o poteku kongresa ter takole zaključilo svoj uvodni članek:

— Po prečitanju izjav hrvatskih delegatov sta si segla dr. Krpan, zastopnik hrvatskih invalidov, in predsednik združenja Nedić v roke, se objela ter poljubila v slovo. —

Neka, silno velik vtis povzročujoča tišina je zavladala med delegati invalidi in oko marsikaterega je bilo rosno. Ko so stali ti borci na bojnih poljanah in v težkih borbah zrli smrti v obraz, jim niso stopale solze v oči, ker jim je pogum napolnjeval junaška srca, toda ko so naše vrste zapuščali bratje, soborci in sodelavci, tedaj so se tudi v dušah teh mnogih preizkušenih junaških bojevnikov — sedaj invalidov — pojavila nežna čustva in opaziti je bilo potrtost tako pri odhajajočih kakor tudi pri onih, ki so ostali. Toda invalidi borci so znali vedno razsodno sprejemati udarce in iz njih črpati nove moči za nadaljno delo. In tudi ta težki udarec bomo morali uporabiti kot dragoceno izkušnjo za močno oporo svojega nadaljnega konstruktivnega dela.

Ostalo nam je upanje; kot v daljavi se je pojavil žarek, ki je vzbudil v naših srcih vero, da se bomo vendar le še našli. Pred odhodom je izjavil dr. Krpan: »Sedaj odhajamo, ker hočemo biti samostojni, toda duhovnih vezi z vami ne prekinjamo!« Ostala je torej duhovna vez med novo osnovanim društvom hrvatskih invalidov in našim Udruženjem. Ta zveza nam mora biti nad vse dragocena, in negovati jo bo treba z največjo pozornostjo, ker edino s pomočjo te se bomo zopet našli — iskati bo treba le novih potov, novo osnovo ustvariti in če ne bo mogoče obdržati Udruženja v sedanji obliki, bo treba skušati omogočiti sodelovanje vojnih žrtev vse Jugoslavije na povsem drugačni bazi.

»V Brodu osnovano in v Zagrebu okrnjeno invalidsko udruženje mora ponovno vzkliti ter ustvariti trdno osnovo za sodelovanje vseh vojnih žrtev Srbov, Hrvatov in Slovencev.« To je imperativna zahteva, ki jo stavljamo novemu, čeprav samo začasnemu odboru, ker verujemo, da je predsednik Nedić govoril iz src nas vseh, ko je izjavil: »Naša organizacija bo živela! Naša organizacija bo močna! Naša organizacija bo složna!«

Smrt stare dolenjske korenine

Dol. Toplice, 2. novembra

V Žabji vasi pri Novem mestu je umrl 30. oktobra g. Franc Pureber, star 87 let, eden izmed najstarejših mož v Novem mestu in novomeški okolici. Pokojnik je avgusta, kakor je tedaj »Jutro« poročalo, praznoval s svojo življenjsko družico demantno poroko. Bil je za svoja visoka leta še dosti čil in krepak, a leta so ga naposled strla. Pokopali so ga na praznik vseh svetnikov na šmihelskem pokopališču.

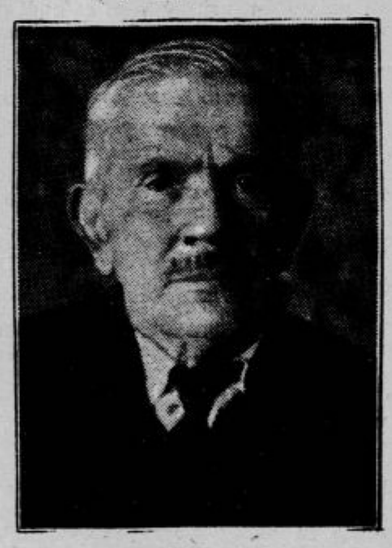

Rajnki se je v mladih letih izučil v mesarski obrti, ki pa jo je kmalu zapustil in prevzel službo mestnega stražnika v Novem mestu, katero je opravljal v splošno zadovoljnost do svoje visoke starosti. V pridnosti in varčnosti si je pridobil s pomočjo svoje zveste in pridne družice lepo imetje, s katerim je svojim otrokom preskrbel dobro življenjsko eksistenco. Njegov pogreb je pokazal, kako priljubljen in spoštovan je bil pokojni med svojimi sosedi. Pokojnemu blag spomin, preostalim žalujočim naše sožalje!

„Kurent" Metke Bučarjeve na Šentjakobskem odru

Ljubljana, 2. novembra

Zvest svojemu kulturnemu poslanstvu bo šentjakobski gledališki oder tudi letos — v soboto — otvoril novo sezono s slovenskim delom.

Ko so bila v preteklih letih na Šentjakobskem gledališkem odru častno zastopana dela slovenskih avtorjev Aškerca, Cankarja, Finžgarja, Funtka, Govekarja, Jurčiča, Ketteja (recitacije), Kmetove, Komanove, Kraigherja, Kranjca, Laha, Meška, Milčinskega, Novačana, Remca, Župančiča in drugih, smo v zadnjih letih opazili, da so tudi iz vrst članstva samega vznikla nastrojenja, porojena v ljubezni gledališke umetnosti in narekovana v želji, naj tudi v najširše plasti našega naroda pronica topel dih in iskreva v sile kulturnega udejstvovanja. V tem 19-letnem razvoju, bitju in žitju, stremečem z nezmanjšano voljo po umetniškem izpopolnjevanju, ni morda zgolj naključje, da šentjakobska družina otvori letošnjo sezono z izvirnim delom svoje dobre tovarišice in neutrudljive odbornice Šentjakobskega odra, Metke Bučarjeve, s »Kurentom«, ljudsko povestjo iz časov naših dedov.

Zamisel Kurentove bitnosti, ki je v našem slovstvu zanimala že toliko literatov, predvsem Ivana Cankarja, utegne v tej uprizoritvi vzbuditi toliko več pozornosti, ker je snov zajeta iz povsem drugih, svojskih in samoniklih vidikov ter prepletena s petjem in godbo, ki ji je vdihnil akorde znani glasbenik Danilo Bučar, prav tako član Šentjakobskega odra. Naj ta duhovni podvig, ki je opredelil delovanje posameznika in celote, dvigne skrite zaklade šentjakobske družine!

Smrtna nesreča mladega voznika

Franc Hutter s Hriba na Kočevskem je strmoglavil s konji in vozom v prepad ob cesti — Zjutraj so ga našli mrtvega, zasutega s snegom

Kočevje, 2. novembra

Pretekli petek zvečer se je vozil mladi kmet in voznik Franc Hutter s Hriba pri Koprivniku na Kočevskem iz Nemške Loke proti domu. Večer se je bližal in cesta je bila močno zasnežena, kar je najbrže glavni vzrok strahotne nesreče. Cesta seveda tudi ni bila zavarovana. Smrtno ponesrečeni Hutter je rad pil, toda tega dne baje ni bil vinjen.

Ni dognano, kako se je moglo zgoditi, da je Hutter že čisto blizu doma strmoglavil z obema konjema in vozom v prepad ob cesti. Niti on sam niti konji niso mogli več vstati in so ostali v strašnem položaju do zjutraj na mestu. Konja sta se tako zapletla med voz in jermenje, da sta obležala. Zjutraj je šel poštar g. Prinčič iz Koprivnika proti Nemški Loki, ko se mu je ob cesti nudil strašen prizor. Ponesrečeni Hutter, konja in voz, vse je bilo že zasneženo. Prinčič je sklical ljudi, ki so se spravili takoj na delo. S težavo so sprostili prezebla konja, vozniku pa niso mogli pomagati. Bil je mrtev. Imel je zlomljeno hrbtenico, a bil je še na več mestih težko ranjen. Nahajal se je pred vozom, ki se je bil ob padcu poveznil čezenj. Konja nista imela hujših poškodb in so ju kmetje lahko odgnali domov.

Kako je moglo priti do te strahotne nesreče z vsemi okoliščinami, ne bo mogoče točno dognati. Če smrtno ponesrečeni voznik ni bil vinjen, potem je verjetno zaspal in sta konja zgrešila cesto. Možno pa je tudi, da je premalo pazil in da sta konja nato v mraku krenila z zasnežene ceste. Voznik se gotovo takoj po padcu ni mogel več niti ganiti, konjema se pa tudi ni posrečilo, da bi se bila sprostila, tako da sta bila preko noči do zjutraj že močno zasnežena. Ponesrečeni Hutter je bil star komaj kakih 30 let. Zapušča ženo in 2 otroka, dočim je tretji na poti. Kot mladenič bi bil Hutter že skoraj nekoč prišel ob življenje. Blizu doma so ga bili baje pomotoma napadli neznanci in tako oklali, da ni mogel z mesta. Ljudje so ga našli vsega v krvi z odprtim trebuhom in v nezavesti. Nihče ni verjel v njegovo okrevanje, toda bil je močne narave in je v ljubljanski bolnišnici premagal krizo.

Nesreča, ki je zadela mladega družinskega očeta in z njim vse njegove, je močno odjeknila po vsem Kočevskem.

Preprečite draginjo v Zagorju!

Zagorje, 2. novembra

Izreden je čas, ki ga preživljamo, zato smo brez konca in kraja deležni presenečenj. Tako je v teku dobrega tedna nastala v našem revirju silna draginja, ki se bo najbrže še kar stopnjevala. Kdor ima razne življenjske potrebščine za prodajo, jih prodaja po cenah, kakor se mu zljubi, čeprav so zaloge še stare. To opazujemo v trgovinah, pri obrti in tudi pri prodajalkah iz okoliških krajev. Življenjske potrebščine so se delno podražile za 50 in celo 100 odstotkov.

Ubožne družine, ki si ne morejo nabaviti drage masti, kupujejo loj, da belijo jedi. Pa tudi cena loju se je zdaj povišala od 6 na 11 dinarjev za kg in čedalje manj ga je v prometu, ker ga mesarji sami topijo in čakajo, da bo cena še višja. V mestu dobiš zelja, odnosno zelnatih glav, kolikor hočeš za skoro polovico ceneje kakor v Zagorju. Vzrok temu je, da ga nekatere gospodinje hočejo kar preplačati. Prav tako je s krompirjem. Kdor ga dobro plača, ga dobi, kolikor ga hoče.

Prav potrebno bi bilo, da se brezvestne špekulacije preprečijo, da ne bodo siromašni sloji stradali. Ustanovi naj se za rudarski revir odbor za pobijanje draginje, ki naj vrši vsaj malo nadzorstva nad prodajo življenjskih potrebščin

Starši, pošljite otroke v telovadnice!

Ljubljana, 2. novembra.

Starši, gotovo ste že opazili izpremembo na svojem otroku, odkar je pričel hoditi v šolo! Izgubil je živahnost, pa tudi z lic je izginila ona zdrava barva, ki jo je imel poprej. Potreba po gibanju, ki jo je prinesel otrok od doma v šolo, je v šoli prekinjena zaradi mučnega sedenja. Fiziologija in biologija nas učita, da povzroča izpremememba, ki jo doživi otrok z vstopom v šolo, raznovrstne motnje v razvijajočem se otroškem telesu. Sedenje v šoli, doma pri učenju in pri izdelovanju domačih nalog, zmanjšuje delovanje dihalnih organov, poleni krvni obtok, ki zaradi tega premalo prepoji prebavila. Posledica tega je slabo delovanje črevesnih funkcij in z njimi združene prebavne motnje, kar povzroča slabo spanje, nervoznost in pomanjkanje teka pri jedi. Tako stanje zadržuje ves telesni razvoj in rast notranjih organov. Otrok se ves izpremeni. Postane bled in izgubi svojo živahnost, ki jo je imel, predno je vstopil v šolo.

Zaradi dolgotrajnega sedenja v šoli in prekomernega nagibanja naprej pri branju, pisanju in risanju je hrbtno mišičevje preveč napeto, prsno mišičevje pa preveč skrčeno. Taka drža telesa polagoma ustvari ono tipično obliko šolske dece, ki kaže vdrte prsi in okrogel hrbet. Prsni koš se vedno bolj zožuje, pljuča imajo vedno manj prostora, kar kvarno vpliva na razvoj pljuč in srca. Da so pod takimi pogoji ti organi manj odporni, je naravno in le prepogostokrat je tako stanje vzrok, da se naselijo v te organe bolezenske kali, ki razjedajo organizem.

Ves ta kvarni vpliv na telesni razvoj mladine, ki hodi v šolo, naj ublaži in izboljša telovadba. Ta naj se vrši po možnosti v torek in petek od 3—4. ure popoldne za deklice in iste dneve od 4.—5. ure za dečke v telovadnici učiteljišča v Ljubljani. Vodi jo telovadni učitelj Vinko Zaletel.

Vsem poverjenikom (icam) Vodnikove družbe. Vse one gg. poverjenike (ce), ki še niso poslali svojih nabiralnih pol, prav vljudno prosi Vodnikova družba, da naj čimpreje pošljejo svoje nabiralne pole, da more družbena pisarna pripraviti vse potrebno za ekspedicijo letošnjih družbenih knjig. **Z razpošiljanjem knjig pričnemo koncem meseca novembra.** Prosimo vse gg. poverjenike (ice), da v teh dneh, ki jih imajo še na razpolago za nabiranje članov, pridobijo še vse one zamudnike, ki še vedno odlašajo s svojo prijavo.

Kulturni pregled

Marij Kogoj

Drevi bo v ljubljanski operi dobrodelna akademija v prid bolnemu skladatelju Mariju Kogoju.

Dvoje del je za Kogojevo tvorbo posebno značilnih: opera »Črne maske« in Otroške pesmi. Duševni območji teh dveh vrst sta na nasprotnih tečajih, v veliki razdalji drugo od drugega. V prvi se je Kogoj podal v kompliciran duševni svet blaznega in razkrojenega človeka, v drugi pa je zajemal iz čistega izvirka prvinske, a odraslemu človeku težko razumljive in težko dostopne otroške duše. Značilni sta ti dve skladbi za njega tudi zato, ker je v »Črnih maskah« predslutnja in prerokba umetnikove lastne tragedije, podobno kakor je bila smrt Lenskega v »Onjeginu« predslutnja Puškinove usode. V otroških pesmih pa je skladatelj doprinesel dokaz o svoji umetniški nežnočutnosti in etičnih temeljih, na katere se opirajo vse njegove stvaritve.

Kogojevo notranje življenje, ki se izraža v teh pesmih je v ostrem nasprotju z njegovim zunanjim življenjem, ki je bilo razgibano in nemirno. Kogoj je prišel kakor vihar. Stopil je v areno slovenskega glasbenega življenja z neverjetnim elanom, poln kipečega življenja in drznih načrtov ter optimističnih pogledov v bodočnost. V sebi je čutil ogromno silo, ki se mora in se bo uveljavila. Mladostni zagon njegovih prvih korakov marsikomu ni bil všeč in prijeten, posebno onim, ki so že začeli ljubiti udobnost mirnega življenja brez pretresljajev. Umetnost je duhovno estetična stran življenja, ki mnogokrat hodi prav vštric realnemu, samo v drugih sferah, zato je zadel na odpor in nerazumevanje tudi pri vseh, ki ne želijo pretresljajev v umetniškem svetu.

Še danes pa mi je uganka, čemu so njegove ponižne, občutene in oblikovno odtehtane skladbe zbujale občutek in vtis nevravnovešenih in razburkanih notranjih sil, vtis revolucionarnih emocij, neugnanih izbruhov afektiranih čustev, ko vendar v njegovih delih prevladujejo izrazita lirično ubrana melanholija, vase obrnjena nežnost in zamaknjenost brez zunanjih gest in dramatičnih podvigov. Njegova glasba je intimna, tenkočutna, mehka, da bi jo mogel vzporediti s poezijo Murna. Pri prvem srečanju in poznanstvu z njo, ostavi včasih resda vtis nemirne in pretirano razgibane glasbe, to pa zaradi svojstva njenega sloga, ki ima načelo večno novega v glasbenem tkivu, kakor pisana pokrajina, v kateri človeška roka še ni napravila »reda in simetrij«. Takšen slog so 15 let pozneje imenovali »atematični« in ga kot nov evangelij razglaševali iz srednjeevropskega središča. In Kogoj sam je temu »nepreračunljivemu« slogu postavil protiutež in nasprotek — »preračunljivi« slog, ter ustvaril devet velikih fug.

Zelo je ljubil in občudoval to baročno obliko, ki je nekoliko sorodna z današnjo

suho stvarnostjo. Kogoja je ta oblika močno mikala, čeravno je njegova fantazija hotela živeti v neomejeni svobodi, kjer ni nobenih tradicionalnih predpisov ali omejitev. Menda je svojo fantazijo tako rad vodil v okove strogih formul zgolj zaradi discipline in njene samovzgoje. Tudi njegovega nagnjenja do sodobnih modnih plesov ne smemo pozabiti. Bil je mnenja, da so košček in značilnost današnjega življenja in bi ne bilo prav, da bi se jih preveč izogibali. Stilizirano obliko jim je dal v svoji edini orkestrski suiti »Če se plešeš«, ki vsebuje Foxtrot, Chopiniano in Tango.

Kogoj je težko ustvarjal in le počasi mu je šlo delo izpod rok. Kakor bi trgal iz sebe, vlival je na papir, zato najbrž je tako silno visel na svojih skladbah in ni dovoljeval nobenih sprememb in črt. Glasbo je presojal s človeških vidikov in ne s tehničnih, kakor to običajno glasbeniki delajo. Ostroviden v presoji, objektiven v oceni in odkritosrčen do brezobzirnosti je marsikdaj marsikoga neprijetno zadel. V življenju nebogljen in nepraktičen je bil o umetnosti jasen, premočrten in smotren.

Slovenski glasbi je ustvaril številne skladbe, ki po svoji notranji vrednosti predstavljajo njen največji zaklad. Žal, da ga zanemarjamo in puščamo z malimi izjemami v pozabi. Škodo trpimo sami, ker se zapiramo pred »misterijem človeške duše«, kakor je Kogoj sam imenoval glasbeno umetnost. Prepričan pa sem, da bodo Kogojeve skladbe zavzele na naših sporedih tisto mesto in uvaževanje, ki jim po svoji vrednosti gre.

Matija Bravničar.

Romantika v slovanskih literaturah

Po daljšem presledku je izšel novi (3—4.) zvezek časopisa **»Slavische Rundschau«**, ki ga izdaja praški Slovanski institut. Zajetni zvezek je v celoti posvečen romantiki v slovanskih literaturah. V tej obliki je bil namenjen kot donesek k slavističnemu kongresu v Beogradu, ki se žal ni mogel vršiti. V programu nameravanega kongresa je bila tudi diskusija o vprašanju: V čem je svojstvenost slovanskega romantizma? Odgovor nanj vsebuje ta zvezek praškega obzornika, ki je priobčil prispevke nekaterih uglednih slavistov.

Profesor Karlove univerze v Pragi dr. Jiří Horák je prispeval splošen članek »Pomen slovanske romantike v zgodovini svetovne literature«. Prikazuje ga v štirih točkah: odkritje narodne poezije, slovansko jezikoslovje in sploh proučevanje slovanstva, poljsko in rusko romantično pesništvo in ideja slovanske vzajemnosti. Glede slednje velja zabeležiti ugotovitev, da je tudi ideja slovanske vzajemnosti potekla iz miselnega kroga nemške romantike, ki je skušala dokazati absoluten pomen sleherne narodne posebnosti. Ideja slovanske vzajemnosti sodi med »najplemenitejša stremljenja evropske romantike«, pravi pisec in sklepa: »Romantika je pri posameznih slovanskih narodih stremela po velikem smotru: ustvaritvi nacionalne kulture, ljudske umetnosti v najglobljem pomenu besede. Znanstveno raziskavanje in umetnostno ustvarjanje, preteklost in sedanjost, zgodovina in bajka, beseda in način se združujejo v sintezo in ustvarjajo poezijo, ki je splošno razumljiva, ne da bi sicer žrtvovala svojo močno svojstvenost. Toda ta umetnost ni sama sebi namen, marveč stoji v službi socialne pravičnosti, sporazuma med razredi in narodi, v službi prave duhovne svobode: ta čudovito čisti ton slovanske romantike se torej oglaša v zboru svetovne literature«.

Docent za jugoslov. književnost na Karlovi univerzi dr. Julij Heidenreich je pri-

Domače vesti

*** Odbor Zveze kulturnih društev v Ljubljani opozarja svoje edinice na občni zbor, ki bo v nedeljo 5. t. m. v dvorani Udruženja jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov Kazino II. nadstropje. Občni zbor je napovedan za 9. uro, za primer nesklepčnosti pa bo eno uro kasneje v istih prostorih.**

*** Djakovo slavi tri važne jubileje.** Letos slavi starodavno Djakovo več važnih jubilejev, med katerimi so najbolj pomembni: 700-letnica ustanovitve Djakova po Vuku Nemanjiću, 250letnica osvoboditve izpod turškega jarma in 90letnica prihoda vladike Strossmayerja v Djakovo. Tam, kjer je danes Djakovo, je bilo v rimski dobi važno trgovsko središče, ki je bilo pomembna postaja na rimski cesti, ki je preko Vinkovcev vezala Sisak s Sremsko Mitrovico. Rimska postojanka je propadla menda med preseljevanjem narodov. Pod sedanjim svojim imenom se Djakovo prvič imenuje v zgodovini leta 1239. Ime je kraj dobil baje po bogatem posestniku, kateremu so zaradi njegove učenosti dali vzdevek »Djak«. Veliki jugoslovenski ideolog vladika Strossmayer je v Djakovu živel in deloval 56 let. Njegovo katedralo pa so zidali 16 let.

*** Novinarska vest.** Kr. italijanska vlada je dodelila štipendijo na politični fakulteti univerze v Rimu g. dr. Otonu Ambrožu, dopisniku »Jutra« v Zagrebu.

*** Pred zanimivim procesom v Petrinji.** Kakor lani razprava proti trgovcu Djakoviću iz glinske okolice, tako bo letos petrinjsko sodišče imelo novo senzacionalno razpravo. 18. t. m. bo stopil pred sodnike mladi trgovec Djuro Rukavina, ki je letos ob koncu kopalne sezone na kopališču v Sisku na nenavaden način ubil svojega tekmeca v ljubezni, a stregel po življenju tudi svoji bivši izvoljenki, ki ga je bila zapustila. Rukavina se je na zločin temeljito pripravil ter ve povedati sluga iz njegove trgovine, da se je že nekaj dni prej in tudi tik pred zločinom kar v trgovini vežbal v strelianju. Ko se je odpravil v kopališče, je vzel s seboj dva samokresa ter veliko zalogo municije. Ko je svojega tekmeca ustrelil, je preplaval reko ter z drugega brega opazoval s sadističnim veseljem odkritje zločina. Čudno obnašanje ubijalca da seveda tudi misliti na duševno manjvrednost, kar bodo skušali uveljaviti zagovorniki, dočim je državni tožilec pripravil obširno obtožnico, ki zahteva smrtno kazen. Po prošnji zagovornika so povabljeni k razpravi tudi strokovnjaki psihiatri in bo med njimi tudi znani psihološki strokovnjak g. Vladimir Winterry, ki je nekdaj v ponedeliskem »Jutru« urejeval »Kliniko za dušo in srce«, zdaj pa sodeluje že dalje časa pri zagrebških »Novostih«.

— V zastarelih primerih zapeke, združenih z zlato žilo in otekom jeter, je pravi blagoslov naravna **»Franz-Josefova«** grenka voda, zaužita tudi v malih množinah. **»Franz-Josefova«** voda milo deluje in zanesljivo otvarja, pa se poleg tega tudi po dalji porabi skoraj nikdar ne izkaže neučinkovito.

Ozi reg. S. br. 30474/35.

*** Preseljevanje v Beogradu.** Prvi november je v Beogradu dan selitve. Že od nekdaj je običaj, da se stanovanjski najemniki prestolnice selijo po veliki večini 1. novembra, nekateri tudi 1. maja, dočim so selitve ob drugih terminih zelo redke in se v mestu sploh ne opazijo. Novembrske selitve pa dajo mestu in periferiji posebno lice, saj so od zore do noči vse ulice polne najrazličnejših vozil, visoko obloženih s pohištvom in vsem, kar premore stanovanjski najemnik. Z dnem selitve računajo tudi prodajalci premoga in ostalega kuriva. Stanovanjski najemniki, ki so na selitev pripravljeni, si kurjave nikdar ne nabavijo pred 1. novembrom. Hudo pa je onim, ki jih je odpoved stanovanja presenetila, ko so že napolnili svoje drvarnice. Beograjska selitev ima tudi svojo himno, ki je sicer kratka, a odgovarja razpoloženju vseh: Ko se seli, ko se seli, taj se ne veseli... Velikega preseljevanja v Beogradu se veselijo samo razni obrtniki, v prvi vrsti pa zidarji, pleskarji in instalaterji, ker jim nudi 1. november obilo dobrodošlega dela in zaslužka.

*** Sneg v Črni gori.** Po vseh planinah Črne gore že nekaj dni sneži. Čakor, Komovi in druge visoke planine imajo snega do višine enega metra. Pošta iz Kolašina prihaja v Berane z velikimi zamudami, čakorska cesta pa je na nekaterih mestih tako zametena, da avtobusi obtičijo v snegu. Večkrat se zgodi, da pomagajo šoferjem in vodnikom potniki odkopavati sneg, da bi prišli naprej. Če ne bo nehalo snežiti, bodo morali promet na čakorski cesti ustaviti, lahko pa se tudi zgodi, da bo letos prav zgodaj ustavljen promet na cestah iz Kolašina proti Andrijevici in Podgorici.

*** Promocija.** Na medicinski fakulteti univerze v Beogradu je bil 31. oktobra promoviran za doktorja vsega zdravilstva g. Dimnik Rafael iz Ljubljane. Čestitamo. (—)

*** Za šumarskega inženjerja** je bil diplomiran g. Jurij Hočevar z Bleda. Čestitamo! (—)

*** Pri radijskem sprejemniku sedite,** pa ne veste, kaj bi poslušali. Zahtevajte takoj na ogled novo številko »NAŠEGA VALA« za prihodnji teden, ki objavlja sporede vseh važnejših evropskih radijskih oddajnih postaj, popolen spored naše ljubljanske postaje in poseben izvleček najboljših oddaj za prihodnji teden. Kakor vse prejšnje, je tudi številka za prihodnji teden bogato ilustrirana, objavlja pa poleg radijskih programov zanimiv članek »Telefonski radio — prednik radiofonije«, podlistek »Strašne zgodbe«, »Kotiček za smeh«, rubriko »Radio in televizija« z najnovejšimi poročili s teh področij, nov nagradni tečaj s petimi križankami, ki bodo marsikomu za božič prinesle lepo darilo, in pregled »Po filmskem svetu«. Številka »Našega vala« za prihodnji teden objavlja tudi drugo nadaljevanje res zanimivega in napetega Kuprinovega romana »Zavojevalci sonca« v prevodu našega znanega književnika G. Strniše. Novi naročniki »NAŠEGA VALA« bodo prejšnja nadaljevanja lahko dobili brezplačno, če bodo v redu poravnali naročnino vsaj do konca letošnjega leta. Zahtevajte takoj na ogled brezplačno številko: **»NAŠ VAL«**, Ljubljana Knafljeva ulica 5. Mesečna naročnina znaša samo 10 din.

*** V dolgočasnih jesenskih dnevih** je najprimernejše in najkoristnejše razvedrilo dobra, živahno pisana knjiga. Založba »Cesta«, Ljubljana, Knafljeva 5, je izdala doslej pet takšnih knjig in sicer Ravljenove »Zgodbe brez groze« in njegovo »Črno vojno«, ki nas spominja na judenburške dogodke, Klabundovega »Pjotra — Rasputina«, Thompsonovega »Sivka« in Marije Mayerjeve »Rudarsko balado«. Da bi omogočila nakup teh knjig tudi revnejšim slojem, je določila ceno za lepo broširano knjigo na 10 din, za vezano v celo platno pa 15 din. Za odpremo knjige in poštnino računa samo 1 din. Naročite še danes te knjige ali vsaj eno izmed njih, da se prepričate, kako prijetno razvedrilo vam bodo dale in kako primerne so za darilo. Naročila sprejema Založba »Cesta«, Ljubljana, Knafljeva ulica 5.

*** Ganljiva počastitev žrtev Save v Zagrebu.** Že 11 let prirejajo v Zagrebu na dan Vseh svetih ganljivo počastitev žrtev, ki jih je med letom terjala Sava. Kako je prišlo do teh spominskih obredov ob Savi? Pred 12. leti je na dan Vseh svetih inž. Fürst iz Velike Gorice na savski obali naletel na črno oblečeno starko, ki je na kamenje ob reki polagala cvetje in prižigala sveče. Starka je inženjerju povedala, da ji je od vse rodbine ostal samo vnuk, ki pa je poleti pri kopanju utonil. Inž. Fürst je na ganljivo počastitev opozoril druge in zdaj Društvo savskih čuvajev že 11 let prireja počastitve spomina žrtev Save. Na produ reke improvizirajo grob s križem, cvetjem in svečami, na Savi pa napravijo na dveh velikih čolnih splav ter uredijo na njem oltar. Ko je spominska maša končana, spustijo v reko velik z vencem okrašen križ ter pomečejo mnogo cvetja in vencev. Nad tisoč ljudi prisostvuje vsako leto na obali pretresljivi svečanosti, katero zaključi vsakokrat s kratkim govorom predsednik Društva savskih čuvajev, ki tudi pove, koliko žrtev je med letom terjala Sava. Letos jih je bilo šest, požrtvovalni čuvaji pa so srečno rešili 270 neprevidnih kopalcev.

*** Gorenci so nezadovoljni z ukinitvijo najpomembnejših vlakov.** Prejeli smo: Te dni je bilo ukinjenih nekaj vlakov na gorenjski progi, po večini najpotrebnejših. Vlak, ki je odhajal iz Ljubljane ob 5.40 zjutraj in prihajal v Bohinjsko Bistrico ali Rateče-Planico okrog 1/2 9. zjutraj, je bil zelo prikladen. Posluževali so se ga v prvi vrsti turisti, šolski otroci in uradniki. Zdaj pa se morajo voziti z vlakom, ki je namenjen za delavstvo KID in odhaja že ob 4.45 iz Podnarta-Krope. Zato morajo vstajati otroci že ob 4. Vlak prispe na Jesenice ob 1/26. in morajo otroci prezebovati celi dve uri in pol. Mnogo je med njimi otrok, ki hodijo še v osnovno šolo in so stari od osem let naprej. Vlak 920, ki je imel zelo lepo zvezo proti Ratečam in Bohinju, je bil zmerom dobro zaseden. Zadnje dni je zapadlo mnogo snega, zaradi česar bi bili smučarji prav veseli, ako bi spet vozil ta vlak. Vlak, ki mu pravijo Gorenjci lumpar, je za Gorenjsko skoro brez pomena in ga ne ukinejo. Z njim se vozi razen ob nedeljah zelo malo ljudi. Boljše bi bilo, da bi se za ta vlak spet uvedel vlak 920, ki bi imel tudi primerno zvezo s Planico in Bohinjem. Bohinj, Mojstrana in Planica žive od turizma in potrebujejo ta vlak. Železniška uprava naj gleda na to, da nam spet vrne omenjeni vlak.

Moderne pletenine, Karničnik, Nebotičnik.

*** Dva sejma na Dolenjskem.** V petek je bil semenj na Veseli gori pri Št. Rupertu. Sejmovi na Veseli gori so od nekdaj dobro obiskani, saj so daleč naokrog znani po velikem dogonu goveje živine, konj in prašičev. Zadnji pa je bil zaradi deževja in tudi snega, ki je prejšnjo noč prvič padel to jesen, prav slabo obiskan. Živine so prignali prav malo in tudi kupcev ni bilo, a kjer ni živinske kupčije, tudi kramarji ne tržijo. Marsikateri kramar nit svojih izdatkov ni kril. Na dan sv. Simona in Jude je v Mokronogu eden največjih letnih sejmov, kjer si okoličani nakupijo potrebščin za zimo. Zaradi neugodnega vremena je tudi ta semenj žaostal za drugimi. Živine so sicer precej prignali, a kupčija se ni mogla razviti, kakor bi si sejmarji želeli. Vse skupaj je pač tudi znak sedanjih svetovnih razmer.

*** Za boljše zveze Dolenjski.** Uredba o ukinitvi večjega števila vlakov, ki je stopila 28. oktobra v veljavo, je tudi Dolenjsko zelo vznemirila. Z novo uredbo je zlasti prizadeta Mirenska dolina, kjer je menda največ vlakov ukinjenih na progi Trebnje - Sevnica. Nova proga, ki naj bi zbližala severni del Slovenije z morjem, tega namena nikakor ne doseza, ker ji sedanje zveze ne ustrezajo. Z Ljubljano ima Mirenska dolina sicer še precej ugodne zveze, z Zagrebom pa zelo slabe, a še slabše proti Zidanemu mostu in Mariboru. Potniki v eno ali drugo stran morajo v Sevnici čakati po več ur. Isto velja glede na zveze z Belo Krajino. Potnik, ki je namenjen proti Karlovcu, mora v Trebnjem čakati po več ur, a prav tako se godi potnikom iz Karlovca proti Sevnici. Z novo železniško uredbo se potrjuje dejstvo, da je Dolenjska v resnici pastorka. Zboljšanje železniških zvez je nujno potrebno.

*** Pirovanje 500 svatov.** Srem je nekdaj užival sloves bogatih, razkošnih svatovanj, ki so trajala po več dni. V zadnjih letih so taka svatovanja vse bolj redka, a se vendar še zdaj pa zdaj katero praznuje v vsem starem razkošju in sijaju. V Martincih blizu Mitrovice je premožni kmet Djuričić oženil svojega sina in je povabil na svatovanje okrog 500 oseb. Iz domače vasi je bilo na svatbi zastopanih vseh 130 domačij, kolikor jih vas šteje, ostali svatje pa so bili iz drugih vasi in tudi iz Mitrovice. Po starem običaju so ves teden hodili po vaseh odposlanci ženinovega očeta, ki so vabili na svatovanje. Odposlancem pravijo »fiferji« in vsak je bil opremljen z veliko čutaro vina ali žganja. Svatje so napolnili dve precej veliki hiši. kmeta Djuričića in okrog 40 oseb je bilo zaposleno pri pripravljanju jedi. Pirovali so tri dni in tri noči. Poleg bogate dote in oprave je prinesla nevesta tudi 20 velikih cekinov, katere je njen tast ponosno razkazoval svatom. Ni pozabil povedati, da bi bil lahko dobil v hišo tudi nevesto s 40 cekini, a da je rajši vzel manj premožno iz prijateljske rodbine.

Spencer Tracy in mladi **Mickey Roony**

VSAK ČLOVEK DOBREGA, PLEMENITEGA SRCA SI MORA OGLEDATI EDINSTVENO FILMSKO UMETNINO, NAJLEPŠI IN NAJHUMANEJŠI FILM ZADNJIH 10 LET!

v edinstvenem filmu hudožestvene igre dveh velikih umetnikov

Brezdomci

KINO UNION Tel. 22-21

Predstave ob 16., 19. in 21. uri.

Maria Antoinetta

žaloigra zadnje francoske vladarice

Po vsej Ljubljani se te dni govori o tem filmu. Vedno novo navdušenje.

KINO MATICA, tel. 21-24. — Predstave danes ob 16., 19. in 21.15.

Film, pri katerem boste uživali in občutili neodoljivi šarm edinstvene žene — kateri se je klanjal ves Pariz!

JOSEFINA BAKER Zou-Zou SESTRA ali LJUBICA

PREMIERA danes ob 19. in 21. uri.

prvič v zvočnem filmu taka, kakršna je v naravi, tako očarljiva, prikupna kakor je bila, ko je ves Pariz in ves svet navdušeno prepeval njene opojne popevke... in z njo **JEAN GABIN** in **mis Rumunija POPESCO.** — Film razkošja, pikantnih prizorov in mojsterske igre, film v katerem poje in pleše idol Pariza, lepa mulatka J. Baker v krogu dražestnih balerin — najlepših žena Pariza! — **Nabavite si vstopnice v predprodaji! — Film je za mladino izpod 16 let neprimeren! — KINO SLOGA, tel. 27-30**

Ob 16. uri danes poslednjič: **GROZODEJSTVA Mr. WONGA**

*** Sokolsko društvo v Litiji** vabi na otvoritev prenovljenega doma ki bo jutri v soboto ob 8. zvečer. Sodeluje prvovrstni orkester iz Ljubljane. (—)

Iz Ljubljane

u— **Poslednja pot pilota Francija Erjavca.** V torek pred Vsemi svetimi so v št. Vidu nad Ljubljano pokopali tragično preminilega pilota-lovca, Francita Erjavca, ki se je ponesrečil na poletu nad Nišem, star komaj 26 let. Pokojnik, ki je bil iz znane šentviške družine, se je izučil pasarske obrti, a že kot otrok se je navduševal za letalstvo. Takoj po končani učni dobi je stopil kot gojenec v vojaško šolo, iz katere je prišel kot dober pilot, priljubljen pri predstojnikih in tovariših. Ko je padel kot žrtev svojega življenjskega poklica, so njegove zemske ostanke prepeljali v Ljubljano, kjer so mu izkazali vojaške časti, nato pa so ga z avtofurgonom prepeljali na njegov dom. K pogrebu se je zbrala ogromna množica domačinov, a udeležila se ga je tudi šolska mladina in štirje piloti v polni opremi. Zadnjo čast je mlademu pilotu izkazalo tudi šest letal, ki so med pogrebom krožila nad pokopališčem in odvrgla vrsto lepih vencev, s katerimi so potem prerani grob.

u— **Božičnice za obmejno deco.** Ljubljanske podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda prirede jutri zbirko v korist božičnicam, ki jih prireja vsako leto CMD obmejni šolski mladini. Naj žrtvuje ta dan vsak mal dar v korist naši ubožni obmejni deci!

G. Rotter Vilibald

ni več pooblaščen za inkaso denarja, kakor tudi ne za prevzem naročil.

Commerce d.d. Pražarna »Slast«, Ljubljana

u— **Vesele ure za mladino** je naslov fizioloških in zdravstvenim gimnastičnemu tečaju, ki se vrši za šolsko mladino na učiteljišču vsak torek in petek od 3. do 4. ure popoldne za deklice in ste dneve od 4. do 5. ure za dečke. Tečaj vodi telovadni učitelj Vinko Zaletel.

u— **Društvo zaščitnih sester v Ljubljani** ima svoj redni sestanek v soboto 4. t. m. ob 17. v prostorih šole za zaščitne sestre. Vabljene vse članice in nečlanice.

u— **Mestni odbor za pobijanje draginje** in brezvestne spekulacije opozarja, da anonimnih prijav ne bo obravnaval. Zato pa vabi vse občinstvo, naj vse prekrške in prestopke navijanja cen prijavlja mestnemu poglavarstvu s podpisom in naslovom.

u— **Za mestne reveže** je daroval 300 din g. Bogomir Kobal, Pražakova ulica 10., a banka »Slavija« je poslala 500 din za vsesvetsko akcijo. Mestno poglavarstvo izreka darovalcema najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih.

Krasne zastore,

lepe preproge, kotenino in šifone za posteljno in telesno perilo — dobite v veliki izbiri in po nizkih cenah pri manufakturni trgovini

ČEŠNIK JANKO

LJUBLJANA LINGARJEVA

u— **Društvo ljubljanskih konservatoristov** je imelo v ponedeljek svoj redni občni zbor, na katerem je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik Jože Osana, podpredsednik Kajetan Burger, I. in II. tajnik Sveto Marolt in Lidija Opermanova, blagajnica Dana Kutinova, knjižničar Stane Goršič, odbornika Nada Stritarjeva in Srečko Zalokar, revizorji Samo Hubad, Ksenija Ogrinova in Ljubica Zelenikova.

u— **Nocojšnja akademija v operi v korist bolnemu M. Kogoju** ima izbran pevski in recitacijski spored, ki ga izvajajo najvidnejši operni in dramski solisti s sodelovanjem opernega orkestra, ki bo izvajal skladbi Musorgskega »Noč na pusti gori« in Borodinovo uverturo k operi »Knez Igor«. Nastopila bo tudi naša priznana plesalka gdč. L. Wisiakova. Glede na dobrodelni in človekoljubni namen prireditve apeliramo na naše kulturno občinstvo, da se polnoštevilno udeleži akademije. Cene so od 24 din navzdol.

u— **Pravoslavne zadušnice.** V soboto 4. t. m. ob 11. uri bo v pravoslavni cerkvi sv. Cirila in Metoda zadušnica za umrle pravoslavne. Ob 15. pa bo na pokopališču pri Sv. Križu žalna svečanost na grobovih sorodnikov in zalivanje grobov. Uprava parohije.

u— **Uprava policije razglaša,** da je Aleksandrova cesta od Tyrševe ceste do Beethovnove ulice zaradi del na cesti zaprta za promet od 3. do 5. t. m.

u— **JNAD Jugoslavija.** Drevi ob 18. seja upravnega odbora. Ker je to zadnja seja pred občnim zborom, prosimo tovariše odbornike in načelnike sekcij, da se seje sigurno udeleže.

u— **»Brezdomci« v kinu Unionu!** Kljub temu, da so bili včeraj skoraj vsi Ljubljančani na pokopališču, so bile vendar predstave filma »Brezdomci« deležne največjega obiska. Glas o lepoti tega edinstvenega filma se je raznesel po mestu in tako je publika hitela v kino Union, da so bile zadnje večerne predstave čisto razprodane. Vsi, ki so film videli so odkrito priznali, da toliko lepote, srca in humanosti niso pričakovali. Film zasluži, da ga vidi vsak človek, tako mladina kakor tudi odrasli ljudje. Spencer Tracy in Mickey Rooney sta junaka dneva. Hvala in priznanje, ki ga žanjeta od številnih gledalcev filma, sta povsem zasluženi! Ni čuda, da je Spencer Tracy za ulogo očeta Flanagana prejel najvišje odlikovanje, ki ga je lahko deležen filmski umetnik v Ameriki. In Mickey Rooney — ta mali pobalin fascinira s svojo igro in prav nič se ni čuditi, da je mali umetnik idol kinoposetnikov vsega sveta. »Brezdomci« žanjejo tedaj tudi v Ljubljani uspehe in zasluženo pohvalo! (—)

2. plesna vaja „Soče“

TRGOVSKI DOM

PETEK — 3. NOV. OB 20. URI

u— **Pasja steklina in kontumac psov in mačk.** Ker je bila 31. oktobra v drž. veterinarskem bakteriološkem zavodu uradno ugotovljena steklina pri psu nekega posestnika z Viča, je mestno poglavarstvo po zakonu o odvračanju in zatiranju živalskih kužnih bolezni moralo za področje mestne občine ljubljanske odrediti zaporo psov in mačk. Psi čuvaji morajo biti vedno zaprti na dvoriščih ali pa priklenjeni na verige, vsi drugi psi, kakor lovski, luksuzni i. dr., pa morajo nositi nagobčnike ali pa biti na vrvici. Seveda je prepovedano pse voditi v javne lokale. Vse mačke morajo biti varno zaprte, poleg tega je pa treba posebnega dovoljenja mestnega poglavarstva, če kdo hoče psa ali mačko odpeljati iz Ljubljane. Za lovske pse dovoljuje mestno poglavarstvo izjeme na pravilno kolkovano prošnjo lovcev, toda samo za čas in kraj lova. Vsakdo mora svojega psa, če je prišel v dotiko s steklim psom, takoj oddati mestnemu konjaču ali pa ga varno zapreti, na vsak način pa mora tak primer brez odlašanja javiti mestnemu veterinarskemu uradu na Krekovem trgu štev. 10., I. nadstropje. Psi in mačke, ki bodo zaloteni, da niso zavarovani po teh odredbah, bodo odvzeti, lastniki pa strogo kaznovani.

u— **Na kolodvoru aretiran žepar.** Na praznik mrtvih, ko je bila pri vseh vlakih izredno velika gneča, je detektiv na glavnem kolodvoru postal pozoren na sumljivega neznanca ki je najprej opreznval po peronu, nato pa se pomešal med potnike, ki so vstopal na vlak proti Zidanemu mostu. Detektiv je opazil, kako si je neznanec roko ovil z robcem ter hitro segel enemu izmed potnikov v žep, iz katerega je privlekel listnico. A preden jo je utegnil spraviti, je bil že v detektivovih rokah. Ko so ga prignali na stražnico, so spoznali v njem 23-letnega Dušana Mrkšića, že dolgo zasledovanega tatu iz Banjaluke. Mrkšić tokrat ni bil prvič v Ljubljani, temveč je že svoj čas poskušal srečo na velesejmu in na kolodvoru. Zaradi žepnih tatvin je bil v Ljubljani obsojen na 8 mesecev ječe, nato pa izgnan. Zadnje čase je bilo prijavljenih več žepnih tatvin v vlakih med Zidanim mostom in Ljubljano, pa ni izključeno, da ima tudi te Mrkšić na vesti.

u— **Vlomilci, ki se maščujejo, če ne najdejo plena.** V torek ponoči so neznani tatovi vdrli v prostore neke gostilne v moščanskem predmestju. A ko niso našli ničesar pripravnega, kar bi se dalo odnesti, so strokovnjaško, brez hrupa razbili toliko šip na oknih, da so gostilničarju prizadejali okrog 500 din škode. —Na Vse svete je neznan tat vdrl v izložbeno okno v veži Preskerjeve trgovine na Sv. Petra cesti ter ukradel zimsko suknjo in še nekaj drugega blaga v vrednosti okrog 1000 din.

Odkritje spominske plošče pesnika Petruške bo v nedeljo 5. t. m. ob pol 11. v Kamniku

u— **Novi začetniški plesni tečaj za novince-dame in gospode otvori drevi ob 20. plesni zavod »Jenko« v Kazini Zvezda.** Informacije tudi **za posebne ure** in vpisovanje proti legitimiranju vsak dan od 11. do 13. in od 15. do 19. ure. **Akademiki dijaki-nje imajo popust.** (—)

u— **Kakšna je danes Amerika?** O tem in o potovanju skozi večino Združenih držav severne Amerike, o canonih, Boulder Damu, Kaliforniji itd., o političnih in gospodarskih nazorih Amerikancev ter o drugih zanimivostih Severne Amerike bo predaval inž. Mitja Švigelj v frančiškanski dvorani tekom tega meseca. Predavanje bo spremljalo nad dvesto skioptičnih slik, deloma v naravnih barvah. Podrobnosti bodo objavljene. (—)

u— **Otvoritveno predavanje društva »Soča« matice,** popularne ljudske univerze, bo v soboto 4. t. m. v salonu pri »Lovu« ob pol 21. Ta večer nastopi g. prof. dr. Lavo Čermelj s temo: »Sodobni problemi manjšinske zaščite«. Gg. predavatelj bo v kratkih obrisih pokazal izpremembe v gledanju na narodne manjšine in njihovo zaščito, ki so jih izzvale spremembe v nazorih o članstvu naroda in države. Iz prijaznosti sodeluje ta večer tudi odsek pevskega društva »Sava« pod vodstvom vrlega pevovodje g. Venturinija. Vabimo vse Sočane, člane vseh emigrantskih društev v Ljubljani in okolici ter vse naše prijatelje. Vstop vsem prost, vsi dobrodošli! (—)

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

speval razpravo »Romantika pri Srbih in Hrvatih — poskus nove periodizacije in sinteze«. Pisec prikazuje predhodne pojave in se zlasti zaustavlja pri Njegošu, Mažuraniću, Vrazu in Branku Radičeviću, katerih največja dela so bila ustvarjena v štiridesetih letih 19. stol., ko je svojska romantika Srbov in Hrvatov dosegla višek. — Za Slovence je prikazal romantične vplive in rezultate avtor znane knjige o ilirizmu, dr. Fr. Petrè. Posebej se bavi s Prešernom in z ilirskim gibanjem. Prof. Josef Páta razglablja svojstvenost bolgarske romantike, A. L. Bem je zastopan z daljšim člankom »O romantiki v ruski književnosti«, medtem ko Mychajlo Rudnyckyj obravnava s tega zrelišča ukrajinsko slovstvo. Temeljita se zdi razprava doc. K. Krejčija o poljski romantiki, ki je bila prav kakor ruska dovolj plodna in obsežna, da lahko vzbuja zanimanje, o posebnem tipu slovaške romantike pa razpravlja Milan Pišut. Znameniti češki literarni zgodovinar in kritik prof. Arne Novák je prispeval razpravo »Bistvo in pomen češkega romantičnega pesništva«.

S tem je gradivo o slovanski romantiki zaključeno. Dandanes se romantični literaturi in nje idejam posveča vsepovsod velika pozornost. Z ene strani je to reakcija na današnji materializem, z druge strani se pa zdi, da prav v romantičnem občutju in romantični miselnosti leži marsikateri ključ k umevanju današnjih pojavov. V današnjih srečanjih med Slovani in Nemci lahko zlasti manjši slovanski narodi opozarjamo na soudeležbo nemške romantike pri našem narodnem prebujenju, čigar končna posledica je politična svoboda in neodvisnost.

Poleg bibliografskega gradiva sta v tem zvezku »Slavische Rundschau« nekrologa dvema slavistoma: Poljaku Aleksandru Brücknerju (M. Szyjkowski) in Pavlu Popoviću (E. Ljackij).

Zapiski

Kompozicijski večer skladatelja L. M. Škerjanca v radijski oddaji. Drevi 3. novembra, oddaja ob 20.30 uri zvečer beograjska radijska postaja skladateljsko uro L. M. Škerjanca, katero prenašata tudi postaji Ljubljana in Zagreb. Spored obsega petero večjih orkestralnih del, ki jih izvaja povečani beograjski radijski orkester pod skladateljevim vodstvom. Ker je to prvič, da oddajajo vse tri jugoslovenske postaje uro, posvečeno izključno skladbam domačega avtorja, opozarjamo prav posebno na to zanimivo in pomembno prireditev.

Nova razstava v Jakopičevem paviljonu. 5. t. m. se bo v Ljubljani otvorila umetnostna razstava likovnih umetnic iz Beograda, Zagreba, Sušaka in Ljubljane. Razstavljane bodo dame: Milica Bešević, Mara Kralj, Dana Pajnič, Štefka Pažić, Elda Pišćanec, Mira Pregelj, Bara Remec, Božena Ružić, Avgusta in Henrika Šantel, Jela Trnkoczy in Anica Zupanec-Sodnik. Razstava bo prirejena v Jakopičevem paviljonu.

Študija o poeziji Vide Tauferjeve. V pravkar izišlem 10-11. zvezku »Franjevačkega vijesnika« je objavil dr. Ton Smerdel daljšo študijo »Pjesnički svijet Vide Taufer«. V nji podrobno razčlenja, prikazuje in označuje pesniško zbirko »Veje v vetru«.

Češki glas o novem slovenskem prevodu »Maja«. Nedeljsko »České slovo« je priobčilo članek z naslovom »Máchov Maj v slovenščini«, ki poroča o bibliofilski izdaji Debeljakovega prevoda (glej »Jutro« z dne 1. t. m.). Pisec hvali prevod, ki da je dostojen Máchove pesnitve. Posebej pa poroča pisec o razkošni bibliofilski opremi knjige in o Maleševih ilustracijah, ki kažejo, da se je ilustrator razvijal pod vplivom češke grafike, vendar pa »Máchovo poezijo razumeva po svoje, tako da v primeri z našimi ilustratorji tudi on ne zaostaja in se enakovredno uvršča k prevajalcu.« V tekstu članka je reproduciran Malešev portret K. H. Máche, ki Čehe zanima kot nov prispevek p ikonografiji njihovega velikega pesnika.

Sarajevski slovenski dvomesečnik »Zora«, ki ga izdaja D. K. D. »Cankar« v redakciji Marjana Telatke, prinaša v pravkar izišli 5. številki članek B. Borka »O dolžnostih Slovencev med Hrvati in Srbi«, nadaljevanje razprave Bratka Krefta »O kmečkih puntih«, Ivana Albrehta pesem »V predmestju«, nadaljevanje dramatskega poskusa M. Telatke »Šopek krizantem« in razne kratke vesti.

Disertacija o A. G. Matošu. Josip Tomić v Zagrebu je posvetil svojo nedavno objavljeno doktorsko disertacijo A. G. Matošu in sicer njegovemu poznanju francoskega slovstva. Razprava ni samo zanimiv prispevek k literarnemu življenjepisu tega hrvatskega bohema, pisatelja in kritika, ki je bil tako značilen za hrvatsko predvojno Moderno, marveč je tudi lep donesek k zgodovini francoskih vplivov na hrvatsko književnost.

Srbski esej o Pirandellu. V najnovejšem zvezku »Srpskega književnega glasnika« je izšel esej Todor Manojlovića o italijanskem dramatiku in pisatelju Luigiju Pirandellu. V istem zvezku se nadaljuje študija o Miošu Crnjanskem iz peresa Mirka Žežlja.

Iz Celja

e— **Uradni dan Zbornice za TOI** za Celje in okolico bo v torek 7. t. m. od 8. do 12. dopoldne v posvetovalnici Združenja trgovcev za mesto Celje v Razlagovi ulici.

e— **Bonbončkov dan** bo priredilo Sokolsko društvo Celje I. v nedeljo 5. t. m. Čisti dobiček je določen za Miklavževo obdaritev naraščaja in dece. Prispevajte v nedeljo po svojih močeh za sokolsko mladino!

e— **Tujski promet in umrljivost.** V mesecu oktobru je obiskalo Celje 1183 tujcev (1098 Jugoslovenov in 85 inozemcev) nasproti 1047 v letošnjem septembru in 1213 v lanskem oktobru. V preteklem mesecu je umrlo v Celju 31 oseb in sicer 8 v mestu in 23 v javni bolnišnici.

e— **Tragična smrt mestnega sluge.** Na praznik Vseh svetih si je očividno v hipni duševni zmedenosti končal življenje 42letni mestni sluga Ferdo Čuden. Čuden je stanoval z ženo, tremi otroki in svakinjo Kokotovo na Bregu 12 pri Celju. V sredo popoldne se je odpravila njegova žena z otroki na okoliško pokopališče, kjer je pokopana Čudnova mati, ki je umrla pred dvema letoma. Čuden je dejal svoji ženi, da se ne počuti dobro, in je ostal doma. Okrog 17. si je v svoji sobi oblekel praznjo obleko si sezul čevlje, prižgal svečo in jo postavil na stol poleg postelje, nato pa legel na posteljo in si s samokresom pognal dve krogli v desno sence. Svakinja, ki je bila v sosedni sobi je takoj prihitela v Čudnovo sobo. Našla je svojega svaka na postelji nezavestnega in v krvi. Čudna so prepeljali z reševalnim avtomobilom v bolnišnico, kjer pa je ob 18. izdihnil, ne da bi se bil pred smrtjo zavedel. Čuden je zapustil svojcem poslovilno pismo, v katerem navaja kot vzrok obupnega dejanja hudo pljučno bolezen in težke gmotne razmere. Pokojni je bil vesten uslužbenec in zelo skrben družinski oče. Kot navdušen pevec je več let sodeloval pri pevskem društvu »Oljki«. Pokojnemu bodi ohranjen lep spomin težko prizadeti rodbini naše iskreno sožalje!

e— **V celjski bolnišnici je umrl** v ponedeljek 50letni dninar Josip Brezovnik iz Zavodenj pri Šoštanju v sredo pa 69letni preužitkar Andrej Podkrižnik s Trličnega pri Rogatcu.

e— **Dve hudi nesreči.** V Gotovljah pri Žalcu je padel v torek stroj za mletje sadja na 39letnega posestnikovega sina Franca Piliha in mu zlomil levo nogo pod kolenom. Istega dne je padel 10letni posestnikov sin Ivan Avžner v Dramljah doma z lestve in si zlomil prav tako levo nogo pod kolenom. Oba ponesrečenca so prepeljali v celjsko bolnišnico.

Iz Maribora

a— **Smrt plemenite gospe.** Težki, neozdravljivi bolezni je podlegla blaga gospa Minka dr. Šorlijeva, soproga javnega notarja in pisatelja dr. Iva Šorlija. Pokojnica je bila naobražena, srčno dobra gospa, vzorna mati. Bila je zgledna, narodno zavedna dama, ki se je živahno udeleževala vsega našega kulturnega življenja. Imela je globoko razvit čut ter smisel za narodno umetnost. Vsi, ki so jo poznali, jo bodo ohranili v trajnem, svetlem spominu. Žalujočim svojcem, zlasti pisatelju g. dr I. Šorliju ter sinu in hčerki, naše najgloblje sožalje ob prebridki izgubi.

a— **Uspeh »Navihanke«.** Mariborska opereta je z lepim uspehom uprizorila Beneševo opereto »Navihanka«. Dirigiral je L. Herzog, režiral pa je opereto A. Harastovič. Gledališče je bilo pri premieri skoraj popolnoma zasedeno. Občinstvo ni štedilo s priznanjem sodelujočim.

VOLNA,

ročna dela v veliki izbiri pri **»LAMA«,** Jurčičeva ul. 4. — Prost ogled.

a— **Umetniški plesni par Irena Litvinova in Maks Kürbos** priredita 8. t. m. v mariborskem gledališču svoj baletni večer, katerega sta ob polni hiši in z velikim uspehom izvajala tudi v ljubljanskem gledališču. Mariborčane opozarjamo na ta izreden umetniški užitek; zato si naj pravočasno rezervirajo vstopnice, ki se dobe pri gledališki blagajni.

a— **Matična vest.** Na občnem zboru matičnega pevskega zbora je bil ponovno izvoljen za načelnika prof dr Crnek, za podnačelnika pa trgovec Koren.

a— **Gledališče zaprto.** Danes v petek je gledališče zaprto in ni nobene predstave.

a— **Trik.** V slaščičarni Helene Valenta Ob železnici se je pojavila mlajša ženska. Kupila je slaščico za 2 din, ki pa jo je plačala z 10 dinarskim kovancem. Valenta je šla menjat denar, ker ni imela drobiža. Ko se je vrnila, ni bilo ne kupovalke, pa tudi ne 300 din, ki jih je imela v predalu. Policija se zanima za neznanko, ki bo očividno poizkusila srečo s sličnim trikom tudi drugod.

a— **Oče in sin.** Pri Korenovih v Bukovcih je nastal družinski prepir. Razburjeni oče je zgrabil za poleno in zamahnil po sinu, 21letnem Ferdu, ki ima tako občutne poškodbe na glavi, da se je moral zateči v bolnišnico.

a— **Zanimiv umetniško-vzgojni pojav v Mariboru.** Zagrebška šola za telesno kulturo ki jo vodi ga. Mirjana Dragana Janeček-Stropnikova, prireja že od 9. oktobra v Narodnem domu z lepim uspehom tečaje za gimnastiko, ritmiko in umetniški ples. Dne 30. oktobra je pridružila dosedanjemu ženskemu tečaju še moškega. Šola je državno odobrena in ji je ministrstvo za telesno vzgojo dalo posebno dovoljenje za celoletne tečaje v Mariboru.

a— **Pri priči mrtev.** V Ceršaku ob meji so bili delavci zaposleni pri podiranju dreves in sicer v gozdu posestnika Ruperta Fluherja. Med zaposlenimi sta bila tudi 70letni Ivan Jager ter Ivan Herič. Podirala sta staro bukev. Ko je bukev jela padati, pa je nepričakovano zgrmela v nasprotno smer. Mlajši Herič je še utegnil pravočasno pobegniti pred pretečo nevarnostjo. Starejši Ivan Jager pa ni mogel tako hitro odskočiti. Vejevje bukve ga je med begom zajelo in ga pokopalo pod seboj. Velika teža ga je popolnoma potlačila in zmrcvarila. Nesrečni starček je bil pri priči mrtev. Tragična smrtna nesreča je vzbudila pri vseh starčkovih znancih sočutje.

a— **Kdo je krivec?** 28letnega Franca Vindiša je povozil neki avto na cesti pri Sv. Miklavžu. Vindiša so prepeljali v splošno bolnišnico. Ima počeno lobanjo. Njegovo stanje je zelo resno. Sedaj skušajo dognati, kdo je Vindiša povozil.

Gospodarstvo

Kmečki dolžniki slabo plačujejo anuitete
Privilegirani agrarni banki

Glede na načrt kmetijskega ministra dr. Branka Čubrilovića za končno in definitivno ureditev vprašanja kmečkih dolgov z novo uredbo je posebno zanimiv najnovejši izkaz Privilegirane agrarne banke o razvoju poslov v zvezi z likvidacijo teh dolgov. Stanje je bilo dne 30. septembra naslednje:

Vsega so denarni zavodi prijavili 779.190 kmečkih dolgov, od katerih je Privilegirana agrarna banka vrnila zavodom 41.347 dolgov, definitivno prevzela in zmanjšala je 585.852 dolgov, ni pa še končno prevzela 152.416 dolgov, t. j. 19.6% celotnega ji izročenega portfelja. Glede teh preostalih dolgov je poslovanje v teku. Za prevzete dolgove so bili kmečki dolžniki po izvršenem zmanišanju dolgov **obremenjeni za znesek 1169.6 milijona din.** Denarnim zavodom, ki so kmečke dolgove izročili je na tekočih računih odobren znesek 1149.8 milijona din in v 3% obveznicah za likvidacijo kmečkih dolgov 362.8 milijona din.

Plačevanje anuitet

Do 30 septembra so kmečki dolžniki plačali Privilegirani agrarni banki na račun anuitet vsega **318.4 milijona din,** in sicer do konca leta 1937. 143.5 milijona din, v letu 1938. nadaljnjih 130.4 milijona din, **od začetka januarja do 30. septembra t. l. pa 44.5 milijona din.** Plačila na račun anuitet so bila zadnje mesece zelo slaba. V septembru so kmečki dolžniki plačali Privilegirani agrarni banki samo 3.6 milijona din, medtem ko so lani v septembru znašala plačila 12.2 milijona din. **V prvih osmih mesecih lanskega leta so kmečki dolžniki 69.6 milijona din, letos pa le 44.5 milijona din, t. j. za 36% manj nego lani.**

Kakor smo že prejšnji mesec opozorili, se kolikor toliko redno plačujejo kmečki dolgovi le na področju ljubljanske podružnice. Od začetka leta do konca septembra so znašala plačila kmečkih dolžnikov na področju **beograjske centrale** 22.7 milijona din (lani v istem razdobju 40.8), na področju **ljubljanske podružnice** 12.5 milijona din (lani 13.9), na področju **zagrebške podružnice** 5.5 milijona din (lani 9.9) in na področju **sarajevske podružnice** 3.7 milijona din (lani 5.0). Letošnja plačila kmečkih dolžnikov so zaostala v primeri z lanskimi **na področju beograjske in zagrebške podružnice za 44%, na področju sarajevske podružnice za 26%, na področju ljubljanske podružnice pa le za 10%.**

Težkoče z vrečami

Poročali smo že o sklepu deviznega odbora pri Narodni banki, ki pravi, da se morajo vreče iz jute, v katerih se izvozi blago v klirinške države, vrniti našim izvoznikom. Navedli smo tudi stroge predpise, ki naj zasigurajo vrnitev vreč. Ti predpisi so bili izdani zaradi težkoč pri dobavi surove jute odnosno jutine preje. Že v avgustu se je na svetovnem trgu pojavilo pomanjkanje jute, ker so Angleži in Francozi pokupili velike količine jute za izdelovanje vreč za pesek, ki se uporabljajo v zvezi z zaščito pred zračnimi napadi. Vreče so se tudi pri nas v zadnjem času znatno podražile. Ker je računati s tem, da bodo tudi v bodoče velike težkoče z dobavo vreč odnosno težkoče pri uvozu inozemske jute, je docela v redu, če se postavimo na stališče, da se nam morajo vrniti vreče, s katerimi izvažamo blago v klirinške države. Doslej so se z izvozom v klirinške države izvažale tudi vreče, katerih surovino moramo uvažati iz deviznih držav.

Verjetno je, da ne bo ostalo samo pri teh ukrepih. Tako je bil stavljen predlog, da se predpiše prisilno mešanje jute s konopljo, kakor je to že napravila Madžarska. Drug predlog pa gre za tem, da bi pričeli kakor med vojno zbirati koprive, iz katerih se dobe za izdelovanje vreč prav primerna tekstilna vlakna. Ta predlog je bil stavljen predvsem monopolski upravi, ki potrebuje na leto za 10 do 15 milijonov din vreč iz jute. Monopolska uprava naj bi določila, da bo kupovala le take vreče, ki so izdelane iz koprivnih vlaken. Po tem predlogu bi imeli dovolj časa, da pripravimo načrt za prihodnje leto in organiziramo zbiranje kopriv. S tem bi prištedili tudi na devizah, kajti za uvoz jute smo doslej plačevali inozemstvu na leto preko 30 milijonov din v devizah.

Predpisi o vračanju vreč pri izvozu v klirinške države se že izvajajo. Od strani izvoznikov pa prihajajo pritožbe zaradi stroškov, ki jih imajo pri izvozni ekspediciji in poznejšem carinskem postopku v zvezi s ponovnim uvozom teh vreč. Pri majhnih pošiljkah znašajo ti stroški skoro toliko, kakor so vredne vreče. Zato bi bilo na mestu, da se carinska manipulacija, ki je v zvezi z izvozom in ponovnim uvozom vreč poenostavi, zlasti pa da se za to manipulacijo ne pobirajo takse.

Gibanje zaposlenosti v Jugoslaviji

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu objavlja podatke o gibanju števila zavarovancev pri vseh krajevnih organih v mesecu avgustu t. j. v zadnjem mesecu pred pričetkom vojne v Evropi. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je objavil že podatke za mesec september ki kažejo za ta mesec občutno nazadovanje od 108 401 na 101.687 v septembru. Osrednji urad objavlja sedaj šele podatke za avgust, in se v teh številkah še ne izražajo posledice trenotnega gospodarskega zastoja, ki ga je prinesla v septembru vojna.

V avgustu je bilo v vsej državi zavarovanih *767 871 delavcev in nameščencev.* V primeri s prejšnjim mesecem je število zavarovancev naraslo za 21.019 (lani v avgustu je znašal prirastek le 7771). V primeru z lanskim avgustom smo imeli letos v avgustu v vsej državi za 10.898 zavarovancev več. Od povečanega števila zavarovancev odpade več nego polovica na delavstvo, zaposleno pri gradnji železnic, cest in vodnih zgradb, kajti v tej skupini je bilo v avgustu za 5593 več zavarovanih delavcev nego lani. Povečanje za 2491 zavarovanih delavcev je zabeležila nasproti lanskemu avgustu tekstilna industrija, za 2777 kemična industrija in za 2141 industrija za gradnjo prevoznih sredstev. Nazadovanje števila zaposlenih delavcev pa beležita predvsem tobačna industrija (za 13.951) in gozdno-žagarska industrija (za 3977).

Povprečna dnevna zavarovana mezda je znašala v avgustu 24.66 din in je bila za 0.06 din večja nego lani v istem mesecu. Skupni zavarovani mesečni zaslužek pa je znašal v avgustu 473.4 milijona din nasproti 455.4 milijona din v lanskem avgustu.

Za spremembo uredbe o kvasu

V beograjski »Politiki« objavlja Voj. V. Djordjević članek o kartelu za kvas, kjer zahteva, da se ta uredba spremeni. Med drugim navaja, da je kartel kvasa sicer majhen po številu včlanjenih tvornic, po svoji proizvodnji in po zaslužku pa zelo velik ter spada med klasične primere povojnega bogatenja majhnega števila producentov na račun širokih slojev potrošnikov, pa tudi v vrsto onih kartelov, ki so po krivici dobili monopolsko zaščito od strani državne uprave. Kontrola pobiranja državne trošarine je bila razlog, da se proizvodnja kvasa zaščiti in da se producentom zajamči nedovoljeni zaslužek. Po uredbi znaša letna potrošnja kvasa v naši državi 2,600.000 kg. Ta produkcija se razdeli na 18 tvornic, od katerih je samo ena iz dobe pred vojno. Leta 1929. je bil izdan zakon, ki prepoveduje gradnjo novih tvornic za kvas za 6 let, kar je dalo obstoječim tvornicam popoln monopol. Tvornice so se združile v kartel in so dolgo vrsto let plačevale veliko odškodnino onim tvornicam, ki niso obratovale. V tem razdobju dejanskega monopola so znašali produkcijski stroški kvaka 9.90 din, prodajni stroški pa 2.85 din in če k temu še prištejemo 20% za zaslužek in amortizacijo naprav, bi morala znašati cena 15.50 din. Cena pa se je v teh letih gibala med 28 do 30 din. V teh letih so tvornice, združene v kartelu, zaslužile preko 48 milijonov prekomernega dobička na leto, t. j. v šestih letih okrog 350 milijonov. Od leta 1935. si tvornice kvasa prizadevajo, da dobe novo zaščito in so končno uspele na ta način, da so stavile državi ponudbo, po kateri bodo zgradile v interesu državne obrambe tvornico glicerina pod pogojem, da država onemogoči ustanavljanje novih tvornic. Današnji produkcijski stroški znašajo okrog 20 din za kilogram, pri čemer je že vračunana državna trošarina s stroški za amortizacijo in drugimi stroški. Prodajna cena, ki je bila te dni določena pa znaša 29 din, tako da bo znašal čisti dobiček 9 din pri kilogramu, kar znese v enem letu 24 milijonov din. Tvornica glicerina, ki jo mora sedaj kartel graditi, pa bo stala okrog 12 milijonov din. Vprašanje kvasa spada med najbolj žalostna poglavja naše gospodarske organizacije, zato zahteva državni ugled, da se ta organizacija spremeni in da se sedanja uredba spremeni.

Pred novim izrednim občnim zborom Električne zadruge v Šiški

V torkovi številki smo obširno poročali o izrednem občnem zboru Električne zadruge v Šiški, kjer sedanje nelegalno načelstvo navzlic izključitvi 141 opozicijskih zadružnikov ni dobilo potrebne večine za likvidacijo zadruge. Ta občni zbor je znova potrdil, da načelstvo, ki se s silo drži na oblasti, nima večine, zlasti če upoštevamo one člane opozicije, ki so bili izključeni in črtani iz članskega imenika zgolj zaradi tega, ker so podpisali znano zahtevo po sklicanju izrednega občnega zbora. Po vseh pravilih bi moralo sedanje načelstvo odstopiti in dati svoja mesta na razpolago zastopnikom večine zadružnikov. Izid glasovanja na občnem zboru ki je bilo zaradi lažjega izvajanja pritiska na posamezne zadružnike javno in načelnik v nasprotju s pravili ni dopustil, da občni zbor odloča o načinu glasovanja je pokazal, da zadružniki ne odobravajo postopanja načelstva, niti pogodbe, ki jo je načelstvo sklenilo z mestno občino v nasprotju s pooblastilom.

Z odstopom načelstva bi se lahko zaključila sramotna afera v tej zadrugi ki predstavlja zaradi nasilnih metod najbolj žalostno poglavje v zgodovini slovenskega zadružništva. Na veliko začudenje vseh onih, ki so pričakovali, da bo po tolikih letih vendar enkrat konec borbe v Električni zadrugi, pa se je sedanje načelstvo postavilo na stališče, da ne odstopi in je celo sklicalo **nov občni zbor za 19. november, ki naj ponovno sklepa o likvidaciji zadruge.** Načelstvo hoče za vsako ceno izvesti svoj načrt likvidacije in razdelitve premoženja. Vsak razsoden človek bi mislil, da je bilo z nedeljskim občnim zborom vprašanje likvidacije dokončno rešeno. Toda drugače mislijo člani načelstva, ki hočejo baje za prihodnji občni zbor z izključitvami izločiti nadaljnje člane, ki so v nedeljo glasovali proti likvidaciji in sklicevati izredne občne zbore s predlogom likvidacije tako dolgo, dokler jim namera ne uspe. Kakor vse kaže, se vodstvo zadruge drži načela, ki ga je postavil znani njen funkcionar, ki je dejal, da ne bodo prej mirovali, dokler ne bodo dosegli, kar hočejo, [illegible]

Gospodarske vesti

= **Naša pogajanja z Rumunijo o plačilnem prometu in dobavah nafte.** V torek je odpotovala v Bukarešto naša delegacija zaradi pogajanj o trgovinski izmenjavi in plačilnem prometu z Rumunijo. Delegacijo tvorita svetnik trgovinskega ministrstva dr. Boško Djordjević in direktor deviznega oddelka Narodne banke Kosta Budisavljević. V plačilnem prometu so v zadnjem času nastale težkoče, ker so se začasno ustavile nekatere naše dobave, zlasti naš izvoz rud. Naša delegacija pa se bo pogajala v Bukarešti tudi o bodoči oskrbi našega trga z nafto in bencinom, ki je doslej v redu funkcionirala.

= **Tretja podražitev jedilnega olja.** Tvornice jedilnega olja so te dni tretjič povišale ceno. Prvič je znašal povišek 50 par, drugič 70 par, najnovejši povišek pa znaša zopet 70 par. Tako se je cena v kratkem času poldrugega meseca dvignila na 1.90 din, t. j. za okrog 20%. Ker so tvornice povišale cene, morajo seveda tudi detajlisti pri prodaji novega blaga zahtevati višje cene. Že ponovno smo na tem mestu opozorili, da hoče naša industrija jedilnega olja izkoristiti trenotno situacijo in povišuje ceno, čeprav za tako povišanje ni prave podlage. Res je, da je letošnji pridelek oljnatega semenja manjši nego je bil lani. To pa ne vpliva na odkupno ceno, ki je bila za letošnji pridelek določena od trgovinskega ministrstva že lani v oktobru na podlagi uredbe o preskrbovanju industrije z oljnatim semenjem. Na drugi strani je treba pripomniti, da prihaja sedaj na trg po večini olje, izdelano iz oljnate repice, ki so jo tvornice odkupile že sredi leta. Za sončnično seme pa je bila tudi že lani določena odkupna cena. Oskrba industrije jedilnega olja s surovinami prav tako ni v nevarnosti. Domači pridelek sicer ne bo zadostoval za kritje celoletne potrebe, z Bolgarijo pa je že dosežen sporazum glede uvoza 1000 vagonov sončničnega semenja. V vrstah naših trgovcev je ponovno povišanje cene jedilnemu olju vzbudilo novo vznemirjenje, kajti konzument vidi le trgovca detajlista, ki povišuje ceno, po večini pa ne ve, da mora trgovec blago sam dražje plačevati. Kontrola cen v zvezi z uredbo o pobijanju draginje bi morala vsekakor posvetiti pozornost predvsem registriranim in neregistriranim kartelom in dogovorom glede cen, da se prepreči neupravičeno poviševanje cen, kakor se v sedanjem času opaža v nekaterih strokah.

= **Novi predpisi za izvoz živine v Italijo.** Zavod za pospeševanje zunanje trgovine je predpisal pogoje za izvoz goveje živine v Italijo, ki določajo v glavnem naslednje: Voli I. in II. kakovosti smejo imeti največ en mlečni zob, ne smejo biti stari preko 7 let in morajo tehtati pri prevzemu najmanj 600 kg. Pitani junci in junice smejo imeti največ štiri zobe in morajo tehtati najmanj 500 kg. Pitani bikci, ki še niso bili uporabljeni za oplojevanje, morajo tehtati najmanj 500 kg. Zavod bo odobraval cene, ki ustrezajo ceni 4 do 6.50 din za producenta odnosno za bikce 3 do 3.50 din. Živina se dobavlja fco carinska tehtnica na Reki. Kot pošiljatelj mora biti označen Zavod za pospeševanje zunanje trgovine (v oklepaju pa dotični izvoznik). Prevzemanje se vrši na Reki samo od ponedeljka zjutraj do srede zjutraj (zakasnele pošiljke se prevzamejo naslednji teden). Po uradnem tehtanju in veterinarsko policijskem pregledu se prevzemanje izvrši v prisotnosti predstavnika Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine in italijanske uvozne ustanove SAIB. Živina se ne sme krmiti in napojiti 24 ur preden dospe na reško carinarnico, sicer se zadrži in se odbije 12% teže. Prevzema se samo zdravo govedo. Živina, ki se označi kot neuporabna za prehrano, se ne prevzame, pri živini, ki je le deloma uporabna (na pr. tuberkulozna živina), pa se ugotovi ustrezajoči odbitek. Po izvršenem tehtanju ugotovi skupna komisija kakovost. Če se komisija ne sporazume glede kakovosti, se klasifikacija ugotovi po odstotku izkoriščenega mesa pri klanju po milanskem sistemu (ugotovi se teža ohlajenega mesa štirih delov).

= **Lipski velesejem bo tudi leta 1940.** Urad lipskega velesejma sporoča, da bo leta 1940 v vsakem primeru prirejen pomladni velesejem, in sicer vzorčni velesejem od 3. do 8. marca, tehnični in gradbeni velesejem pa od 3. do 11. marca. Kakor se je letošnji jesenski velesejem navzlic politični napetosti vršil točno po programu, bo tudi pomladni velesejem 1940 nudil inozemskim obiskovalcem možnost, da si ustvarijo pregled obsežne nemške ponudbe gotovih izdelkov in strojev in da navežejo polne stike. (—)

Borze

2. novembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se trgovali v Zagrebu in Beogradu po 33. Tečaji na svobodnem trgu se nadalje ravnajo po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektnem tržišču se je pri mlačnejši tendenci Vojna škoda nudila po 439 (v Beogradu je bil promet po 437). Tudi v ostalih državnih vrednotah ni bilo zaključkov.

Devize

Ljubljana. Oficielni tečaji: London 176.75 — 179.95, Pariz 99.95 — 102.25, New York 4408 — 4468, Curih 995 — 1005, Amsterdam 2348.50 — 2386.50, Bruselj 737 — 749. *Tečaji na svobodnem trgu:* London 218.33 — — 221.53, Pariz 123.52 — 125.82, New York 5480 — 5520, Curih 1228.18 — 1238.18, Amsterdam 2900.55 — 2938.55, Bruselj 910.25 — 922.25.

Curih. Pariz 10.11, London 17.84, New York 446, Bruselj 74.50, Milan 22.50, Amsterdam 236.75, Berlin 178.50 Stockholm 106.25, Oslo 101.30, Köbenhavn 86.10, Atene 3.40.

Efekti

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 439 bl., 6% begluške 82.50 bl., 6% dalm. agrarne 74 bl., 6% šumske 75 bl., 7% stabiliz. 90 den., 7% invest 97 bl., 7% Blair 90 den., 8% Blair 93 den.; delnice: PAB 200 den., Trboveljska 177.50 den., Gutmann 40 — 49, Šećerana Osijek 90 den., Osječka ljevaonica 150 den.

Beograd. Vojna škoda 437.25 — 438 (437), 4% agrarne 53 den., 6% begluške 80.50 — 84 (84), 6% dalm. agrarne 75.50 — 76 (75.50), 6% šumske 73 — 74.50 (75), 7% invest. 99 den., 7% Seligman 99 den. 7% Blair 89 — 89.75, 8% Blair 90.50 den., Narodna banka 7000 den., PAB 205 den.

Blagovna tržišča

Žito

+ **Chicago,** 2. nov. Začetni tečaji: **pšenica:** za dec. 86.25, za maj 85.75, za julij 84; **koruza:** za dec 50, za maj 53.75.

+ **Winnipeg,** 2. nov. Začetni tečaji: **pšenica:** za maj 70, za julij 74.875.

+ **Novosadska blagovna borza** (2. t. m.). Tendenca čvrsta. **Pšenica:** baška okol. Novi Sad 159 — 161; gor. 162 — 164; srem., slav. 156 — 158; **rž:** baška 127 — 129. **Oves:** baški sremski in slavonski 142 — 144. **Ječmen:** baški in sremski 64/65 kg 147.50 — 150. **Koruza:** baška 126 — 128; banatska 123 — 125; pariteta Indija 124 — 125. **Moka** baška in banatska »0g« in »0gg« 250 — 255; »2« 230 — 235; »5« 210 — 215; »6« 185 — 195; »7« 157.50 — 167.50; »7« 122.50 — 125. **Fižol:** baški, sremski beli brez vreč 312.50 — 322.50. **Otrobi:** baški in sremski 105 — 106, banatski 103 — 104.

Moško truplo v Savi

Krško, 2. novembra

Opoldne se je po mestu razširila vest, da je našel delave Perovšek, ko je pobiral premog iz Save, na desnem bregu pod Steinerjevo hišo moško truplo. Obvestil je takoj orožnike, ki so truplo potegnili iz vode.

Kdo je utopljenec niso mogli ugotoviti, ker niso našli pri njem nobenih dokumentov. Neznanec je imel na glavi štiri rane, kar je dalo povod govoricam, da gre za umor. Obdukcija, ki jo je popoldne izvršil zdravnik dr. Bogataj, je pokazala, da so te govorice brez podlage. Truplo je ležalo v vodi že kake 3 do 4 tedne in je bilo obtolčeno od skal. Neznanec je srednje velike, čokate postave, star okrog 30 let, vrh glave plešast, kostanjevih las, oblečen v cajgasto, precej ponošeno obleko, imel pa je dobre, težke čevlje iz rjavega kromovega usnja. Kakor vse kaže, gre za nesrečo ali samomor. Pogreb utopljenca bo jutri ob 17., tako da je onim, ki bi v utopljencu slutili kakega znanca, omogočen prihod v Krško s popoldanskim vlakom.

Popoldne so se razširile tudi govorice, da so na levem bregu Save našli žensko truplo in da gre menda za ljubavno tragedijo. Vest ni bila potrjena, morda je voda odplavila truplo dalje.

Iz Ptuja

Royal-kino, Ptuj. Danes ob 20. premiera prekrasnega filma **»Kirchfeldski župnik«** po Anzengruberjevem romanu. Dodatni spored: Najnovejše svetovne slike. Ne zamudite!

Iz Zagorja

z— **Nezadovoljstvo zaradi novega jutrnjega vlaka.** Prebivalstvo je nezadovoljno, da se ne upošteva ljudska želja, kadar se delajo spremembe železniškega prometa. Naj direkcija ukrene, da bi prvi vlak vsaj eno uro kasneje odhajal proti Ljubljani. S tem bi bilo ustreženo vsem, zlasti pridobitnikom in šolo obiskujoči mladini. Uvede naj se spet vlak, ki bi odhajal ob 6. uri z Zidanega mosta.

ZANE GREY

slavni ameriški pisatelj pionirskih romanov, mojster, ki ga bralci »Jutra« dobro poznajo, neprekosljivi ribič, ki je s trnkom iztrgal Pacifiku prenekatero morsko velikanko (tako pred nekaj leti 1300 funtov težko mečarico!) — Zane Grey je umrl! Ta novica je šla pred dnevi skozi vse svetovno časopisje. Koliko src je pač užalostila, koliko navdušenih bralcev je neki z bolestjo pomislilo: »Našega ljubljenca ni več!?...«

Ni ga več. Vrnil se je v materinsko krilo narave, ki jo je ljubil, poznal in razumel kakor le malokdo v teh zmehaniziranih dneh. Toda njegova dela ostanejo. Teh del je mnogo, mnogo, med njimi lepo število takšnih, da mu bodo čez čas, ko bodo njegovi vrstniki pozabljeni, zagotovila mesto v vrsti nepozabnih imen. »Jutro«, ki je pripravilo svojim bralcem z romani Zana Greya toliko lepih ur, pa čuti ob njegovi smrti dolžnost, da znova poseže med te zaklade. In tako bo

naš novi roman Zana Greya

ZAKON ZAPADA

Naši prijatelji in častilci pokojnega mojstra bodo v tej povesti spoznali Zana Greya z dokaj nepričakovane strani. »ZAKON ZAPADA« ni dolg roman, a porok smo jim, da ga bodo dolgo ohranili v spominu. »ZAKON ZAPADA« je ena izmed najlepših, najnaravnejših, občečloveško zmerom veljavnih ljubezenskih povesti, kar jih poznamo.

PRIČETEK V NEDELJO, DNE 5. NOVEMBRA!

NE ZAMUDITE!

Med Finsko in Rusijo

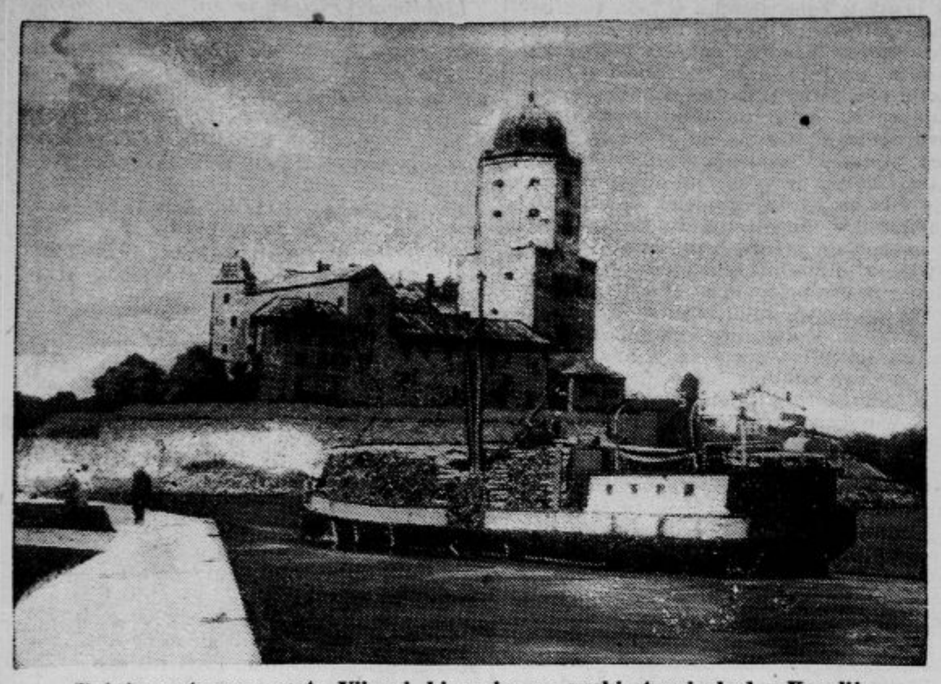

Trdnjava starega mesta Viipuri, ki zapira na ruski strani vhod v Karelijo

Britski cenzor

Viceadmiral Usborne ima za seboj bogato in izkustev polno življenje

Vrhovno nadzorstvo nad britsko vojno cenzurno službo vrši viceadmiral Usborne, mož, ki ga imajo posebno tuji dopisniki listov v želodcu, čeprav si prizadeva, da bi jim ustregel, kolikor pač more. Cecil Vivian Usborne ima nastop kakšnega protestantskega pastorja in tudi po notranjosti mu je podoben, a vendar je prebil vse svoje življenje na ladjah Njegovega Veličanstva angleškega kralja. Poleg tega pa je dobro priznan pesnik, romanopisec in slikar. Žurnalisti, ki prihajajo k njemu, in njegovi podrejeni ga naslavljajo vedno z admiralom. Manjka mu pa ostri, zapovedujoči nastop, ki je lasten toliko starim višjim častnikom. Potrpežljivo, kakor spovednik, posluša neskončna vprašanja in pritožbe časniških mož, daje nasvete in zagotavlja, da bo storil vse, kar je v njegovi moči.

Rodil se je v Queenstownu na Irskem, l. 1880., kot sin kapitana vojne mornarice. V svoji dolgi karieri na morju je bil 1913 poveljnik bojne ladje »Colossus«, 1916. je kot poveljnik minonosca »Latone« vodil minske operacije pred Dardaneli in blokadno službo pred maloazijsko obalo. 1917 je bil po službi najstarejši častnik v Solunu in 1918 na Krfu, 1918.—1919. je poveljeval podunavskemu brodovju. Potem je postal ravnateljev namestnik mornariške topniške stroke in po raznih mestih artilerističnega značaja je postal 1923. podpredsednik odbora za kemično vojno, l. 1925 pa ravnatelj šole za mornariško taktiko. Kot kapitan je prevzel potem poveljstvo bojne ladje »Resolution«. Naslednje leto so ga imenovali za viceadmirala, v letih 1932. in 1933. je bil vodja mornariškega poročevalskega urada. Funkcij je imel v svojem življenju torej dosti.

Usborne je bil v ostalem eden prvih britskih mornariških častnikov, ki so se ogrevali za to da bi se Gibraltar degradiral kot ključ do Sredozemskega morja, kajti Ceuta bi mogla to nalogo bolje izpolnjevati in bi jo bilo tudi lažje braniti, tako so vsaj trdili ti častniki. Poleg tega je izumil aparat za zaščito proti minam, a za svojo informacijsko službo se je pripravljal ob začetku tega leta, ko je napravil predavalno turnejo skozi Rumunsko, Jugoslavijo, Poljsko in Holandsko, kjer je govoril o britskem oboroževanju. Bil je, kakor se bodo naši čitatelji spominjali, tudi v Ljubljani. Znana je njegova debata o narodnem socializmu z angleško narodno socialistsko Unity Mitfordovo.

Sedaj spi vsako drugo noč na rogoznici v informacijskem ministrstvu, ker ga kope dela zadržujejo, da ne more domov.

Diktatorsko pooblastilo

Prezident finske države je podpisal dekret, ki daje maršalu Mannerheimu (na sliki) diktatorska pooblastila

Zaklonišče na zapadnem bojišču

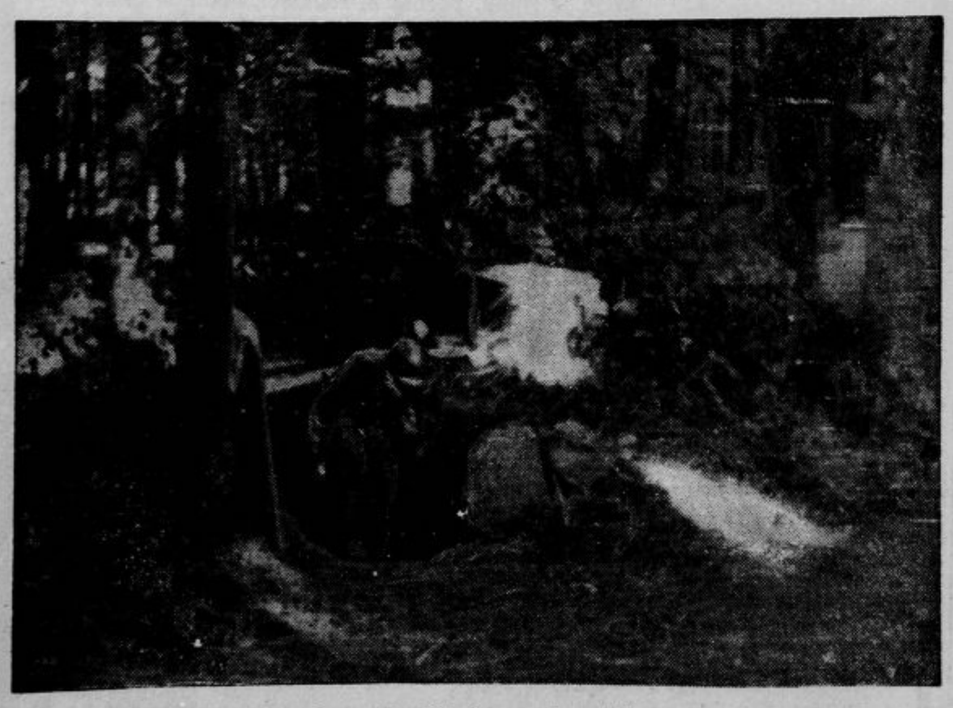

Vhod v podzemsko zaklonišče francoske vojske na zapadni fronti

Cesta v višini 2 do 3000 m

Vojvoda Aosta, etiopski podkralj. je otvoril novo cesto v Amhari, severnozapadni Abesiniji. Nova cesta vodi iz Gondarja, gre mimo jezera Tane in doseže 150 km jugovzhodno od Gondarja kraj Deba Tabor. Cesta je izrazito gorska, poteka v višinah 2000 do 3000 m in spada med najdrznejše ceste, kar so jih kdaj zgradili v Abesiniji.

Dobro zašito srce

Dortmundski zdravnik dr. Peitman poroča v neki medicinski reviji, da še danes zasleduje vztrajnost in delovanje nekega srca, ki ga je bil sam zašil pred 35 leti. Pacient, ki je štel ob času operacije 20 let, je v tem času mirno opravljal svoj poklic kot rudar, v svetovni vojni je bil vojak v nekem graničarskem oddelku, potem se je poročil in je oče več otrok.

Državni prezident Finske

Kyosti Kallio

Nemški kuhinjski recepti za vojni čas

Zelenjavo je bolje dušiti nego kuhati

Nemški listi stalno priobčujejo najrazličnejše nasvete in recepte. ki naj bi pomagali gospodinjam navzlic vsej štednji, ki je potrebna v vojnem času. pripravljati okusne jedi. Med nasveti, ki utegnejo biti koristni tudi za druge gospodinje, ne samo za nemške. smo brali tudi naslednje:

Štednja v kuhinji ne pomeni malo nakupiti, temveč vse porabiti. poskrbeti, da se nič ne pokvari. Zelenjavo je bolje dušiti nego kuhati. Če se kuhanju ne moremo izogniti, tedaj zelenjadne vode, ki vsebuje mnogo redilnih snovi in je često okusnejša od zelenjave same, ne zlivajmo stran, temveč jo porabimo za juhe in obare. Fižolova voda daje n. pr. s koščkom masla in rezanci dobro juho. Izvrsten okus imajo zdrobovi cmoki, ki jih skuhamo v cvetačini vodi. Ti cmoki postanejo v ostalem mehki tudi z malo masla, če so 20 minut počasi vreli in dodamo potem malo hladne vode in jih pustimo nalahno vreti še 5 do 10 minut. Testo pripravimo kakor običajno: maslo mešamo, da se prične peniti, uporabna je tudi margarina. jajca, zdrob in sol primešamo, nato pustimo, da eno uro stoji

V dobah, ko je malo masla, nam daje skuta, ki ji dobro primešamo paradižnikovega strženа, fino zdrobljene čebule. malo soli in kumina, okusno namažo za kruh.

Jabolčne lupine, ki smo jih posušili v pečici ali na ognjiščni plošči, dajejo, če jih oparimo in osladimo z medom, dobro toplo ali hladno pijačo, ki gasi žejo in obenem pomirja. Priporočati jo je posebno za lahno nespečnost.

Angleški politiki v oboroževalni industriji

Imovinske razmere, družinske in poslovne zveze angleških parlamentarcev

Angleški časopis »Labour Research« priobčuje podatke o imovinskih razmerah, družinskih in poslovnih zvezah 219 parlamentarcev konservativne stranke. Po teh podatkih so številni angleški politiki bili ali pa so še vodilni možje v oboroževalni industriji.

Sir John Anderson je stal n. pr. dotlej, ko so ga pozvali v kabinet, na čelu Vikersove družbe, Amery je bil na čelu družbe Camell Laird, sir Eugen Ramsden in sir Patrick Hannon pa družbe B.S.A. Tudi Neville Chamberlain je bil v letih 1919—1922 direktor družbe B.S.A. Poleg tega je 23 članov konservativne stranke soudeleženih v letalski industriji.

Deleže oboroževalnih družb imajo med drugimi lord Horne, sir John Gilmour in lord Hailsham. 44 odstotkov vseh konservativnih članov parlamenta je na položaju ravnateljev najrazličnejših družb, zlasti bančnih in časopisnih. Na 775 vodilnih mestih angleškega gospodarstva sedi nič manj nego 181 parlamentarcev vladne stranke.

Zadnji trije premieri konservativne stranke, Bonar Law, Baldwin in Chamberlain, so iz družin, ki imajo tesne zveze z britsko industrijo. 12 članov parlamenta je vodij južnoafriških, 11 avstralskih, 9 kanadskih in 12 indijskih družb.

Würtemberški vojvoda

V Stuttgartu je te dni umrl vojvoda Albrecht Württemberški, eden izmed treh še živečih nemških maršalov iz svetovne vojne. Bil je poglavar katoliške veje Württemberžanov.

V svetovni vojni je bil pokojni vojvoda poveljnik 4. nemške armade, ki se je bojevala v Belgiji in Flandriji. L. 1916 je bil imenovan za maršala. Po zlomu centralnih sil se je umaknil v zasebno življenje in je živel na svojih gradovih. Nadvojvoda je imel za ženo avstrijsko vojvodinjo Margareto Zofijo in zapušča več sinov in hčera. Njegov drugi sin ima za ženo bolgarsko princeso Madejdo in živi v Šleziji.

Dunaj in vojna

Holandski list »Het Volk« priobčuje dopis z Dunaja, iz katerega je razvidno, da je vojna mesto ob Dunavu hudo prizadela. Doslej so morali tam, od kar so uvedli razdeljevanje živil na karte, zapreti že 60 kavarn in 800 mesnic. Lastniki so prejeli po 3000 do 5000 mark odškodnine, odračunali pa so jim pri tem zaostale davke.

Med tekstilnimi tvrdkami in prodajalnami obuvala je bilo mnogo polomov. V Möllersdorfu so morali zavoljo pomanjkanja sirovin zapreti tamkajšnjo predilnico. 300 delavk je dobilo nalog. da se morajo naslednji dan javiti na delo v hirtenberško tovarno nabojev.

Njujorško razstavo so zaprli

Svetovna razstava v New Yorku je zaprla svoja vrata za letošnje leto. Kakor poroča statistični urad, je obiskalo prireditev 25 milijonov ljudi. Toda kljub temu je primanjkljaj velik. Znaša namreč celih 23 milijonov dolarjev.

Italijanski delavci v Albaniji

Stefani poroča iz Rima. da se je od letošnjega februarja do oktobra naselilo v Albaniji 5000 italijanskih delavcev.

Finska mornarica

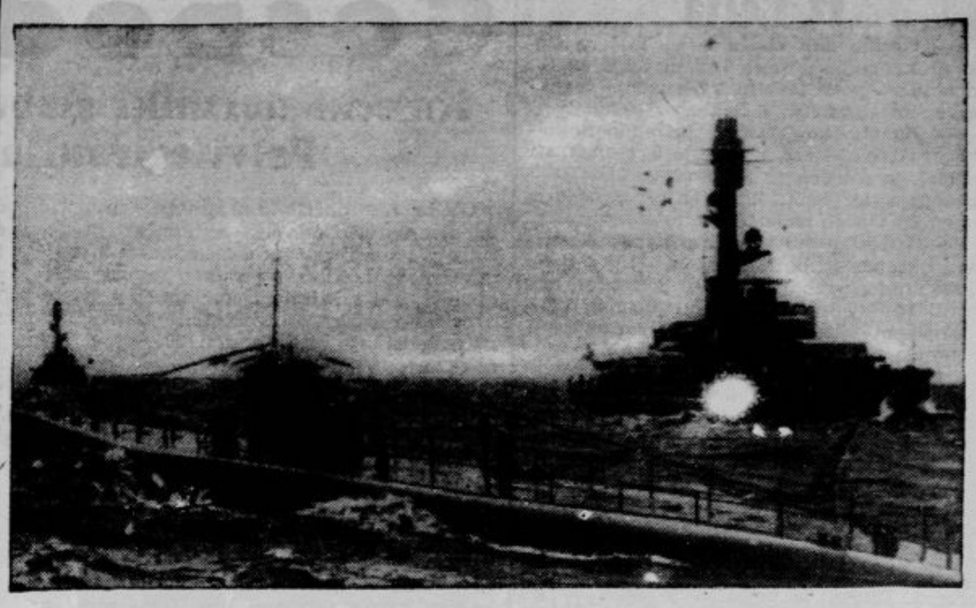

Finska republika ima tudi nekaj vojnih ladij in podmornic, čeprav je njena oboroževanje na morju v primeri z Rusijo neznatna

Zrak iz zemlje

Zanimiv izum Švicarja zoper napade iz zraka

V Curihu so z uspehom preizkusili nov izum. Gre za preprost način za oskrbovanje zaklonišč zoper zračne napade s svežim zrakom — iz zemlje.

Izumitelj, neki J Stauber, je izdelal svoj postopek na spoznanju, da je zemlja bogata s stalno krožečim zrakom. Zgradil je potem napravo, ki črpa ta zrak iz zemlje. Za obratovanje te naprave zadostuje ventilator ali celo sesalec za prah.

Stauber je napravil poskus s samim seboj. S tremi drugimi osebami so ga zaprli v neko podzemeljsko zaklonišče, v katerem so ostali celo noč. Pri tem so kadili, si kontrolirali utrip in zapisovali svoja opazovanja. Ko so zaklonišče ob 9 zjutraj zapustili, je bilo v zraku še vedno 26 odstotkov kisika. Med bivanjem v zaklonišču so jih stalno opazovali tudi skozi neko okno.

Švicarske oblasti se za izum zelo zanimajo in so odredile poskuse, da se doženejo filtrirne sposobnosti zemlje kar se tiče strupenih plinov in svetilnega plina.

Advokat prostovoljec

Navdušenje za vojaško službo na Angleškem

Eden najboljše plačanih angleških odvetnikov se je prijavil za vojaško službo kot prostovoljec, in sicer se je dal prideliti v letalsko službo. Mož se piše Patrick Hastings in ga smatrajo poleg sira Williama Jowetta, sira Stafforda Crippsa in mr. Normana Birketta. za najboljše plačanega odvetnika na Angleškem.

Z vojaško službo katero je nastopil, se je Patrick Hastings odrekel letnim dohodkom v znesku 30 tisoč funtov. Patrick ima za seboj precej burno življenje. Začel je svojo kariero kot rudarski inženir. potem se je javil za prostovoljca v južnoafriški vojni. Nekaj časa je deloval tudi kot novinar v Fleet Streetu. Nato se je posvetil pravnemu študiju in je bil nekaj časa tudi član angleškega parlamenta. L. 1924 je bil državni tožilec, kar pomeni na Angleškem veliko čast in vplivno službo. Patrick slovi kot izboren govornik ter je zlasti neprekosljiv pri zasliševanju prič.

Finska olimpiada

Predsednik mednarodnega olimpijskega odbora grof Baillet-Latour izjavlja, da se Finci vzlic dogodkom zadnjega časa nadejajo, da bodo mogli prirediti nameravano olimpiado v Helsinkih. V tej smeri bodro nadaljujejo z deli za dovršitev stadiona in drugih zgradb, ki spadajo v okvir prireditve. V primeru pa, da bi nastopili na Finskem nepredvideni dogodki, ki bi onemogočili prireditev, se bo Amerika potrudila, da prevzame olimpiado namestu Finske. V tem primeru bi se vršila prihodnja olimpiada najbrž v Detroitu.

Dražji tobak na Finskem

Zaradi gospodarske vojne med Nemčijo in Anglijo so nastopile v finskem uvozu izvestne ovire, ki imajo za posledico omejitev porabe kave, pa tud tobaka. Cene za tobak so v zadnjem času poskočile za 20%.

Vojaški odziv na Finskem

Finski vojni minister je pozval pod orožje veliko število rezervistov, ki so se takoj javili pri svojih oddelkih

Veliko tihotapstvo krzna

Rumunske oblasti se bavijo ta čas z veliko carinsko utajo in tihotapstvom deviz. Glavni obtoženec je černoviški krznar Benjamin Mets, ki je s pomočjo celega števila soobtožencev opeharil carinsko oblast za pol milijarde lejev in razen tega deviz, ki jih je prejemal, ni odvajal Narodni banki temveč jih je prodajal na svoj račun. V celoti gre za preko 200 primerov, ki segajo nazaj do l. 1935. Izvožene kože in krzno je Mets deklariral večinoma komaj z desetino njih prave vrednosti.

Znanstveno izboljšane klobase

V Ameriki so izboljšali na zanimiv način klobasice, ki jih imajo tam zelo radi. Po nekem novem postopku, ki so ga znanstveniki izdelali v Chicagu, dobe klobasice posebno slasten okus, če jih takoj po izdelavi pomočijo v ananasov sok. Encimi ananasov omehčajo, kakor so pokazali poskusi, staniče. Okus po ananasu odstranijo nato s posebno kopeljo in klobasice postanejo posebno sočne. kože pa so jim mehke kakor notranjost.

Nemške zveri za Rusijo

V kratkem odpošljejo iz Hagenbeckovega živalskega vrta v Hamburgu v Rusijo mnoge zveri. Teh živali zavoljo vojne danes ne morejo negovati tako kakor v mirnem času, v Rusiji pa imajo veliko potrebo po zverih. Pozneje bodo Rusi Nemcem poslali v zameno azijske in ruske živali.

ANEKDOTA

Ibsen je v neki družbi dejal, da zgodovinske snovi niso primerne za obdelavo v dramski obliki. Eden izmed prijateljev ga je opozoril, da je vendar sam že napisal zgodovinsko dramo. Ibsen, ki je bil v svojih mladih letih to res storil, je bil za trenutek zadet, potem pa je menil z omalovažujočo kretnjo: »To ne pomeni nič, takrat še nisem bil pesnik, temveč — lekarniški pomočnik.«

VSAK DAN ENA

Mlada filmska igralka

Režiser: »In ne pozabi, da si moraš umiti vrat, kajti naslednji prizor bodo snemali za barvni film!«

(»Everybodys weekly«)

Sovjetska zunanja politika

Govor predsednika in zunanjega ministra sovjetske vlade — Opravičevanje sodelovanja s hitlerizmom in vdora na Poljsko — „Pogodba o vzajemni pomoči“

V torek se je sestal k izrednemu zasedanju sovjetsko-ruski parlament. Je to že njegovo peto zasedanje, a nobeno dosedanjih, niti ne prvo, ni zbudilo v inozemstvu toliko zanimanja kakor sedanje. To pa predvsem zaradi tega, ker je bil napovedan daljši ekspoze Molotova, ki je predsednik in obenem zunanji minister sovjetske vlade. V kratkem izvlečku smo mogli vsebino ekspozeja na kratko prinesti že v sredo. Danes prinašamo obširneje one odstavke, ki so se nanašali na svojevrstno mednarodno politiko Sovjetske Rusije.

Prijateljstvo z Nemčijo

Molotov je predvsem orisal nove odnošaje Sovjetske Rusije do Nemčije in je pri tem kot odločilna navedel tri dejstva. Kot prvo važno dejstvo je označil preokret v medsebojni politiki Nemčije in Rusije. Rekel je, da so bili s paktom o nenapadanju odpravljeni nenormalni odnošaji, ki so dolga leta kalili dobro razmerje med obema državama. Namesto prejšnjega neprijateljstva so nastopili prijateljski odnosi, ki se vedno še zboljšujejo. Ta nagla sprememba je seveda vplivala na ves svetovni položaj ter je dobila izraza zlasti v nemško-ruskem sodelovanju na Poljskem.

Kot drugo važno dejstvo je Molotov označil zlom Poljske, v katerem vidi dokaz za nesolidnost in nemoč te tvorbe versajskega miru. Obenem je s porazom Poljske doživela svoj konec tudi politika izigravanja Varšave zdaj proti Nemčiji, zdaj proti Rusiji. Tretja važna okoliščina pa je v tem, da se je vojna med Nemčijo in Poljsko izprevrgla v vojno med Nemčijo in dvema zapadnima velesilama. V tem boju gre Nemčiji predvsem za to, da čim prej sklene mir, dočim sta Francija in Anglija za nadaljevanje vojne, ker ju k temu silijo jamstva, dana pred spopadom poljski državi. Ta jamstva jih silijo, da sta proglasili kot svoj vojni cilj popolno vzpostavitev Poljske. Vsakomur pa je jasno, da ne more biti več govora o vzpostavitvi Poljske ter je zato nadaljevanje vojne s takim izgovorom brez vsakega smisla.

Sovjetska unija je v tem boju nevtralna in smo o priliki zasedbe Poljske to poudarili tudi poslanikom velesil, akreditiranim v Moskvi. Naša politika je naperjena proti položaju, ustvarjenemu v Versaju. Mi smo vedno smatrali, da je močna Nemčija potrebna za ravnotežje v Evropi. Naši odnošaji do nje so utemeljeni na želji po stalnem prijateljstvu v svrho dobre izmenjave gospodarskih dobrin. Zdaj so naši odnošaje do našega zapadnega soseda urejeni na osnovi prijateljstva, izvirajočega iz skupnih interesov.

Ustrahovanje baltiških držav v sovjetski luči

Nato se je Molotov bavil z opisom operacij sovjetske vojske na Poljskem ter podal nekoliko številk o izgubah in o plenu ter o razsežnosti zasedenega ozemlja, nato pa je prešel na opravičevanje ustrahovalne politike do baltiških držav. Zatrjeval je, da so sovjeti vedno vodili prijateljsko politiko nasproti baltiškim državam, kar se je pokazalo ne samo v mirovnih pogodbah, ki jih je Moskva sklenila svoječasno s temi državami, marveč tudi v skoro dvajsetletnem izkustvu. To se je izkazalo tudi sedaj, ko je Sovjetska unija sklenila z njimi pogodbe, ki jamčijo Sovjetski Rusiji obrambne baze na ozemlju obeh držav, ter v pogodbi z Litvo, ki določa skupno obrambo sovjetskih in litovskih meja. Sovjetske baze in sovjetske posadke v teh državah služijo interesom miru, s tem pa je tudi dokazano, da so bile te pogodbe potrebne tako Moskvi kakor baltiškim državam. Treba je naglasiti, da ti pakti ne predstavljajo nikakršne možnosti za vmešavanje v notranje zadeve držav pogodbenic, kakor je to skušal predstaviti izvesten del mednarodnega tiska. Pogodbe izrečno potrjujejo neokrnjeni značaj suverenosti sopogodbenic ter izhajajo iz vzajemnega spoštovanja ter iz želje za še večjo poglobitvijo teh prijateljskih odnosov...

Pritisk na Finsko

O pogajanjih s Finsko je Molotov dejal, da so naletela na težkoče zato, ker se na Finskem v večji meri občuti vpliv tujih sil. Sovjetske zahteve ne presegajo one meje, ki je bila merodajna tudi pri pogodbi z Estonsko in ki stremi edino za zavarovanjem Leningrada. Treba je vedeti, da leži Leningrad, drugo največje rusko mesto z 3,500.000 prebivalci, le 32 km od finske meje, kar je manj, kakor lahko doseže sodobna težka artilerija. Tudi z morske strani je treba zavarovati Leningrad, da ne bo njegova usoda odvisna od prijateljskega ali sovražnega zadržanja sosedne države. Z ozirom na tako stanje in z ozirom na obči položaj v Evropi je treba pričakovati, da bo Finska pokazala potrebno razumevanje za naše opravičene zahteve. Nekateri trdijo, da smo zahtevali mesto Viborg in severni del Ladoškega jezera, drugi zopet, da zahtevamo Alandske otoke. Vse to so izmišljotine.

Res pa smo Finski predlagali sklenitev pogodbe o vzajemni pomoči, kar je pa finska vlada odbila, češ da bi to ne bilo v skladu z njenim sklepom o brezpogojni nevtralnosti. Zato smo predlagali sporazum, po katerem bi se sovjetsko-finska meja pomaknila za nekoliko deset kilometrov na sever od Leningrada. V zameno smo ponudili del Karelije. Nadalje smo predlagali, da bi nam Finska za daljši čas dala v najem nekoliko ozemlja ob vhodu v Finski zaliv, da bi si tam uredili pomorsko bazo, ki bi dopolnjevala naše obrambne mere v zvezi z bazo v Baltisku na estonski strani zaliva. Zahtevali smo samo neke otočiče v Finskem zalivu ter dele polotokov Srednij in Ribačji v zameno za dvakrat večje ozemlje v sovjetski Kareliji. Težkoče še niso izločene in protipredlogi finske vlade ne vodijo k cilju.

Izjavili smo dalje, da bomo preklicali svoje ugovore proti utrditvi Alandskih otokov, na primer, da bi jih Finska sama utrdila. Vzdržali smo si samo pravico, da sodelujemo, ako bi Finska hotela izvršiti utrditev otočja v zvezi z drugimi državami. Takisto smo predlagali demilitarizacijo utrjenega pasu v Karelski ožini, kar bi bilo zopet ugodno za Finsko. Pri takem stanju stvari ne verjamemo, da bi bilo finski vladi do tega, da zavleče zaključitev sporazuma. Tako zadržanje bi ne bilo v skladu s prijateljskimi odnosi Finske in Rusije in bi bilo seveda Finski samo v škodo.

Prikrite grožnje Turčiji

V inozemstvu — je nadaljeval Molotov — so razširjene različne govorice o sovjetskih pogajanjih s Turčijo. Eni trdijo, da smo zahtevali vrnitev Ardahana in Karsa, kar je izmišljotina. Drugi zopet vedo povedati, da je Sovjetska unija zahtevala izpremembo konvencije, sklenjene v Montreuxu, ter želela posebnih jamstev zase glede morskih ožin, kar tudi ni res. V resnici je šlo pri tej zadevi za sklenitev pogodbe o vzajemni pomoči, pogodbe, koje veljavnost bi bila omejena le na območje Črnega morja in morskih ožin. Sovjetska vlada je smatrala, da bi zaključitev take pogodbe onemogočila postopke, ki bi Sovjetsko unijo lahko dovedli do spopada z Nemčijo. Tudi smo zahtevali jamstva, da Turčija v primeru vojne ne bo dovolila prehoda preko morskih ožin vojnim ladjam, ki niso last ene izmed držav, ležečih ob Črnem morju. Turčija je te predloge odbila in s tem onemogočila sklenitev pogodbe.

Kakor kaže, se je turška vlada odločila, da zveže svojo usodo z usodo onih evropskih velesil, ki so danes v vojni. Sklenila je pogodbo o vzajemni pomoči z Anglijo in Francijo, ki sta že dva meseca v vojni z Nemčijo. S tem je Turčija zavrgla obzirno politiko nevtralnosti in zašla v območje evropske vojne, ki se razvija. Obe zapadni velesili, ki se trudita, da bi v ta krog zavlekle kolikor mogoče mnogo držav, se zelo veselita turške odločitve. Ne bom prerokoval, ali se bo Turčija še kesala svoje odločitve ali ne. Ako si je Turčija zdaj do neke mere zvezala roke in ako je vzela nase izvestni del rizika pri podpiranju ene izmed vojujočih strank, ni dvoma, da si je turška vlada svesta odgovornosti, ki jo je s tem prevzela.

Zboljšanje odnošajev z Japonsko

Nato je Molotov govoril o odnošajih z Japonsko. Sporazum z Nemčijo — je izvajal — je povzročil zboljšanje odnošajev med Japonsko in Sovjetsko Rusijo. Nekoliko mesecev, od maja do srede septembra, so se bile ogorčene borbe med japonsko-mandžursko in sovjetsko-mongolsko vojsko. Povod za to je dala Japonska, ki si je hotela kratko malo prisvojiti del mongolskega ozemlja pri Nomonhanu. Prišlo je mestoma do velikih bitk, v katerih je bilo na naši strani mnogo žrtev, na nasprotni strani pa še več. Ker pa so Japonci predlagali likvidacijo tega spora, smo pristali na pomirjenje. Zdaj nam je treba sestaviti le še mešano komisijo, ki bo na licu mesta likvidirala spopad in utrdila obojestransko območje. Mnogo je nade, da se bo z obojestransko dobro voljo ugladila pot do prijateljskih odnošajev med Japonsko in Sovjetsko unijo. Napravila se je možnost trgovinskih stikov, ki bodo s svoje strani doprinesli k zbližanju obeh držav. Čeprav doslej še ne moremo reči, s kako brzino se bo razvijalo to zboljšanje odnošajev in koliko je na Japonskem volje za to, vendar je mnogo nade na ugoden razvoj.

Ob koncu svojega govora se je dotaknil Molotov tudi ukinjenja prepovedi za izvoz orožja iz Amerike. Rekel je, da bo ta sklep vojno le še poostril in da ga Sovjetska unija zaradi tega ne more odobravati.

Predsednik Cvetković proti anonimnim izjavam

Beograjski listi objavljajo izjavo predsednika vlade g. Dragiše Cvetkovića proti anonimnim letakom in pamfletom, ki se razširjajo po gotovih predelih naše države. Predsednik vlade dolži vodstva opozicijskih skupin, da »nadaljujejo staro prakso dajanja anonimnih političnih izjav na način, ki ne odgovarja osnovnim načelom demokracije. Te izjave opravičujejo s cenzuro. Smatram za svojo dolžnost ugotoviti, da je bilo vsem političnim skupinam omogočeno v kolikor je bilo to odvisno od vlade same, da so lahko svobodno objavile svoje poglede na vprašanje sporazuma s Hrvati. Vsaka skupina je lahko svobodno zavzela v tem pogledu svoje stališče. Smatral sem za potrebno, da sem na vse te izjave odgovoril s svojo izjavo 18. pr. m. S tem je bilo z načelnega stališča to vprašanje likvidirano, ker je javnost čula eno in drugo plat.«

»Potem pa so pričele — je nadaljeval predsednik Cvetković — prihajati v uredništva naših listov razne anonimne izjave pod firmo vodstva te ali one stranke. Te izjave niso bile niti po svoji vsebini, niti po svoji obliki dostojne in primerne za razpravo o tako važnem vprašanju, kakor je problem sporazuma. Zato tudi ne mara biti nihče za nje odgovoren. Nekatera uredništva so mi pokazala te izjave ter me vprašala, ali bom na nje odgovarjal, če jih objavijo. Izjavil sem jim, da smatram vso razpravo za končano in da jim prepuščam svobodno odločitev o tem, ali hočejo te anonimne izjave objavljati ali ne. Potem takem ni bila izvajana nad temi izjavami nobena cenzura in je ostala njihova usoda povsem v rokah presoje prizadetih redakcij. Kljub temu pa so vse te anonimne izjave složne v napadih na vlado zaradi izvajanja cenzure, ki hoče tako zadušiti glas javnosti.

Meni je žal, da se s takim postopanjem sistematično zavirajo stremljenja vlade vrniti državi in narodu svobodno politično življenje. Žal mi je tudi, da moram pripomniti, da svoboda še ni istovetna z anarhijo. Svobodno izražavanje misli in pogledov še dolgo ni v soglasju z neokusnimi in neumerjenimi izjavami, ki se povzpenjajo celo do osebnih žalitev.«

Nam vsebina teh anonimnih izjav ni znana, ker jih redakcija »Jutra« ni sprejela od nobene strani. Morda bodo o tem kaj več poročali prizadeti listi, na katere se sklicuje g. predsednik Cvetković v svoji izjavi.

Beležke

Na grobu Stjepana Radića

Na praznik Vseh svetih so se Hrvati tudi letos slovesno poklonili na zagrebškem pokopališču spominu svojih pokojnih voditeljev. Grobovi Stjepana Radića in njegovih sodelavcev so bili dobesedno zasuti z venci in cvetjem. Ves dan so se vrstile deputacije raznih političnih, gospodarskih in prosvetnih organizacij, ki so polagale med večjimi in manjšimi spominskimi nagovori svoje vence. Malo pred poldnevom je dospela na Mirogoj povorka zagrebških organizacij HSS, ki je položila na grobove krasne vence podpredsednika vlade dr. Mačka. Medtem je prispel na pokopališče v spremstvu bana dr. Šubašića, podpredsednika HSS inž. Košutiča in generalnega tajnika HSS dr. Jurija Krnjevića tudi dr. Maček sam. Prižgal je na grobu Stjepana Radića štiri sveče in pozval vse navzoče naj imajo vedno pred očmi nesmrtne vzore pokojnih voditeljev hrvatskega naroda.

Hrvatsko glasilo JNS

Včeraj je v Splitu izšla prva številka novega tednika »Narodni list«, ki je namenjen predvsem hrvatskim pristašem Jugoslovenske nacionalne stranke. V izdajateljskem konzorciju so dr. Grga Andjelinović, bivši minister dr. Auer iz Siska, inž. Franjo Horvat iz Zagreba, dr. Tripalo iz Sinja itd. V prvem uvodniku razpravlja list o sporazumu. Zastopa stališče, da je treba sporazum kot dano dejstvo sprejeti in priznavati, akcija jugoslovensko usmerjenih elementov pa je slej ko prej koristna in potrebna.

Zagrebški odmev

Naš torkov uvodnik »Nezdrava taktika« je vzbudil v jugoslovanski politični javnosti veliko pozornost. V izvlečku so ga ponatisnili skoraj vsi večji jugoslovenski listi, med njimi »Politika«, »Vreme«, »Novosti« in »Jugoslovenska pošta«. O njem razpravlja tudi »Hrvatski dnevnik«, ki ugotavlja, da kaže razprava o samoupravi Slovenije, da si o tem vprašanju glede podrobnosti niso edini niti v taboru slovenskega dela JRZ. Dalje pravi list, da se nikakor ne misli vmešavati v interne slovenske zadeve, potem pa nadaljuje:

»Nas se tiče vprašanje slovenske samouprave samo v toliko, v kolikor bi se morebiti nanašalo na interese našega hrvatskega gospodarstva. Po uredbi o banovini Hrvatski imamo Hrvati zajamčeno finančno in gospodarsko samostojnost ter smo obvezani prispevati državni zajednici samo za skupne posle in potrebe. Med take posle in potrebe pa ne spadajo posebne gospodarske potrebe Slovenije. Mi imamo za slovenski narod samo dobre želje, vendar smo prepričani, da gledajo na to vprašanje prav tako kakor mi tudi Srbi, v kolikor se nanaša na njihove gospodarske interese. Ni si namreč mogoče zamisliti politične avtonomije brez gospodarske avtonomije. Za samoupravo Slovenije pa ni samo skupina okoli »Slovenca«, temveč tudi skupina okoli »Jutra«, ki je ravno v torek ugotovila, da »gotovo ni v Sloveniji nikogar, ki bi ne bil pristaš najbolj široke samouprave bodoče nove banovine.« Kdor pa je za najširšo samoupravo, ta mora biti tudi za gospodarsko samostojnost.«

Seja vodstva JRZ

Včeraj dopoldne in popoldne je bila v Beogradu seja ožjega glavnega odbora Jugoslovenske radikalne zajednice. Sejo je vodil predsednik stranke in vlade Dragiša Cvetković, prisostvovali pa so ji tudi predsedniki vseh banovinskih odborov.

Pomen svobode

»Narodna odbrana«, glasilo znane istoimenske velike organizacije, razpravlja v uvodniku o potrebi organiziranja narodnega odpora v današnjih resnih in težkih časih. Poleg drugega piše:

»Organiziranje narodnega odpora v primeru potrebe zahteva brezpogojno izpolnitev nekaterih pogojev. Prvi med njim pa je svoboda v nacionalni in nedeljivi skupni državi. V današnjih časih je še bolj potrebno kakor doslej, da se vsak član vsenarodne zajednice bori v primeru potrebe s polno zavestjo za kaj se bori in za kaj tvega svoje življenje. Mala Srbija je zmagala, ker so njeni državljani vedeli, da se bore za svojo in svojih potomcev svobodo. Naš narod je dovolj žrtvoval in ima danes vso pravico do polne svobode. Strah pred svobodo je povsem nerazumljiv, ker svoboda samo plemeni narod in posameznika. Borba za svobodo je najvišji cilj, za katerega se vedno izplača vse žrtvovati in tvegati. Samo svobodni narodi so zmožni premagati vse zapreke in težave in doprinesti največje žrtve. Samo svobodni državljani ljubijo z vso dušo svojo svobodno državo. Samo svoboda daje polno vsebino našemu narodnemu in državnemu edinstvu.«

Želja po posebni madžarski stranki

Vsi madžarski dnevniki, ki izhajajo v naši državi, so objavili te dni proglas političnega voditelja naše madžarske narodne manjšine dr. Imre Varadyja. Voditelj madžarske manjšine misli, da je po sklenitvi sporazuma med Beogradom in Zagrebom nastopil tudi trenutek za samostojno politično reorganizacijo naših Madžarov, ki so sedaj strnjeno podpirali politiko Jugoslovenske radikalne zajednice. Madžarska narodna manjšina v Jugoslaviji naj se organizira sedaj v posebni madžarski stranki, o kateri pravi Varadyjev proglas:

»Madžarska stranka bo seveda rade volje pripravljena podpirati vlado g. Cvetkovića in dr. Mačka. Madžarska narodna manjšina je oficielno sporočila svoje želje kr. vladi in sedaj pričakujemo, da bodo te minimalne zahteve sprejete, nakar bomo lahko takoj pristopili k razgovorom o sodelovanju z vlado pri prihodnjih skupščinskih volitvah. Na madžarski narodni manjšini pa je, da bo čim bolj ohranila svojo notranjo povezanost in slogo.«

„Obzorove“ obtožbe

Zagrebški »Obzor« se pritožuje, da izvajajo oblasti pritisk na prebivalstvo v občini Štrigovi, ki je baje izrekla željo, da bi bila priključena k banovini Hrvatski. »Obzor« trdi, da se prepoveduje Hrvatom v tej občini uporaba hrvatskega jezika. Tako je bilo po telefonskem naročilu iz Ljubljane baje prepovedano veroučitelju Josipu Miklavžiču nadaljnje poučevanje verouka v hrvatskem jeziku na osnovni šoli v Razkrižju. List napoveduje, da so bili že ukrenjeni primerni koraki pri banski oblasti v Zagrebu in pri nadškofu dr. Stepincu in pristavlja, da so že dvakrat poskušali v Razkrižju vpeljati slovenske duhovnike, ki pa so se morali obakrat na izrecno intervencijo zagrebškega nadškofa dr. Stepinca zopet umaknili.

SPORT

Gradjanski pred durmi

V nedeljo bo jesenski prvak naše lige v Ljubljani

Kakor smo na kratko objavili že v naši zadnji številki, se bo ligaško tekmovanje v obeh ligah nadaljevalo že kar prihodnjo nedeljo, v hrvatsko-slovenski še posebej zaradi tega, ker hočejo to prvenstvo zaključiti do konca marca 1940. Pravkar so v Zagrebu sklenili, da bo v teku tega meseca odigrano še drugo spomladansko kolo, in sicer na dan 26. novembra.

V prvem spomladanskem kolu, ki prinaša povratne tekme iz prvega jesenskega kola, se mora naš predstavnik v ligi sestati z najmočnejšo enajstorico izmed vseh 10 udeležencev, s samim Gradjanskim. Poznavalci dobro vedo, da je Gradjanski v jesenskem delu brez prave konkurence in z dozdaj skoraj nedoseženo visoko razliko golov zasedel prvo mesto in najbrže bo tako tudi ostalo do konca. Razen tega so »purgeri« v zadnjem času še prav posebno v formi in so baš zadnjo nedeljo slavili zmago sedmih golov nad domačim rivalom Haškom. Vse te okolnosti govorijo za to, da Ljubljano v nedeljo čaka huda in trda preizkušnja.

Z druge strani pa je Gradjanski moštvo, ki na ljubljanskih tleh po stari tradiciji — nima sreče. V številnih srečanjih z najboljšimi ljubljanskimi moštvi mu je menda samo enkrat uspelo, da se je res kakor se spodobi vrnil v Zagreb, sicer pa skoraj dosledno razočaran. Menda izvira to od tod, ker se Ljubljana tega moštva boji že mesece in mesece naprej, na dan tekme pa potem res vsak da iz sebe vse, kar more; rezultati so doslej pokazali, da ni bilo brez uspeha. Nikogar ni med še tako vnetimi pristaši belo-zelenih, ki bi računal, da bo nedeljska tekma z Gradjanskim vrgla Ljubljani kako točko, toda kljub temu se lahko računa s tem, da bo pri tradiciji ostalo in rezultat niti od daleč ne bo takšen, kakor je bil na dan 27. avgusta na igrišču Gradjanskega v Zagrebu.

Ta tekma, o kateri bomo še kaj napisali za uvod, bo kakor vse ligaške v nedeljo popoldne na igrišču ob Tyrševi cesti. Za sodnika je določen Zagrebčan Bažant. Da bodo gledalci laže pričakali začetek glavne borbe, se prireditelji dogovarjajo za predtekmo med juniorji Gradjanskega in juniorji Ljubljane, ki bi bila gotovo zanimivo merilo med mladimi močmi obeh ligašev.

Prvenstveni spored pri podsavezu

Spet osem prvorazrednih tekem

Kljub bogatemu ligaškemu sporedu bo to nedeljo izrabil tudi podsavez — ki v ostalem preživlja zadnje dni svojega obstoja, ker bo že v nedeljo 12. t. m. izredni občni zbor za ustanovitev slovenske nogometne zveze — za odigranje še enega kola prvenstvenih tekem, kajti tudi njemu gre za to, da bi spomladi čim prej zaključil to tekmovanje.

Nedeljski spored obsega vsega 8 tekem, in sicer 4 v ljubljanski ter po 2 v celjski in mariborski skupini.

Ljubljanski spored bo odigran na treh krajih, in sicer z dvema tekmama v **Ljubljani** ter po eno na **Jesenicah** in v **Domžalah**. Srečali se bodo naslednji pari: **Hermes—Reka (2:3), Jadran—Svoboda (5:0), Bratstvo—Mars (1:2)** in **Disk—Kranj (2:6).**

Mariborska skupina bo to nedeljo pridobila dve tekmi, in sicer srečanje med **Rapidom in ČSK v Mariboru (3:0)** ter **Gradjanskim in Mariborom v Čakovcu (0:7).**

(Številke v oklepajih pomenijo izide prvih jesenskih srečanj)

Celje—Hrastnik

V nedeljo se bo v Celju nadaljevalo prvenstveno tekmovanje LNP in se bosta na Glaziji srečala najmlajši član celjske skupine SK Hrastnik in vodilni v tabeli — SK Celje. Hrastnik je za Celjane skoraj neznanka. O priliki svojega prvega srečanja z Olimpom v Celju je napravil najboljši vtis in je zapustil igrišče z minimalnim porazom 1:0. Atletike je gladko odpravil s tremi goli razlike. Nedeljski nasprotnik Celjanov je torej močan, uvaževanja vreden nasprotnik, ki ga nikakor ne gre podcenjevati. V nedeljo se bo Celjanom spet nudila prilika, da prisostvujejo zanimivi in lepi borbi za točke. Tekma se bo pričela že ob 14.30.

V **Trbovljah** bosta za točke igrali enajstorici **Amaterja in Atletika.**

★

Kakor nas obveščajo, bo to nedeljo v **Ljubljani** še ena nogometna prireditev, in sicer **ob pol 11. na igrišču Mladike med moštvoma novo ustanovljenega SK Vič in Mladike.** Za SK Vič je to prva poskusna tekma zaradi vstopa v LNP.

Ljubljanska zimskosportna podzveza. Seja drevi ob pol 21. v damski sobi kavarne Emone. Zaradi važnosti dnevnega reda. (Sedanje spremenjene razmere v zimskem sportu) prosimo polnoštevilne udeležbe.

ŽSK Hermes. Redna seja centralnega odbora bo drevi ob 19.30 v palači Grafike. Predsednik.

STK Moste. Drevi sestanek vseh nogometašev. Pozivajo se vsi igralci I moštva, da nemudoma vrnejo vso spodnjo opremo (dokolenice hlačke, dres) in sicer bodisi danes na sestanku ali pa ostale dni pri gospodarju.

SK Reka (smučarska sekcija). Drevi ob 20. strogo obvezen sestanek smučarske sekcije v gostilni Oblak. Tajnik.

»Jugoslovenska sportska revija« za november (štev. 13) ima spet prav pestro in zanimivo vsebino. V tekstnem delu čitamo kratke sestavke o sporazumu, o tekmah za državno prvenstvo, o tekmi, ki je proslavila Franja Glaserja, o raznih podrobnostih z izgubljene tekme z Nemčijo itd. Številka obsega 20 strani in ima okoli 60 slik. Letna naročnina znaša din 30, polletna din 16.—, posamezne številke pa so po din 3.—. Sportsko revijo urejujeta Bora Jovanović in Ljubomir Vukadinović. Naslov: Beograd, poštni predal 973, čekovni račun štev. 60.273.

JASO (službeno). Seja c. odbora drevi ob 20. v kavarni Zvezdi. Udeležba obvezna za vse odbornike. — Tajnik I.

V nekaj vrstah

Spremembe v hrv.-slovenski ligi

Na praznik 1. t. m. je bila v Splitu — kjer je bivalo moštvo Bačke iz Subotice po srečanju s Splitom že od nedelje — odigrana v naprej ligaška tekma X. kola med Hajdukom in Bačko. V tej tekmi je **Hajduk zmagal s 4:2 (1:0).** Moštvo zmagovalca je bilo dobro samo v prvi polovici igre, pozneje pa je močno popustilo. Gostje so se v prvem naletu dali pregaziti, v drugem delu igre pa so bili mnogo bolj borbeni od domačih, vendar jim pri tem ni uspelo več, kakor znižati razliko na 4:2. Zaradi praznika je bilo za tekmo zelo malo zanimanja in jo je prišlo gledat le nekaj sto gledalcev. Sodil je zagrebški sodnik Devčić.

Na torkovi seji Hrvatskega nogometnega saveza je bil na protest Splita razveljavljen izid ligaške tekme, ki jo je Split igral z osiješko Slavijo v Osijeku in se je, kakor znano, končala z 1:0 za Slavijo. Krivda za nerealen izid zadene sodnika, ki ga je poslovni odbor obenem izročil sodniškemu odboru zaradi kaznovanja. To tekmo bodo ponovno igrali na dan 12. novembra, torej prav takrat, kakor preostalih 82 minut tekme med Gradjanskim in Hajdukom.

Zaradi razveljavljenja prej omenjene tekme in pa že odigrane tekme iz I. pomladanskega kola med Hajdukom in Bačko se je prvenstvena tabela v hrv.-slovenski ligi nekoliko spremenila in jo je treba objaviti tako, kakor je zdaj pravilna:

Gradjanski	8	7	1	0	36: 2	15
Sašk	9	6	2	1	17:12	14
Hašk	9	6	1	2	22:16	13
Hajduk	9	5	1	3	23:14	11
Concordia	9	4	1	4	20:19	9
Slavija (O)	8	2	3	3	17:24	7
Ljubljana	9	2	3	4	19:27	7
Bačka	10	2	1	7	14:29	5
Split	8	2	1	5	7:18	5
Slavija (V)	9	0	2	7	5:19	2

(Ljubljana je pri tem le za neznaten odstotek količnika ostala na svojem starem (VII) mestu.)

Še nekateri važni sklepi HNS

Na prej omenjeni seji upravnega odbora HNS je bilo sprejetih še več drugih važnih sklepov, ki deloma posegajo tudi v naše nogometno življenje.

Predvsem je bilo odrejeno, da bodo II. spomladansko kolo odigrali še letos, in sicer na dan 26. t. m. z naslednjimi tekmami: v Zagrebu: Gradjanski—Concordia in **Hašk Ljubljana**, v Varaždinu: Hajduk—Slavija (V), v Subotici: Slavija (O)—Bačka in v Splitu Sašk—Split. Ostali termini so: za III. kolo 11. februar, za IV. kolo 18. februar, za V. kolo 25. februar, za VI. kolo 3. marec, za VII. kolo 10. marec, za VIII. kolo 18. marec in za zadnje in IX. kolo 24. marec.

Dalje se je razpravljalo o ureditvi hrvatske lige za prihodnjo sezono. Ker bo naš predstavnik SK Ljubljana v prihodnjem prvenstvu igral v okrilju slovenske nogometne zveze, so Hrvati svojo ligo zmanjšali na 8 klubov, tako da bosta deseti in deveti iz letošnje lige avtomatično izpadla, osmoplasirani pa bo moral igrati kvalifikacijske tekme. Na isti seji je bilo dalje suspendirano igrišče varaždinske Slavije v zvezi z incidenti zadnje nedelje na tekmi med Concordijo in Slavijo. Nedeljska ligaška tekma bo zato na drugem igrišču v Varaždinu. — Concordia, ki je zaradi škode na napravah na igrišču o priliki mednarodne tekme z Nemčijo zahtevala od Vrhovnega nogometnega saveza din 4600. odškodnine, iz Beograda ni dobila nobenega denarja in je zato povračilo te škode prevzel HNS. Potrebni denar namerava vzeti iz dohodkov, ki bodo razdeljeni po mednarodni tekmi med Madžarsko in Jugoslavijo na dan 12. t. m. v Beogradu.

★

Kakor »Novosti«, v atletski sekciji Haška [illegible] ne vedo, da bi bil metalec Darko Mavsar v zadnjih dnevih iz SK Planine prestopil v njene vrste. Naš list je prvi objavil to vest, in sicer iz tako originalnega vira, da o njeni verodostojnosti ne more biti nobenega dvoma. Kdaj bo Hašk obveščen o tem Mavsarjevem sklepu, je treba počakati.

Nekateri skandinavski listi pišejo, je v borbah okoli Varšave padel tudi znani nemški smučar Roman Wörndle. Ime Wörndleja je bilo že nekaj let znano med najboljšimi smučarji na svetu, in sicer kot specialista za slalom in alpsko kombinacijo. Lansko zimo je bil Wörndle celo trener na Norveškem, kar najbolj izpričuje, kako visoko so ga cenili njegovi učitelji.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopisi in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Službo dobi

Brivski pomočnik

samostojen delavec v moški stroki, po možnosti tudi v damski, dobi mesto takoj ali po dogovoru. — Mesto stalno. Kožuh Anton, Zidani most.
29386-1

Kuharja

prvovrstnega, ki lahko samostojno vodi vso kuhinjo, sprejme hotel na Gorenjskem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kuhar«.
29358-1

Postrežnico

za dopoldanske ure, sprejmem takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
29375-1

Postrežnica

dobi takoj službo. Kotnikova 17, III.
29378-1

Mesto pisarniškega praktikan'a

razpisuje Meščanska korporacija, lesna industrija Kamnik. Zahteve: trgovska šola, znanje jezikov, strojepisja in stenografije. Rok za vlaganje lastnoročno pisanih prošenj z navedbo mesečne nagrade, do 15. novembra 1939. — Nastop službe 1. januarja 1940.
29357-1

Službe išče

Mlad gospod

perfekten v nemščini, italijanščini, dober v angleščini in francoščini, išče mesto v pisarni ali za potovanje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Pridno«.
29361-2

Trgovski pomočnik

špecerijske stroke, detail en gros, star 23 let, prost vojaščine, želi nameščenja za takoj. Rangus Mirko, Kranj.
29360-2

Kuharica

mlajša, pridna in poštena, z dobrimi spričevali, ki zna zelo dobro samostojno kuhati in opravljati vsa gospodinjska dela, išče mesto k dvočlanski družini, gospej ali k starejšemu gospodu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pridna kuharica«.
29384-2

Prodam

Cepljene trsje

sadno drevje, divjake nudi Žiher Franjo, Zamušani, Sv. Marjeta, Moškanjci. — Zahtevajte cenik!
522-6

Lep kožuh

(morski pes) poceni prodam. Dalmatinova 7, klet, desno. Ogled od 11. do 2. ure, v ponedeljek od 11. naprej.
29016-6

Kapital

Pianino na posodo

iščem za celo leto. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Dober«.
29356-16

Stanovanje oddam

Enosob. stanovanje

mansardno, v bližini glavnega kolodvora, solnčno in parketirano oddam za 1. december. Kolodvorska ul. 35, I. nadstropje.
29370-21

Stanovanje

dveh parketiranih sob, kuhinje s pritiklinami oddam čisti stranki brez nedoraslih otrok 1. XII. 1939. Poizvedbe: Križevniška 6 pri hišniku.
29369-21

Lepo stanovanje

dveh sob, kabineta kopalnice oddam. Povšetova št. 71, Kodeljevo.
29366-21

Sobo odda

Sobo s hrano

snažno in vso oskrbo oddam in sostanovalca sprejmem. Sv. Jakoba trg 5.
29362-23

Garsoniero

manjšo prazno sobo s kopalnico, oddam solidni osebi za 1. december. Dopise na ogl. odd. Jutra pod »Ilirija 350«.
29381-23

Solnčno sobo

s posebnim vhodom, z vso oskrbo oddam dvema solidnima osebama. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
29373-23

Opremljeno sobo

ali prazno oddam takoj. — Jegličeva 11.
29385-23

Opremljeno sobo

s posebnim vhodom, solnčno, oddam takoj. Dolenc, Barvarska steza 6, Ljubljana
29265-23

Sobe išče

Sedmošolec

išče stanovanje proti instrukciji nižješolca, odnosno plačilu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
29368-23a

Sobico

opremljeno ali prazno, na periferiji, išče gospodična. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mirna gospodična«.
29367-23a

Sobico

opremljeno, s posebnim vhodom išče gospodična. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mirna«.
29371-23a

Majhno sobo

opremljeno, iščem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
29377-23a

Lepo sobo

po možnosti z divanom in s posebnim vhodom, bolj v središču mesta, išče gospod takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Soba«
29387-23a

Ženitve

Gospod

srednje postave, 30 let, želi poznati radi duševnega razvedrila mlado resno gospodično. Ženitev je izključena. — Diskrecija častna stvar. Neanonimne ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Zrcalo«.
29122-25

Pridelki

Orehe

pošiljamo 50 kg din 250, 100 kg din 485. Suhe slive 20 kg din 80, 50 kg din 190, 100 kg din 370. Vse franko prevoz. Braća Papa Lukavac.
29374

Razno

VELIKA IZBIRA BLAGA ZA
damske plašče in kostume
R. MIKLAUC
PRI „ŠKOFU"
LJUBLJANA
LINGARJEVA ULICA
Pred škofijo
Ugodne cene

Od Vas je odvisno da imate obleko vedno kot novo zato jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni
JOS. REICH
Ljubljana
Poljanski nasip 4-6
Valnica — Svetlobalnica

PREMOG
KOKS — DRVA
nudi
I. Pogačnik
BOHORIČEVA 5.
Telefon 20-59.
Postrežba brezhibna.

POZOR!
Kljub povišanju cen na surovine, dobite še vedno priznano, najmodernejšo
OTOMANO
za DIN 360.— pri
E. ZAKRAJŠEK,
Ljubljana,
Miklošičeva 34.

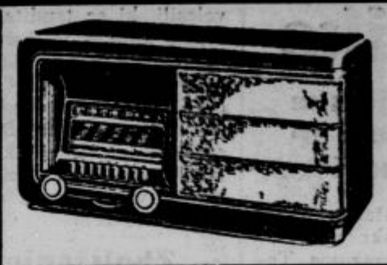

Dobra in prijetna reprodukcija glasov.
Stabilen sprejem na vseh valovnih dolžinah.
Solidna izdelava in lepa zunanjost.
Avtomatsko iskanje postaj.
Vam nudi holandski
KOMPAS MEDIJATOR RADIO
Zastopniki v vseh večjih krajih.
V Ljubljani: »TEHNIK«, Josip Banjai, Miklošičeva c. 20.

Dopisi

Dvignite v oglasnem oddelku dospele ponudbe!

Akademik, Agilen, Agilen zastopnik, Agilna, Aso, Brihten vajenec, Brez stanovanja 500, Blizu centra, Centrum, Centrum Ljubljane, Čista 676, Dober očka, Družinska hiša, Dve hiši, Dežela, Družabnik, Dober prijatelj, Event. tudi prazno, Emona, Gorenjka, Gotovino nudim, Gotovina 376, Hišnik 77, Izredno veselje do trgovine, Intimna sreča, Iskrena prijateljica, Isto 13, Industrija 1000, Kravate, Krizantema, Klara, Krdan, Knaus Andrej, Ljubljana 26, Ljubljana 16, 20—30 let, Malo članov, Minimum 1500, Moram odpotovati, Mirna 15, Mirni dom 24, Marta, Nastop v gostilno, November 1939, Nova, Nastop takoj, Oktober 13, Plačam, Poljubna dimenzija, Poštena in čista, kuharica, Podkletena, Pridem osebno, Reden plačnik, Reden točen plačnik, Resen reflektant, Sreča Te išče, Sposobna gospodinja, Sončno, Točna 17, Trajno prijateljstvo, Tajnost častna zadeva, Trgovec, Trg, Topla, Tiha uteha, Trgovec, Takoj 2852, Trafika, Točen 291039, Ugodno 212, Ugodna cena, Udoben domek, Usoda, Uradnik 19 Varno, Vzgajam z ljubeznijo, Videm, Vestna 278, Vestna 708, Zrcalo, Zanesljiva 287, Zelo rentabilno, Zlata jama, Zmerna cena, 777, 934, 400.000.

Želim poznanstva

z gosp. radi skupnih izletov. Pisati na ogl. odd. Jutra pod »Inozemec«.
29364-24

100
uspehov
na
en oglas
v
»JUTRU«

Iz življenja na deželi

Iz Kranja

r— **Slovenska služba božja** bo v nedeljo 5. t. m. ob 11. v Narodnem domu v Kranju. Vstop vsakemu prost, za vernike starokatoliške cerkve pa stroga dolžnost.

Iz Novega mesta

n— **Zaključek šolskega leta na banovinski kmetijski šoli na Grmu** je bil 28. oktobra. Zaključka se je udeležil tudi g. ban, ki je po pozdravnem govoru ravnateljevega namestnika profesorja Frana Malaska nagovoril učence, naj pridobljeno znanje uporabljajo v svoj prid in naj goje več narodne in državne samozavesti, kar nam je posebno v današnjih razburkanih časih nujno potrebno. Tudi na pijančevanje, rakrano našega podeželja, je opozoril. Nato je razdelil spričevala. Prvemu odličnjaku Onušiču Francu iz Starega trga pri Rakeku je izročil posebno pohvalno diplomo, ostalim trem odličnjakom pa nekaj strokovnih knjig. Prav dobrih je bilo 18 učencev, dobrih pa sedem. Tako je razred zaključil šolsko leto s prav dobrim uspehom. Zatem s eje prvi odličnjak Onušič zahvalil g. banu in učiteljskemu zboru za vso Zatem se je prvi odličnjak Onušič zahvalnem skupnem kosilu so se vsi razšli na svoje domove. Novo šolsko leto se prične dne 9. novembra.

Iz Škofje Loke

šl— **Iz delovanja Zajednice doma in meščanske šole.** Vsakokratna letna skupščina škofjeloške Zajednice doma in meščanske šole dr. Ivana Tavčarja je verna slika velike pozornosti, ki jo kažejo starši za vzgojo in napredek svojih otrok. Udeležba na nedavnem občnem zboru v risalnici meščanske šole je to iznova potrdila. Uvodne besede je govoril predsednik g. Gregorin Matko, tajniško poročilo je podal učitelj g. Ivan Grum, blagajniško za odsotnega g. Vovka učitelj g. France Košca. Kuhinjo, ki je lajšala bedo, je vodila ga. Andreja Grumova Zajednica je razdelila lani 5844 malih južin (od teh 3396 brezplačno) in 617 kosil (149 brezplačno). Plemeniti darovalci zaslužijo najtoplejšo zahvalo. V ostalem se je delovanje zajednice gibalo okoli gojitve smotrnih stikov med šolo in starši. Temu namenu so predvsem služili roditeljski sestanki. Zlasti je uspel tisti s predavanjem univ. docenta dr. Stanka Gogale. Novi odbor vodi g. Lovro Planina. V odboru so tudi zastopniki staršev, za vsak razred po eden.

šl— **Ljudje, ki ne marajo šole.** Pri nas se v zadnjem času mnogo razpravlja o potrebi nove šole nekje na obronkih Polhograjskih Dolomitov. Ta šola bi bila za naselje Sv Ožbolt, Sv. Barbaro in Sv. Andrej. Da bi čuli mnenje ljudstva, je bil sklican te dni v Škofji Loki širši sestanek, ki se mu je odzvalo skoro 100 ½ poklicanih Iz razprave pa se je jasno razvidelo, da so gorci odločno proti temu, da bi imeli svojo šolo. Žele, da hodi njih mladina še naprej v Škofjo Loko, in to predvsem iz razloga, ker prinašajo otroci iz šole domov vse potrebščine. Prizadeti nikakor niso pripravljeni podpreti stremljenja oblastev po postavitvi nove šole. Zato se tudi za določitev stavbne parcele niso dali pridobiti Da je njih volja res taka, so potrdili vsi še z lastnoročnimi podpisi.

V hladnih dneh Vas kozarček
BERMET-VINA
obvaruje hripe. — Gostilničarji ga lahko naroče že majhen sodček. — Zahtevajte povsod le
BERMET B. MARINKOVA iz SREMSKIH KARLOVCEV, Fruška gora.

Natečaj

za zadružne revizorje

GLAVNI ZADRUŽNI SAVEZ potrebuje strokovnjake-revizorje za pregled zadružnih revizijskih zvez in drugih zadružnih organizacij.

Reflektanti morajo: a) imeti fakultetno izobrazbo ali srednjo šolo ali zadružno šolo ki ji je priznana stopnja srednje šole, in b) da so bili samostojni revizorji vsaj leto dni v službi kake revizijske zveze ali v zadružni službi najmanj 5 let.

Plača 2—5.000 din. — Ponudbe nasloviti na »Glavni zadružni savez« pošt. pret. 46, Beograd.

Avtomehaniki!

Večje avtomobilsko podjetje IŠČE samostojnega mojstra z mojstrskim izpitom z daljšo prakso, zmožen popravila vseh avtomobilov ter struženja in avtogenskega varenja. — Ponudbe na oglasni oddelek »Jutra« pod: »Takojšnji nastop 18«.

Naše gledališče

DRAMA

Petek, 3.: ob 15.: Kacijanar. Izven. Globoko znižane cene od 14 din navzdol.
Sobota, 4.: Striček Vanja. Red B.
Nedelja, 5. ob 15.: Snegulčica. Mladinska predstava. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20.: Številka 72. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opozarjamo na današnjo popoldansko dijaško predstavo Medvedove tragedije »Kacijanar«, ki spada v zvrst dramskih kronik in slika nazorno dogodke za časa vladarjev Ferdinanda, Janoša Zapolje in sultana Solimana, ko so sklenili hrvaški plemiči zaroto za osvoboditev Hrvaške. Tehtne igralske stvaritve so oživile to naše izvirno delo. Naslovno vlogo igra g. Levar. Cene dijaške od 14 din navzdol.

Jutri v soboto bo repriza Čehovljeve igre »Striček Vanja« za red B. V nedeljo popoldne bo v drami mladinska predstava. Vprizorili bodo priljubljeno, mladini dobro znano pravljico o Snegulčici in sedmih škratih. Veljale bodo znižane cene.

OPERA

Petek, 3.: Kogojeva akademija. Izven.
Sobota, 4.: Pri belem konjičku. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.
Nedelja, 5. ob 15.: Glumač Matere božje. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. Ob 20.: Kjer škrjanček žvrgoli. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

Kogojeva akademija v operi. Drevi bo v operi koncertna prireditev in njeni celokupni dohodki so namenjeni bolnemu slovenskemu skladatelju Mariju Kogoju. Marij Kogoj je bil eden najveljavnejših naših modernih skladateljev in vsak dan bolj težko občutimo vrzel, ki je nastala, ko ga je bolezen odtrgala od dela. Na sporedu so koncertne točke, ki jih bodo izvajali operni solisti in operni orkester, ter recitacije nekaterih dramskih članov. Cene od 24 din navzdol. Občinstvo vabimo in prosimo, da napolni ta večer naše operno gledališče. Prodaja vstopnic v opernem gledališču.

†

Vsegamogočnemu se je dopadlo poklicati med božje krilatce najinega sinčka

Miloša

Šmartno pri Litiji, dne 2. novembra 1939.

Žalujoča: Franci in Irma Izgoršek

Ujetnika v deželi lam

16

Cin-Lo je prijazno, toda odločno segel Johnu pod pazduho ter ga odvedel k veliki zavesi, ki je pokrivala eno izmed štirih sten prostora. Fant je vprašujoče pogledal očeta, a ta mu je hrabrilno pokimal, rekoč: »Nič se ne upiraj. To ne bi ničesar popravilo. Sicer bi bil tudi jaz rad obiskal visokega gospoda, a kakor kaže, ne bo za zdaj nič iz tega.« Cin-Lo je ta čas zaveso toliko odgrnil, da je mogel poriniti Johna v sosednjo sobano. Nato je s smehljajem na ustnicah obstal pri doktorju v prvi sobi.

†

Neizmerno užaloščeni sporočamo sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš iskreno ljubljeni oče in brat, gospod

VINKO HUDOVERNIK

ravnatelj mestne hranilnice v pok. v Radovljici

danes ob 6. uri popoldne po dolgi, mučni bolezni mirno in boguvdano v Leonišču v Ljubljani, preminul.

Predragega pokojnika bomo prepeljali v Radovljico, kjer bo pogreb v soboto, dne 4. novembra ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti, Grajski dvor, na pokopališče v Radovljici.

Radovljica, Ljubljana, Graz, dne 2. novembra 1939.

Berta in Minka, hčerki; Eleonora Hudovernik, mati; Uršulinka, sestra — in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V veliki tugi, ko je odšel od nas v večnost naš dragi

ŠPRAHMAN IVAN

PROFESOR V MIRU

nas tolažijo vsi obilni dokazi in izrazi sočustvovanja in naklonjenosti. Vsem in vsakemu, ki se ga je spomnil kakorkoli; spremstvu na poslednji poti; gospodi drugovom in številnemu dijaštvu; posebno še za oba globokočutna poslovilna govora in za žalostinko izrekamo iz dna srca svojo zahvalo!

Maribor-Pobrežje, dne 31. vinotoka 1939.

AHTIK MILKA-MARIJA, sestra in sorodniki

ZAHVALA

Vsem, ki ste mojega nepozabnega soproga

Riharda Gottwalda

spremljali na njegovi zadnji poti k prezgodnjemu grobu izrekamo najlepšo zahvalo. Posebna zahvala g. šefu ter ravnateljstvu, uradništvu, delavstvu, častiti duhovščini, pevcem za ganljive žalostinke, darovalcem vencev in vsemu ostalemu občinstvu.

Žalujoča rodbina Gottwald—Turkova

†

Dr. IVO ŠORLI javlja v svojem in v imenu svojcev vest, da je davi ob 6. uri v sanatoriju v Zagrebu umrla gospa

MINKA dr. ŠORLIJEVA

soproga javnega notarja v Mariboru

Pogreb bo v Ljubljani v soboto, dne 4. novembra 1939. Ura se objavi.

Maribor, Karlovac, Ljubljana, Krško, dne 2. novembra 1939.

Družine: dr. ŠORLI, ing. ŠOLAJA, GASPERINOVA in NAGLIČEVA.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.

Gospodarstvo

Kmečki dolžniki slabo plačujejo anuitete
Privilegirani agrarni banki

Glede na načrt kmetijskega ministra dr. Branka Čubrilovića za končno in definitivno ureditev vprašanja kmečkih dolgov z novo uredbo je posebno zanimiv najnovejši izkaz Privilegirane agrarne banke o razvoju poslov v zvezi z likvidacijo teh dolgov. Stanje je bilo dne 30. septembra naslednje:

Vsega so denarni zavodi prijavili 779.190 kmečkih dolgov, od katerih je Privilegirana agrarna banka vrnila zavodom 41.347 dolgov, definitivno prevzela in zmanjšala je 585.852 dolgov, ni pa še končno prevzela 152.416 dolgov, t. j. 19.6% celotnega ji izročenega portfelja. Glede teh preostalih dolgov je poslovanje v teku. Za prevzete dolgove so bili kmečki dolžniki po izvršenem zmanjšanju dolgov **obremenjeni za znesek 1169.6 milijona din.** Denarnim zavodom, ki so kmečke dolgove izročili, je na tekočih računih odobren znesek 1149.8 milijona din in v 3% obveznicah za likvidacijo kmečkih dolgov 362.8 milijona din.

Plačevanje anuitet

Do 30 septembra so kmečki dolžniki plačali Privilegirani agrarni banki na račun anuitet vsega **318.4 milijona din,** in sicer do konca leta 1937. 143.5 milijona din, v letu 1938 nadaljnjih 130.4 milijona din, **od začetka januarja do 30. septembra t. l. pa 44.5 milijona din.** Plačila na račun anuitet so bila zadnje mesece zelo slaba. V septembru so kmečki dolžniki plačali Privilegirani agrarni banki samo 3.6 milijona din medtem ko so lani v septembru znašala plačila 12.2 milijona din. **V prvih osmih mesecih lanskega leta so kmečki dolžniki 69.6 milijona din, letos pa le 44.5 milijona din, t. j. za 36% manj nego lani.**

Kakor smo že prejšnji mesec opozorili, se kolikor toliko redno plačujejo kmečki dolgovi le na področju ljubljanske podružnice. Od začetka leta do konca septembra so znašala plačila kmečkih dolžnikov na področju **beograjske centrale** 22.7 milijona din (lani v istem razdobju 40.8), na področju **ljubljanske podružnice** 12.5 milijona din (lani 13.9), na področju **zagrebške podružnice** 5.5 milijona din (lani 9.9) in na področju **sarajevske podružnice** 3.7 milijona din (lani 5.0). Letošnja plačila kmečkih dolžnikov so zaostala v primeri z lanskimi **na področju beograjske in zagrebške podružnice za 44%, na področju sarajevske podružnice za 26%, na področju ljubljanske podružnice pa le za 10%.**

Težkoče z vrečami

Poročali smo že o sklepu deviznega odbora pri Narodni banki, ki pravi, da se morajo vreče iz jute, v katerih se izvozi blago v klirinške države, vrniti našim izvoznikom. Navedli smo tudi stroge predpise, ki naj zasigurajo vrnitev vreč. Ti predpisi so bili izdani zaradi težkoč pri dobavi surove jute odnosno jutine preje. Že v avgustu se je na svetovnem trgu pojavilo pomanjkanje jute, ker so Angleži in Francozi pokupili velike količine jute za izdelovanje vreč za pesek, ki se uporabljajo v zvezi z zaščito pred zračnimi napadi. Vreče so se tudi pri nas v zadnjem času znatno podražile. Ker je računati s tem, da bodo tudi v bodoče velike težkoče z dobavo vreč odnosno težkoče pri uvozu inozemske jute, je docela v redu, če se postavimo na stališče, da se nam morajo vrniti vreče, s katerimi izvažamo blago v klirinške države. Doslej so se z izvozom v klirinške države izvažale tudi vreče, katerih surovino moramo uvažati iz deviznih držav.

Verjetno je, da ne bo ostalo samo pri teh ukrepih. Tako je bil stavljen predlog, da se predpiše prisilno mešanje jute s konopljo, kakor je to že napravila Madžarska. Drug predlog pa gre za tem, da bi pričeli kakor med vojno zbirati koprive, iz katerih se dobe za izdelovanje vreč prav primerna tekstilna vlakna. Ta predlog je bil stavljen predvsem monopolski upravi, ki potrebuje na leto za 10 do 15 milijonov din vreč iz jute. Monopolska uprava naj bi določila, da bo kupovala le take vreče, ki so izdelane iz koprivnih vlaken. Po tem predlogu bi imeli dovolj časa, da pripravimo načrt za prihodnje leto in organiziramo zbiranje kopriv. S tem bi prištedili tudi na devizah, kajti za uvoz jute smo doslej plačevali inozemstvu na leto preko 30 milijonov din v devizah.

Predpisi o vračanju vreč pri izvozu v klirinške države se že izvajajo. Od strani izvoznikov pa prihajajo pritožbe zaradi stroškov, ki jih imajo pri izvozni ekspediciji in poznejšem carinskem postopku v zvezi s ponovnim uvozom teh vreč. Pri majhnih pošiljkah znašajo ti stroški skoro toliko, kakor so vredne vreče. Zato bi bilo na mestu, da se carinska manipulacija, ki je v zvezi z izvozom in ponovnim uvozom vreč poenostavi, zlasti pa da se za to manipulacijo ne pobirajo takse.

Gibanje zaposlenosti v Jugoslaviji

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu objavlja podatke o gibanju števila zavarovancev pri vseh krajevnih organih v mesecu avgustu t. j. v zadnjem mesecu pred pričetkom vojne v Evropi. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je objavil že podatke za mesec september ki kažejo za ta mesec občutno nazadovanje od 108.401 na 101.687 v septembru. Osrednji urad objavlja sedaj šele podatke za avgust, in se v teh številkah še ne izražajo posledice trenotnega gospodarskega zastoja, ki ga je prinesla v septembru vojna.

V avgustu je bilo v vsej državi zavarovanih *767.871 delavcev in nameščencev.* V primeri s prejšnjim mesecem je število zavarovancev naraslo za 21.019 (lani v avgustu je znašal prirastek le 7771). V primeru z lanskim avgustom smo imeli letos v avgustu v vsej državi za 10.898 zavarovancev več. Od povečanega števila zavarovancev odpade več nego polovica na delavstvo, zaposleno pri gradnji železnic cest in vodnih zgradb kajti v tej skupini je bilo v avgustu za 5593 več zavarovanih delavcev nego lani. Povečanje za 2491 zavarovanih delavcev je zabeležila nasproti lanskemu avgustu tekstilna industrija, za 2777 kemična industrija in za 2141 industrija za gradnjo prevoznih sredstev. Nazadovanje števila zaposlenih delavcev pa beležita predvsem tobačna industrija (za 13.951) in gozdno-žagarska industrija (za 3977).

Povprečna dnevna zavarovana mezda je znašala v avgustu 24.66 din in je bila za 0.06 din večja nego lani v istem mesecu. Skupni zavarovani mesečni zaslužek pa je znašal v avgustu 473.4 milijona din nasproti 455.4 milijona din v lanskem avgustu.

Za spremembo uredbe o kvasu

V beograjski »Politiki« objavlja Voj. V. Djordjević članek o kartelu za kvas, kjer zahteva, da se ta uredba spremeni. Med drugim navaja, da je kartel kvasa sicer majhen po številu včlanjenih tvornic, po svoji proizvodnji in po zaslužku pa zelo velik ter spada med klasične primere povojnega bogatenja majhnega števila producentov na račun širokih slojev potrošnikov, pa tudi v vrsto onih kartelov, ki so po krivici dobili monopolsko zaščito od strani državne uprave. Kontrola pobiranja državnih trošarine je bila razlog, da se proizvodnja kvasa zaščiti in da se producentom zajamči nedovoljeni zaslužek. Po uredbi znaša letna potrošnja kvasa v naši državi 2,600.000 kg. Ta produkcija se razdeli na 18 tvornic, od katerih je samo ena iz dobe pred vojno. Leta 1929. je bil izdan zakon, ki prepoveduje gradnjo novih tvornic za kvas za 6 let, kar je dalo obstoječim tvornicam popoln monopol. Tvornice so se združile v kartel in so dolgo vrsto let plačevale veliko odškodnino onim tvornicam, ki niso obratovale. V tem razdobju dejanskega monopola so znašali produkcijski stroški kvaka 9.90 din, prodajni stroški pa 2.85 din in če k temu še prištejemo 20% za zaslužek in amortizacijo naprav, bi morala znašati cena 15.50 din. Cena pa se je v teh letih gibala med 28 do 30 din. V teh letih so tvornice, združene v kartelu, zaslužile preko 48 milijonov prekomernega dobička na leto, t. j. v šestih letih okrog 350 milijonov. Od leta 1935 si tvornice kvasa prizadevajo, da dobe novo zaščito in so končno uspele na ta način, da so stavile državi ponudbo, po kateri bodo zgradile v interesu državne obrambe tvornico glicerina pod pogojem, da država onemogoči ustanavljanje novih tvornic. Današnji produkcijski stroški znašajo okrog 20 din za kilogram, pri čemer je že vračunana državna trošarina s stroški za amortizacijo in drugimi stroški. Prodajna cena, ki je bila te dni določena, pa znaša 29 din, tako da bo znašal čisti dobiček 9 din pri kilogramu, kar znese v enem letu 24 milijonov din. Tvornica glicerina, ki jo mora sedaj kartel graditi, pa bo stala okrog 12 milijonov din. Vprašanje kvasa spada med najbolj žalostna poglavja naše gospodarske organizacije, zato zahteva državni ugled, da se ta organizacija spremeni in da se sedanja uredba spremeni.

Pred novim izrednim občnim zborom Električne zadruge v Šiški

V torkovi številki smo obširno poročali o izrednem občnem zboru Električne zadruge v Šiški, kjer sedanje nelegalno načelstvo navzlic izključitvi 141 opozicijskih zadružnikov ni dobilo potrebne večine za likvidacijo zadruge. Ta občni zbor je znova potrdil, da načelstvo, ki se s silo drži na oblasti, nima večine, zlasti če upoštevamo one člane opozicije, ki so bili izključeni in črtani iz članskega imenika zgolj zaradi tega, ker so podpisali znano zahtevo po sklicanju izrednega občnega zbora. Po vseh pravilih bi moralo sedanje načelstvo odstopiti in dati svoja mesta na razpolago zastopnikom večine zadružnikov. Izid glasovanja na občnem zboru ki je bilo zaradi lažjega izvajanja pritiska na posamezne zadružnike javno in načelnik v nasprotju s pravili ni dopustil da občni zbor odloča o načinu glasovanja je pokazal, da zadružniki ne odobravajo postopanja načelstva, niti pogodbe, ki jo je načelstvo sklenilo z mestno občino v nasprotju s pooblastilom.

Z odstopom načelstva bi se lahko zaključila sramotna afera v tej zadrugi, ki predstavlja zaradi nasilnih metod najbolj žalostno poglavje v zgodovini slovenskega zadružništva. Na veliko začudenje vseh onih ki so pričakovali, da bo po tolikih letih vendar enkrat konec borbe v Električni zadrugi, pa se je sedanje načelstvo postavilo na stališče, da ne odstopi in je celo sklicalo **nov občni zbor za 19. november, ki naj ponovno sklepa o likvidaciji zadruge.** Načelstvo hoče za vsako ceno izvesti svoj načrt likvidacije in razdelitve premoženja. Vsak razsoden človek bi mislil, da je bilo z nedeljskim občnim zborom vprašanje likvidacije dokončno rešeno. Toda drugače mislijo člani načelstva, ki hočejo baje za prihodnji občni zbor z izključitvami izločiti nadaljnje člane, ki so v nedeljo glasovali proti likvidaciji in sklicevati izredne občne zbore s predlogom likvidacije tako dolgo, dokler jim namera ne uspe. Kakor vse kaže, se vodstvo zadruge drži načela, ki ga je postavil znani njen funkcionar, ki je dejal, da ne bodo prej mirovali dokler ne bodo dosegli, kar hočejo, četudi bo tekla kri.

Gospodarske vesti

= **Naša pogajanja z Rumunijo o plačilnem prometu in dobavah nafte.** V torek je odpotovala v Bukarešto naša delegacija zaradi pogajanj o trgovinski izmenjavi in plačilnem prometu z Rumunijo. Delegacijo tvorita svetnik trgovinskega ministrstva dr. Boško Djordjević in direktor deviznega oddelka Narodne banke Kosta Budisavljević. V plačilnem prometu so v zadnjem času nastale težkoče, ker so se začasno ustavile nekatere naše dobave, zlasti naš izvoz rud. Naša delegacija pa se bo pogajala v Bukarešti tudi o bodoči oskrbi našega trga z nafto in bencinom, ki je doslej v redu funkcionirala.

= **Tretja podražitev jedilnega olja.** Tvornice jedilnega olja so te dni tretjič povišale ceno. Prvič je znašal povišek 50 par, drugič 70 par, najnovejši povišek pa znaša zopet 70 par. Tako se je cena v kratkem času poldrugega meseca dvignila na 1.90 din, t. j. za okrog 20%. Ker so tvornice povišale cene, morajo seveda tudi detajlisti pri prodaji novega blaga zahtevati višje cene. Že ponovno smo na tem mestu opozorili, da hoče naša industrija jedilnega olja izkoristiti trenotno situacijo in povišuje ceno, čeprav za tako povišanje ni prave podlage. Res je, da je letošnji pridelek oljnatega semenja manjši nego je bil lani. To pa ne vpliva na odkupno ceno, ki je bila za letošnji pridelek določena od trgovinskega ministrstva že lani v oktobru na podlagi uredbe o preskrbovanju industrije z oljnatim semenjem. Na drugi strani je treba pripomniti, da prihaja sedaj na trg po večini olje, izdelano iz oljnate repice, ki so jo tvornice odkupile že sredi leta. Za sončnično seme pa je bila tudi že lani določena odkupna cena. Oskrba industrije jedilnega olja s surovinami prav tako ni v nevarnosti. Domači pridelek sicer ne bo zadostoval za kritje celoletne potrebe, z Bolgarijo pa je že dosežen sporazum glede uvoza 1000 vagonov sončničnega semenja. V vrstah naših trgovcev je ponovno povišanje cene jedilnemu olju vzbudilo novo vznemirjenje, kajti konzument vidi le trgovca detajlista, ki povišuje ceno, po večini pa ne ve, da mora trgovec blago sam dražje plačevati. Kontrola cen v zvezi z uredbo o pobijanju draginje bi morala vsekakor posvetiti pozornost predvsem registriranim in neregistriranim kartelom in dogovorom glede cen, da se prepreči neupravičeno viševanje cen, kakor se v sedanjem času opaža v nekaterih strokah.

= **Novi predpisi za izvoz živine v Italijo.** Zavod za pospeševanje zunanje trgovine je predpisal pogoje za izvoz goveje živine v Italijo, ki določajo v glavnem naslednje: Voli I. in II. kakovosti smejo imeti največ en mlečni zob, ne smejo biti stari preko 7 let in morajo tehtati pri prevzemu najmanj 600 kg. Pitani junci in junice smejo imeti največ štiri zobe in morajo tehtati najmanj 500 kg. Pitani bikci, ki še niso bili uporabljeni za oplojevanje, morajo tehtati najmanj 500 kg. Zavod bo odobraval cene, ki ustrezajo ceni 4 do 6.50 din za producenta odnosno za bikce 3 do 3.50 din. Živina se dobavlja fco carinska mehtnica na Reki. Kot pošiljatelj mora biti označen Zavod za pospeševanje zunanje trgovine (v oklepaju pa dotični izvoznik). Prevzemanje se vrši na Reki samo od ponedeljka zjutraj do srede zjutraj (zakasnele pošiljke se prevzamejo naslednji teden). Po uradnem tehtanju in veterinarsko policijskem pregledu se prevzemanje izvrši v prisotnosti predstavnika Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine in italijanske uvozne ustanove SAIB. Živina se ne sme krmiti in napojiti 24 ur preden dospe na reško carinarnico, sicer se zadrži in se odbije 12% teže. Prevzema se samo zdravo govedo. Živina, ki se označi kot neuporabna za prehrano, se ne prevzame, pri živini, ki je le deloma uporabna (na pr. tuberkulozna živina), pa se ugotovi ustrezajoči odbitek. Po izvršenem tehtanju ugotovi skupna komisija kakovost. Če se komisija ne sporazume glede kakovosti, se klasifikacija ugotovi po odstotku izkoriščenega mesa pri klanju po milanskem sistemu (ugotovi se teža ohlajenega mesa štirih delov).

= **Lipski velesejem bo tudi leta 1940.** Urad lipskega velesejma sporoča, da bo leta 1940 v vsakem primeru prirejen pomladni velesejem, in sicer vzorčni velesejem od 3. do 8. marca, tehnični in gradbeni velesejem pa od 3. do 11. marca. Kakor se je letošnji jesenski velesejem navzlic politični napetosti vršil točno po programu, bo tudi pomladni velesejem 1940 nudil inozemskim obiskovalcem možnost, da si ustvarijo pregled obsežne nemške ponudbe gotovih izdelkov in strojev in da navežejo polne stike. (—)

Borze

2. novembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se trgovali v Zagrebu in Beogradu po 33. Tečaji na svobodnem trgu se nadalje ravnajo po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektnem tržišču se je pri mlačnejši tendenci Vojna škoda nudila po 439 (v Beogradu je bil promet po 437). Tudi v ostalih državnih vrednotah ni bilo zaključkov.

Devize

Ljubljana Oficielni tečaji: London 176.75 — 179.95, Pariz 99.95 — 102.25, New York 4408 — 4468, Curih 995 — 1005, Amsterdam 2348.50 — 2386.50, Bruselj 737 — 749. *Tečaji na svobodnem trgu:* London 218.33 — — 221.53, Pariz 123.52 — 125.82, New York 5480 — 5520, Curih 1228.18 — 1238.18, Amsterdam 2900.55 — 2938.55, Bruselj 910.25 — 922.25.

Curih: Pariz 10.11, London 17.84, New York 446, Bruselj 74.50, Milan 22.50, Amsterdam 236.75, Berlin 178.50, Stockholm 106.25, Oslo 101.30, Köbenhavn 86.10, Atene 3.40.

Efekti

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 439 bl., 6% begluške 82.50 bl., 6% dalm. agrarne 74 bl., 6% šumske 75 bl., 7% stabiliz. 90 den., 7% invest 97 bl., 7% Blair 90 den., 8% Blair 93 den.; delnice: PAB 200 den., Trboveljska 177.50 den., Gutmann 40 — 49, Šećerana Osijek 90 den., Osječka ljevaonica 150 den.

Beograd: Vojna škoda 437.25 — 438 (437), 4% agrarne 53 den., 6% begluške 80.50 — 84 (84), 6% dalm. agrarne 75.50 — 76 (75.50), 6% šumske 73 — 74.50 (75), 7% invest. 99 den., 7% Seligman 99 den., 7% Blair 89 — 89.75, 8% Blair 90.50 den., Narodna banka 7000 den., PAB 205 den.

Blagovna tržišča

Žito

+ **Chicago,** 2. nov. Začetni tečaji: **pšenica:** za dec. 86.25, za maj 85.75, za julij 84; **koruza:** za dec 50, za maj 53.75.

+ **Winnipeg,** 2. nov. Začetni tečaji: **pšenica:** za maj 70, za julij 74.875.

+ **Novosadska blagovna borza** (2. t m.). Tendenca čvrsta. **Pšenica:** baška okol. Novi Sad 159 — 161; gor. 162 — 164, srem., slav. 156 — 158; **rž:** baška 127 — 129. **Oves:** baški sremski in slavonski 142 — 144. **Ječmen:** baški in sremski 64/65 kg 147.50 — 150. **Koruza:** baška 126 — 128; banatska 123 — 125; pariteta Indija 124 — 125. **Moka** baška in banatska »0g« in »0gg« 250 — 255; »2« 230 — 235; »5« 210 — 215; »6« 185 — 195; »7« 157.50 — 167.50; »7« 122.50 — 125. **Fižol:** baški, sremski beli brez vreč 312.50 — 322.50. **Otrobi:** baški in sremski 105 — 106, banatski 103 — 104.

Moško truplo v Savi

Krško, 2. novembra

Opoldne se je po mestu razširila vest, da je našel delave Perovšek, ko je pobiral premog iz Save, na desnem bregu pod Steinerjevo hišo moško truplo. Obvestil je takoj orožnike, ki so truplo potegnili iz vode.

Kdo je utopljenec niso mogli ugotoviti ker niso našli pri njem nobenih dokumentov. Neznanec je imel na glavi štiri rane, kar je dalo povod govoricam, da gre za umor. Obdukcija, ki jo je popoldne izvršil zdravnik dr. Bogataj, je pokazala, da so te govorice brez podlage. Truplo je ležalo v vodi že kake 3 do 4 tedne in je bilo obtolčeno od skal. Neznanec je srednje velike, čokate postave, star okrog 30 let, vrh glave plešast, kostanjevih las, oblečen v cajgasto, precej ponošeno obleko, imel pa je dobre, težke čevlje iz rjavega kromovega usnja. Kakor vse kaže, gre za nesrečo ali samomor. Pogreb utopljenca bo jutri ob 17., tako da je onim, ki bi v utopljencu slutili kakega znanca, omogočen prihod v Krško s popoldanskim vlakom.

Popoldne so se razširile tudi govorice, da so na levem bregu Save našli žensko truplo in da gre menda za ljubavno tragedijo. Vest ni bila potrjena, morda je voda odplavila truplo dalje.

Iz Ptuja

Royal-kino, Ptuj. Danes ob 20. premiera prekrasnega filma **»Kirchfeldski župnik«** po Anzengruberjevem romanu. Dodatni spored: Najnovejše svetovne slike. Ne zamudite!

Iz Zagorja

z— **Nezadovoljstvo zaradi novega jutranjega vlaka.** Prebivalstvo je nezadovoljno, da se ne upošteva ljudska želja, kadar se delajo spremembe železniškega prometa. Naj direkcija ukrene, da bi prvi vlak vsaj eno uro kasneje odhajal proti Ljubljani. S tem bi bilo ustreženo vsem, zlasti pridobitnikom in šolo obiskujoči mladini. Uvede naj se spet vlak, ki bi odhajal ob 6. uri z Zidanega mosta.

ZANE GREY

slavni ameriški pisatelj pionirskih romanov, mojster, ki ga bralci »Jutra« dobro poznajo, neprekosljivi ribič, ki je s trnkom iztrgal Pacifiku prenekatero morsko velikanko (tako pred nekaj leti 1300 funtov težko mečarico!) — Zane Grey je umrl! Ta novica je šla pred dnevi skozi vse svetovno časopisje. Koliko src je pač užalostila, koliko navdušenih bralcev je neki z bolestjo pomislilo: »Našega ljubljenca ni več!?...«

Ni ga več. Vrnil se je v materinsko krilo narave, ki jo je ljubil, poznal in razumel kakor le malokdo v teh zmehaniziranih dneh. Toda njegova dela ostanejo. Teh del je mnogo, mnogo, med njimi lepo število takšnih, da mu bodo čez čas, ko bodo njegovi vrstniki pozabljeni, zagotovila mesto v vrsti nepozabnih imen. »Jutro«, ki je pripravilo svojim bralcem z romani Zana Greya toliko lepih ur, pa čuti ob njegovi smrti dolžnost, da znova poseže med te zaklade. In tako bo

naš novi roman Zana Greya

ZAKON ZAPADA

Naši prijatelji in častilci pokojnega mojstra bodo v tej povesti spoznali Zana Greya z dokaj nepričakovane strani. »ZAKON ZAPADA« ni dolg roman, a porok smo jim, da ga bodo dolgo ohranili v spominu. »ZAKON ZAPADA« je ena izmed najlepših, najnaravnejših, občečloveško zmerom veljavnih ljubezenskih povesti, kar jih poznamo.

PRIČETEK V NEDELJO, DNE 5. NOVEMBRA!

NE ZAMUDITE!

Naša poročila po polnoči:

Nemčija in Italija

London, 2. nov. z. Potovanje nemškega poslanika v Rimu Mackensena v Berlin pripisujejo v tukajšnjih političnih krogih v vsakem pogledu velik pomen. **Nemška diplomacija bo skušala sedaj spraviti politiko osi Rim-Berlin v sklad z oslonitvijo Nemčije na Rusijo. Nemci se zavedajo težav, ki bodo pri tem nastale zaradi odločnega italijanskega stališča nasproti Rusiji.** »Financial News« opozarja še na najnovejše gospodarske diference med Italijo in Nemčijo. Nemci so Italiji dolžni v okviru klirinškega prometa velike vsote denarja in bi morali Italijanom dobaviti zanj precejšnje količine premoga, a so te dobave popolnoma ustavili, dočim na drugi strani intenzivno dobavljajo premog skandinavskim državam, ki ji niso ničesar dolžne, ter morajo sproti plačevati železno rudo, ki prihaja iz nordijskih držav v Nemčijo.

Berlin, 2. nov. p. Kancelar Hitler je sprejel danes nemškega poslanika Mackensena v Rimu, s katerim se je razgovarjal več ur dolgo. Menijo, da se bo poslanik Mackensen takoj vrnil v Rim.

Danes je Hitler tudi nadaljeval pogajanja s posameznimi člani generalnega štaba. Posvetovanja bodo trajala še nekoliko dni. Hitler je sprejel tudi več poveljnikov letalstva.

Halifax o zavezniških vojnih ciljih

London, 2. nov. j. V zgornji zbornici je lord Cecil danes prosil zunanjega ministra Halifaxa, naj bi vlada podrobno očrtala zavezniške vojne cilje. Zunanji minister Halifax je odvrnil, **da obstoje tako glede določitve vojnih ciljev kot takih, kakor tudi o širših namenih zaveznikov gotove težkoče. Vsekakor še ni napočil trenotek, ko bi mogla Velika Britanija odložiti orožje. Pravi cilj vojne je zmaga. Zaradi tega moramo storiti vse, da dosežemo najprvo ta glavni cilj. Boriti se moramo proti tistim, ki so uničili dosedanji red v Evropi in zanesli v mednarodne odnošaje nasilje. Na poti do miru je treba vsekakor tudi obnoviti zaupanje, ki ga je nemška vlada s svojim dosedanjim delom uničila. Angleška vlada je že svoj čas izjavila, da bi bila enostavna zagotovila sedanje nemške vlade nezadostna.** Mislim, da je predsednik angleške vlade v svoji izjavi z dne 12. oktobra dovolj jasno poudaril, kakšno je stališče angleške vlade do vseh vprašanj sedanje vojne. Vsekakor bo napočil trenotek, ko bomo mogli podrobneje označiti svoje vojne cilje, mislim pa tudi, je končal lord Halifax svojo izjavo, da bo javnost zaenkrat razumela naše sedanje stališče v tem vprašanju.

Sovjetski vrhovni svet zaključen

Moskva, 2. nov. Za danes zvečer je bila sklicana posebna skupna seja Vrhovnega sveta in Sveta narodnosti, da sprejme odposlanca narodnega zbora zapadne Belorusije, ki so prispeli v Moskvo, da javijo Vrhovnemu svetu enodušni sklep narodnega sveta zapadne Belorusije, ki se je izrekel za priključitev k Sovjetski uniji. Član odposlanstva Priticki je v daljšem govoru orisal navdušenje, ki vlada v zapadni Belorusiji zaradi osvoboditve ter na koncu svojega govora prosil zbornico, naj v smislu sklepa beloruskega narodnega zbora sprejme zapadno Belorusijo v Sovjetsko unijo. Poslanec Andrejev je prečital zakon, ki naroča vladi, da ustreže prošnji zapadne Belorusije ter je pridruži zvezi sovjetskih republik ter jo vključi v belorusko republiko. Obenem pa se naroči vladi, naj določi dan za volitev poslancev priključenega ozemlja v vrhovni svet. Zadnja točka sprejetega zakona naroda vladi, naj čim preje določi meje med Ukrajino in Belorusijo, ki sta bili priključeni Sovjetski uniji. Po sprejetju zakona je bilo peto izredno zasedanje vrhovnega sveta zaključeno.

★

Nad Lilleom sestreljeno nemško letalo

Pariz, 2. nov. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je nocoj objavilo naslednje 120. vojno poročilo: **Delovanje naših izvidniških čet med Bliesom in Renom.**

Lille, 2. nov. br. Danes ob 11.45 se je nad mestom Lilleom pojavilo nemško lovsko letalo. Letelo je v smeri proti severu. Nad Stapleom sta ga dohiteli dve angleški bojni letali. Z bliskovito naglico sta ga napadli ter obstreljevali s strojnicami. **Nemško letalo je bilo ponovno zadeto in je padlo na tla na ozemlju občine Staple. V njem so bili štirje člani posadke, ki so bili vsi smrtno zadeti.**

★

Nevtralnostna debata v Ameriki

New York, 2. nov. j. Vse debate glede spremembe zakona o nevtralnosti bodo vsekakor končane pred soboto. Po končnem glasovanju bo delo reprezentančne zbornice v tem zasedanju končano in se zbornica na novo sestane šele 3. januarja.

Ruske čete zopet v Vilnu

Kovno, 2. nov. o. Včeraj so bile v Vilnu velike protižidovske demonstracije, med katerimi je bilo oplenjenih več židovskih trgovin ter ranjenih mnogo Židov. Skupina demonstrantov je prepevajoč internacionalo krenila z rdečimi zastavami na čelu proti mestni posvetovalnici in se spopadla s skupino poljskih nacionalistov. Razvili so se pretepi, ki so trajali vso noč.

Zvečer je prispelo v Vilno 40 ruskih tankov. Pred njimi so šli oddelki litovskih čet, nato pa en ruski pešpolk, ki je kmalu vzpostavil red.

Upokojitve

Upokojena sta finančni direktor v Ljubljani g. Avgust Sedlar in višji svetnik v finančnem ministrstvu g. dr. Ljud. Valjavec.

Med Finsko in Rusijo

Trdnjava starega mesta Viipuri, ki zapira na ruski strani vhod v Karelijo

Britski cenzor

Viceadmiral Usborne ima za seboj bogato in izkustev polno življenje

Vrhovno nadzorstvo nad britsko vojno cenzurno službo vrši viceadmiral Usborne, mož, ki ga imajo posebno tuji dopisniki listov v želodcu, čeprav si prizadeva, da bi jim ustregel, kolikor pač more. Cecil Vivian Usborne ima nastop kakšnega protestantskega pastorja in tudi po notranjosti mu je podoben, a vendar je prebil vse svoje življenje na ladjah Njegovega Veličanstva angleškega kralja. Poleg tega pa je dobro priznan pesnik, romanopisec in slikar. Žurnalisti, ki prihajajo k njemu, in njegovi podrejeni ga naslavljajo vedno z admiralom. Manjka mu pa ostri, zapovedujoči nastop, ki je lasten toliko starim višjim častnikom. Potrpežljivo, kakor spovednik, posluša neskončna vprašanja in pritožbe časniških mož, daje nasvete in zagotavlja, da bo storil vse, kar je v njegovi moči.

Rodil se je v Queenstownu na Irskem, l. 1880., kot sin kapitana vojne mornarice. V svoji dolgi karieri na morju je bil 1913 poveljnik bojne ladje »Colossus«, 1916. je kot poveljnik minonosca »Latone« vodil minske operacije pred Dardaneli in blokadno službo pred maloazijsko obalo, 1917 je bil po službi najstarejši častnik v Solunu in 1918 na Krfu, 1918.—1919. je poveljeval podunavskemu brodovju. Potem je postal ravnateljev namestnik mornariške topniške stroke in po raznih mestih artilerističnega značaja je postal 1923. podpredsednik odbora za kemično vojno, l. 1925 pa ravnatelj šole za mornariško taktiko. Kot kapitan je prevzel potem poveljstvo bojne ladje »Resolution«. Naslednje leto so ga imenovali za viceadmirala, v letih 1932. in 1933. je bil vodja mornariškega poročevalskega urada. Funkcij je imel v svojem življenju torej dosti.

Sedaj spi vsako drugo noč na rogoznici v informacijskem ministrstvu, ker ga kope dela zadržujejo, da ne more domov.

Usborne je bil v ostalem eden prvih britskih mornariških častnikov, ki so se ogrevali za to, da bi se Gibraltar degradiral kot ključ do Sredozemskega morja, kajti Ceuta bi mogla to nalogo bolje izpolnjevati in bi jo bilo tudi lažje braniti, tako so vsaj trdili ti častniki. Poleg tega je izumil aparat za zaščito proti minam, a za svojo informacijsko službo se je pripravljal ob začetku tega leta, ko je napravil predavalno turnejo skozi Rumunsko, Jugoslavijo, Poljsko in Holandsko, kjer je govoril o britskem oboroževanju. Bil je, kakor se bodo naši čitatelji spominjali, tudi v Ljubljani. Znana je njegova debata o narodnem socializmu z angleško narodno socialistsko Unity Mitfordovo.

Diktatorsko pooblastilo

Prezident finske države je podpisal dekret, ki daje maršalu Mannerheimu (na sliki) diktatorska pooblastila

Zaklonišče na zapadnem bojišču

Vhod v podzemsko zaklonišče francoske vojske na zapadni fronti

Cesta v višini 2 do 3000 m

Vojvoda Aosta, etiopski podkralj, je otvoril novo cesto v Amhari, severnozapadni Abesiniji. Nova cesta vodi iz Gondarja, gre mimo jezera Tane in doseže 150 km jugovzhodno od Gondarja kraj Deba Tabor. Cesta je izrazito gorska, poteka v višinah 2000 do 3000 m in spada med najdrznejše ceste, kar so jih kdaj zgradili v Abesiniji.

Dobro zašito srce

Dortmundski zdravnik dr. Peitman poroča v neki medicinski reviji, da še danes zasleduje vztrajnost in delovanje nekega srca, ki ga je bil sam zašil pred 35 leti. Pacient, ki je štel ob času operacije 20 let, je v tem času mirno opravljal svoj poklic kot rudar, v svetovni vojni je bil vojak v nekem graničarskem oddelku, potem se je poročil in je oče več otrok.

Državni prezident Finske

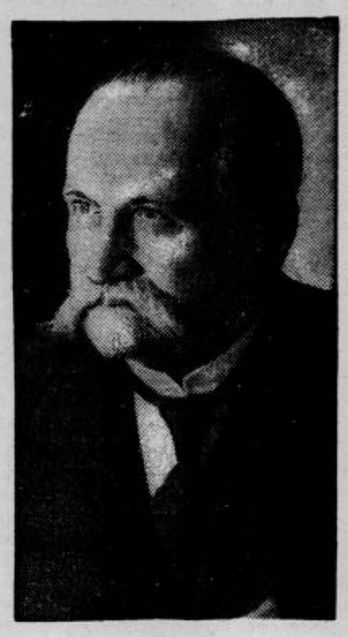

Kyosti Kallio

Nemški kuhinjski recepti za vojni čas

Zelenjavo je bolje dušiti nego kuhati

Nemški listi stalno priobčujejo najrazličnejše nasvete in recepte, ki naj bi pomagali gospodinjam navzlic vsej štednji, ki je potrebna v vojnem času, pripravljati okusne jedi. Med nasveti, ki utegnejo biti koristni tudi za druge gospodinje, ne samo za nemške, smo brali tudi naslednje:

Štednja v kuhinji ne pomeni malo nakupiti, temveč vse porabiti, poskrbeti, da se nič ne pokvari. Zelenjavo je bolje dušiti nego kuhati. Če se kuhanju ne moremo izogniti, tedaj zelenjadne vode, ki vsebuje mnogo redilnih snovi in je često okusnejša od zelenjave same, ne zlivajmo stran, temveč jo porabimo za juhe in obare. Fižolova voda daje n. pr. s koščkom masla in rezanci dobro juho. Izvrsten okus imajo zdrobovi cmoki, ki jih skuhamo v cvetačini vodi. Ti cmoki postanejo v ostalem mehki tudi z malo masla, če so 20 minut počasi vreli in dodamo potem malo hladne vode in jih pustimo nalahno vreti še 5 do 10 minut. Testo pripravimo kakor običajno: maslo mešamo, da se prične peniti, uporabna je tudi margarina, jajca, zdrob in sol primešamo, nato pustimo, da eno uro stoji.

V dobah, ko je malo masla, nam daje skuta, ki ji dobro primešamo paradižnikovega stržena, fino zdrobljene čebule, malo soli in kumina, okusno namažo za kruh.

Jabolčne lupine, ki smo jih posušili v pečici ali na ognjiščni plošči, dajejo, če jih oparimo in osladimo z medom, dobro toplo ali hladno pijačo, ki gasi žejo in obenem pomirja. Priporočati jo je posebno za lahno nespečnost.

Angleški politiki v oboroževalni industriji

Imovinske razmere, družinske in poslovne zveze angleških parlamentarcev

Angleški časopis »Labour Research« priobčuje podatke o imovinskih razmerah, družinskih in poslovnih zvezah 219 parlamentarcev konservativne stranke. Po teh podatkih so številni angleški politiki bili ali pa so še vodilni možje v oboroževalni industriji.

Sir John Anderson je stal n. pr. dotlej, ko so ga pozvali v kabinet, na čelu Vickersove družbe, Amery je bil na čelu družbe Camell Laird, sir Eugen Ramsden in sir Patrick Hannon pa družbe B.S.A. Tudi Neville Chamberlain je bil v letih 1919—1922 direktor družbe B.S.A. Poleg tega je 23 članov konservativne stranke soudeleženih v letalski industriji.

Deleže oboroževalnih družb imajo med drugimi lord Horne, sir John Gilmour in lord Hailsham. 44 odstotkov vseh konservativnih članov parlamenta je na položaju ravnateljev najrazličnejših družb, zlasti bančnih in časopisnih. Na 775 vodilnih mestih angleškega gospodarstva sedi nič manj nego 181 parlamentarcev vladne stranke.

Zadnji trije premieri konservativne stranke, Bonar Law, Baldwin in Chamberlain, so iz družin, ki imajo tesne zveze z britsko industrijo. 12 članov parlamenta je vodij južnoafriških, 11 avstralskih, 9 kanadskih in 12 indijskih družb.

Württemberški vojvoda

V Stuttgartu je te dni umrl vojvoda Albrecht Württemberški, eden izmed treh še živečih nemških maršalov iz svetovne vojne. Bil je poglavar katoliške veje Württemberžanov.

V svetovni vojni je bil pokojni vojvoda poveljnik 4. nemške armade, ki se je bojevala v Belgiji in Flandriji. L. 1916 je bil imenovan za maršala. Po zlomu centralnih sil se je umaknil v zasebno življenje in je živel na svojih gradovih. Nadvojvoda je imel za ženo avstrijsko vojvodinjo Margareto Zofijo in zapušča več sinov in hčera. Njegov drugi sin ima za ženo bolgarsko princeso Madejdo in živi v Sleziji.

Dunaj in vojna

Holandski list »Het Volk« priobčuje dopis z Dunaja, iz katerega je razvidno, da je vojna mesto ob Dunavu hudo prizadela. Doslej so morali tam, od kar so uvedli razdeljevanje živil na karte, zapreti že 60 kavarn in 800 mesnic. Lastniki so prejeli po 3000 do 5000 mark odškodnine, odračunali pa so jim pri tem zaostale davke.

Med tekstilnimi trgovkami in prodajalnami obuvala je bilo mnogo polomov. V Möllersdorfu so morali zavoljo pomanjkanja sirovin zapreti tamkajšnjo predilnico, 300 delavk je dobilo nalog, da se morajo naslednji dan javiti na delo v hirtenberško tovarno nabojev.

Njujorško razstavo so zaprli

Svetovna razstava v New Yorku je zaprla svoja vrata za letošnje leto. Kakor poroča statistični urad, je obiskalo prireditev 25 milijonov ljudi. Toda kljub temu je primanjkljaj velik. Znaša namreč celih 23 milijonov dolarjev.

Italijanski delavci v Albaniji

Stefani poroča iz Rima, da se je od letošnjega februarja do oktobra naselilo v Albaniji 5000 italijanskih delavcev.

Finska mornarica

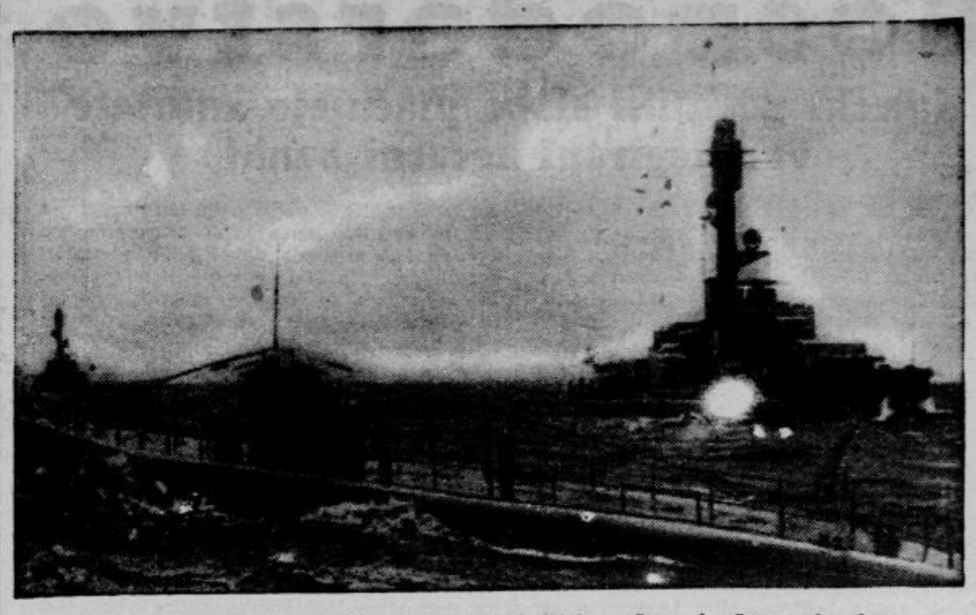

Finska republika ima tudi nekaj vojnih ladij in podmornic, čeprav je njena oboroževanje na morju v primeri z Rusijo neznatna

Zrak iz zemlje

Zanimiv izum Švicarja zoper napade iz zraka

V Curihu so z uspehom preizkusili nov izum. Gre za preprost način za oskrbovanje zaklonišč zoper zračne napade s svežim zrakom — iz zemlje.

Izumitelj, neki J Stauber, je izdelal svoj postopek na spoznanju, da je zemlja bogata s stalno krožečim zrakom. Zgradil je potem napravo, ki črpa ta zrak iz zemlje. Za obratovanje te naprave zadostuje ventilator ali celo sesalec za prah.

Stauber je napravil poskus s samim seboj. S tremi drugimi osebami so ga zaprli v neko podzemeljsko zaklonišče, v katerem so ostali celo noč. Pri tem so kadili, si kontrolirali utrip in zapisovali svoja opazovanja. Ko so zaklonišče ob 9 zjutraj zapustili, je bilo v zraku še vedno 26 odstotkov kisika. Med bivanjem v zakloniščU so jih stalno opazovali tudi skozi neko okno.

Švicarske oblasti se za izum zelo zanimajo in so odredile poskuse, da se doženejo filtrirne sposobnosti zemlje, kar se tiče strupenih plinov in svetilnega plina.

Advokat prostovoljec

Navdušenje za vojaško službo na Angleškem

Eden najboljše plačanih angleških odvetnikov se je prijavil za vojaško službo kot prostovoljec, in sicer se je dal prideliti v letalsko službo. Mož se piše Patrick Hastings in ga smatrajo poleg sira Williama Jowetta, sira Stafforda Crippsa in mr. Normana Birketta, za najboljše plačanega odvetnika na Angleškem.

Z vojaško službo, katero je nastopil, se je Patrick Hastings odrekel letnim dohodkom v znesku 30 tisoč funtov. Patrick ima za seboj precej burno življenje. Začel je svojo kariero kot rudarski inženir, potem se je javil za prostovoljca v južnoafriški vojni. Nekaj časa je deloval tudi kot novinar v Fleet Streetu. Nato se je posvetil pravnemu študiju in je bil nekaj časa tudi član angleškega parlamenta. L. 1924 je bil državni tožilec, kar pomeni na Angleškem veliko čast in vplivno službo. Patrick slovi kot izboren govornik ter je zlasti neprekosljiv pri zasliševanju prič.

Finska olimpiada

Predsednik mednarodnega olimpijskega odbora grof Baillet-Latour izjavlja, da se Finci vzlic dogodkom zadnjega časa nadejajo, da bodo mogli prirediti nameravano olimpiado v Helsinkih. V tej smeri bodro nadaljujejo z deli za dovršitev stadiona in drugih zgradb, ki spadajo v okvir prireditve. V primeru pa, da bi nastopili na Finskem nepredvideni dogodki, ki bi onemogočili prireditev, se bo Amerika potrudila, da prevzame olimpiado namestu Finske. V tem primeru bi se vršila prihodnja olimpiada najbrž v Detroitu.

Dražji tobak na Finskem

Zaradi gospodarske vojne med Nemčijo in Anglijo so nastopile v finskem uvozu izvestne ovire, ki imajo za posledico omejitev porabe kave, pa tudi tobaka. Cene za tobak so v zadnjem času poskočile za 20%.

Vojaški odziv na Finskem

Finski vojni minister je pozval pod orožje veliko število rezervistov, ki so se takoj javili pri svojih oddelkih

Veliko tihotapstvo krzna

Rumunske oblasti se bavijo ta čas z veliko carinsko utajo in tihotapstvom deviz. Glavni obtoženec je černoviški krznar Benjamin Mets, ki je s pomočjo celega števila soobtožencev opeharil carinsko oblast za pol milijarde lejev in razen tega deviz, ki jih je prejemal, ni odvajal Narodni banki temveč jih je prodajal na svoj račun. V celoti gre za preko 200 primerov, ki segajo nazaj do l. 1935. Izvožene kože in krzno je Mets deklariral večinoma komaj z desetino njih prave vrednosti.

Znanstveno izboljšane klobase

V Ameriki so izboljšali na zanimiv način klobasice, ki jih imajo tam zelo radi. Po nekem novem postopku, ki so ga znanstveniki izdelali v Chicagu, dobe klobasice posebno slasten okus, če jih takoj po izdelavi pomočijo v ananasov sok. Encimi ananasov omehčajo, kakor so pokazali poskusi, staniče. Okus po ananasu odstranijo nato s posebno kopeljo in klobasice postanejo posebno sočne, kože pa so jim mehke kakor notranjost.

Nemške zveri za Rusijo

V kratkem odpošljejo iz Hagenbeckovega živalskega vrta v Hamburgu v Rusijo mnoge zveri. Teh živali zavoljo vojne danes ne morejo negovati tako kakor v mirnem času, v Rusiji pa imajo veliko potrebo po zvereh. Pozneje bodo Rusi Nemcem poslali v zameno azijske in ruske živali.

ANEKDOTA

Ibsen je v neki družbi dejal, da zgodovinske snovi niso primerne za obdelavo v dramski obliki. Eden izmed prijateljev ga je opozoril, da je vendar sam že napisal zgodovinsko dramo. Ibsen, ki je bil v svojih mladih letih to res storil, je bil za trenutek zadet, potem pa je menil z omalovažujočo kretnjo: »To ne pomeni nič, takrat še nisem bil pesnik, temveč — lekarniški pomočnik.«

VSAK DAN ENA

Mlada filmska igralka

Režiser: »In ne pozabi, da si moraš umiti vrat, kajti naslednji prizor bodo snemali za barvni film!«

(»Everybodys weekly«)